

PREDLOG

VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO PRAVDE

Komisija za praćenje sprovođenja i izvještavanje o Programu razvoja informaciono komunikacionih tehnologija pravosuđa 2021-2023. godine

**ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ O SPROVOĐENJU AKCIONOG PLANA ZA
IMPLEMENTACIJU PROGRAMA RAZVOJA INFORMACIONO
KOMUNIKACIONIH TEHNOLOGIJA PRAVOSUĐA 2021-2023.**

(za period 01. januar 2021 – 31. decembar 2023. godine)

Podgorica, mart 2024. godine

Sadržaj

LISTA SKRAĆENICA	1
I. UVODNI REZIME	2
PREPREKE.....	4
KLJUČNA DOSTIGNUĆA, IZAZOVI I PREPREKE U IMPLEMENTACIJI AKCIONOG PLANA	5
OSVRT NA PLANIRANA I UTROŠENA FINANSIJSKA SREDSTVA.....	7
II. INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU OPERATIVNIH CILJEVA.....	12
III TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE	41
NALAZI EVALUACIJE.....	72
ZAKLJUČCI I PREPORUKE.....	73
PREPORUKE.....	77
DOKUMENTACIJA KOJA SE UPOREDO ANALIZIRALA/UPOREĐIVALA SA PROGRAMOM RAZVOJA IKT PRAVOSUĐA 2021-2023 :	86

LISTA SKRAĆENICA

EU- Evropska unija
UN- Ujedinjene nacije
UNOPS - Kancelarija Ujedinjenih Nacija za projektne usluge
EK- Evropska komisija
UNDP - Program Ujedinjenih nacija za razvoj
CEPEJ - Komitet Savjeta Evrope za efikasnost pravosuđa
UIKS – Uprava za izvršenje krivičnih sankcija
IKT - Informaciono-komunikacione tehnologije
IT – Informacione tehnologije
ISP – Informacioni sistem pravosuđa
PRIS – Pravosudni informacioni sistem- zastarjeli sistem koji se trenutno koristi u sudovima
GSB - Government Service Bus
DR - Disaster Recovery
ESB - Enterprise Service Bus
BI - Business Intelligence (poslovna inteligencija)
LAN - Local Area Network (lokalna računarska mreža)
WAN – Wide Area Network (računarska mreža širokog područja)
SW – software (softver)
TD – Tehnička dokumentacija
UAT - User Acceptance Test
ISO - International Organization for Standardization
SS - Sudski savjet
TS- Tužilački savjet
MJU - Ministarstvo javne uprave
RKE- Registar kaznene evidencije
SAPA - Standardized Software Application for the Prison Administration (Standardizovana softverska aplikacija za zatvorsku upravu)
IPA - Instrument for Pre-Accession Assistance (Instrument za pretpristupnu pomoć)
ROF- (eng. Registry of Fines) – Registar novčanih kazni i prekršajne evidencije

I. UVODNI REZIME

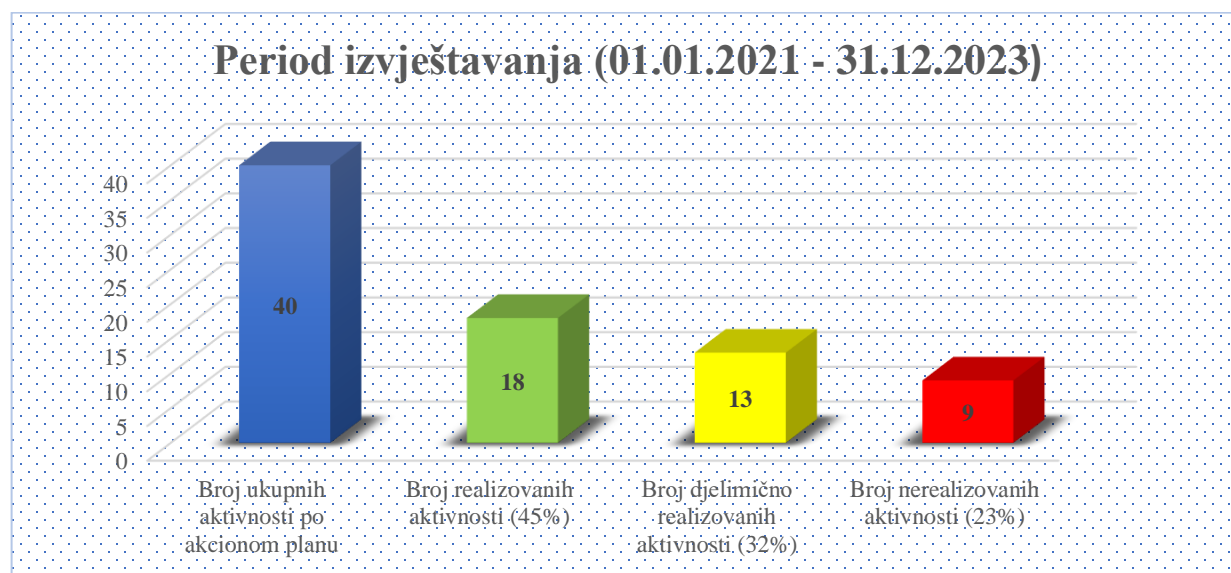
Program razvoja informaciono-komunikacionih tehnologija pravosuđa 2021-2023 (u daljem tekstu: IKT Program), predstavlja treći u nizu strateških dokumenata koji adresira predmetnu oblast. Njemu su prethodile Strategija informaciono-komunikacionih tehnologija pravosuđa 2016-2020, kao i IKT Strategija u oblasti pravosuđa, za period 2011-2014 godina.

Takođe, Evropska komisija svake godine u redovnim godišnjim izvještajima ukazuje da efikasnost, nezavisnost i nepristrasnost pravosuđa direktno zavise od razvoja informaciono-komunikacionih tehnologija u pravosuđu, što dodatno ukazuje na važnost realizacije IKT Programa, kao strateškog dokumenta.

Pored toga, završni izvještaj sadrži i nalaze evaluacije ovog Programa, osvrt na planirana i utrošena finansijska sredstva, kao i preporuke za naredni ciklus planiranja aktivnosti u oblasti informaciono komunikacionih tehnologija pravosuđa.

REALIZACIJA AKTIVNOSTI ZA PERIOD 2021 - 2023.

Kada je u pitanju završni izvještaj o realizaciji aktivnosti iz Akcionog plana za Program razvoja informaciono – komunikacionih tehnologija pravosuđa za period 2021 - 2023. godinu, navedeni izvještaj izrađen je na osnovu prikupljenih podataka od članova Radne grupe u odnosu na 40 dospjelih aktivnosti, od kojih je realizovano njih 18 (45%), djelimično je realizovano 13 aktivnosti (32%), dok je 9 aktivnosti nerealizovano (25%). Od realizacije IKT programa zavisi uspješno zatvaranje poglavlja 23 "Pravosuđe i temeljna prava".

Na osnovu navedenih podataka, može se konstatovati da stepen realizacije aktivnosti predviđenih navedenim Akcionim planom nije na zadovoljavajućem nivou. Određeni broj aktivnosti nisu realizovane ili su djelimično realizovane, jer je implementacija ovih aktivnosti bila otežana usled više faktora.

NAJVAŽNIJI POSTIGNUTI REZULTATI

- Razvoj i implementacija softverskog rješenja podsistema ISP-a za Ministarstvo pravde
- Implementacija softverskog rješenja podsistema ISP-a za UIKS
- Nabavka računarske, serverske i storage opreme za sve institucije pravosuđa - Održavanje i zamjena dotrajale opreme u fazama
- Nabavka i instalacija potrebne opreme u svrhu nadogradnje pasivne LAN mreže u sudovima i tužilaštvima: Osnovni sud u Danilovgradu, Osnovni sud na Cetinju, Sekretarijat sudskog savjeta u Podgorici, Viši sud u Podgorici, Osnovni sud u Ulcinju, Sud za prekršaje u Ulcinju i Osnovno državno tužilaštvo u Ulcinju, Osnovni sud u Beranama i Osnovni sud u Kolašinu
- Elektronsko skeniranje arhivske građe u pravosudnim institucijama, pri čemu je skenirano:
 - 364.217 strana dokumentacije u MP,
 - 640.000 strana dokumentacije u Osnovnom državnom tužilaštvu Podgorica, koja je u listama registratorske građe označena za trajno čuvanje
 - 701.485 strana u Sekretarijatu sudskog savjeta
- Završen je projekat saniranja kritičnih komponenti energetskog sistema UIKS-a, čime je unaprijeđena ukupna bezbjednost IT infrastrukture i drugih kritičnih sistema UIKS-a
- Izvršena je nabavka softverskog rješenja za identifikaciju eksternih i internih korisnika podsistema ISP-a za sudove, koja se baziraju na Single Sign On(SSO) i PKI infrastrukturi, u cilju podizanja ukupne bezbjednosti korisničkih naloga
- Završen Business continuity plan i Plan odgovora na incidente u UIKS-u, kao i redefinisane postojećih procedura koje proizilaze iz ISO 27001:2014 standarda, koje utiču na povećanje informacione bezbjednosti UIKS-a

IZAZOVI

- Nedostatak dovoljnog broja kvalifikovanog ICT osoblja predstavlja veliki izazov za održivost postignutih rezultata, naročito sa aspekta ljudskih resursa potrebnih za administriranje i održavanje uspostavljenih informacionih sistema i IT infrastrukture.
- Zadržati postojeće ICT kadrove koji su stekli specijalizovana znanja i vještine učešćem u IT projektima pravosuđa, te time postali izuzetno konkurentni kako na crnogorskom tako i na međunarodnom tržištu IT poslova.

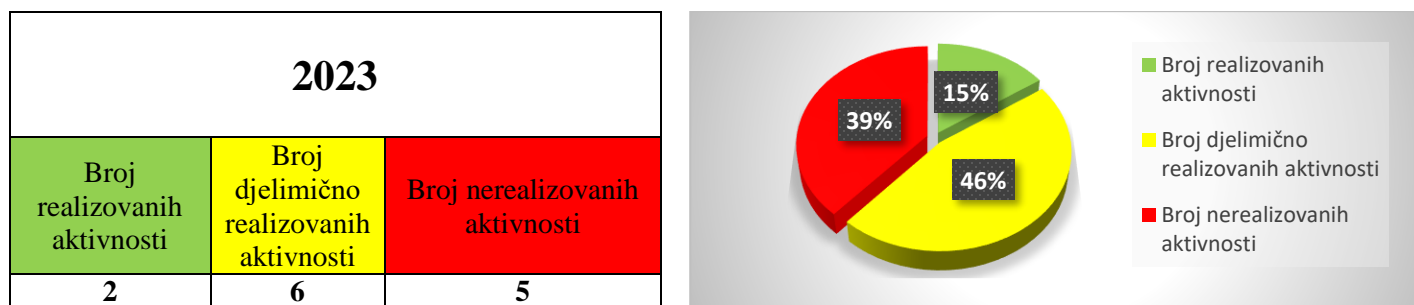
PREPREKE

- Jedan od razloga jeste činjenica da su Komisija i Radna grupa, kao operativna tijela za sprovođenje strateškog dokumenta, formirane krajem 2021.godine, odnosno 21. oktobra i 05. novembra 2021. godine.
- Nastupila je COVID19 pandemija koja je direktno uticala na realizaciju aktivnosti.
- Nedostatak dovoljnog broja kvalifikovanog ICT osoblja i niske plate informatičkog osoblja
- Nealocirana sredstva u državnom budžetu, skoro upola smanjeni budžet za realizaciju Akcionog plana je u velikoj mjeri uticao na status realizacije brojnih aktivnosti.
- Nemogućnost iskorištavanja IPA II donatorskih sredstava – kašnjenje u sprovođenju tenderskih procedura od strane Delegacije EU
- Neblagovremeno dostavljanje specifikacija od strane pravosudnih institucija vezano za projekte Video nadzora, unapređenja sistema kontole pristupa, izrade projekta i instalacija protivprovalnog i protivpožarnog alarmnog sistema, unapređenje tehničke komponente u istragama i suđenjima kroz uvođenje tehnike za snimanje postupka, prezentaciju digitalnih dokaza kao i elektronsko skeniranje arivske građe
- Nedovoljni tehnički i profesionalni kapaciteti ICT kompanija za razvoj softvera i implementaciju IT rješenja u oblasti pravosuđa, kao i komplikovane procedure javnih nabavki.
- Ograničena finansijska sredstva za održavanje i dalje unapređenje informacionih sistema i IT infrastrukture predstavljaju veliki izazov u pogledu održivosti, ali i uspjeha budućih strateških planova za nastavak digitalne transformacije crnogorskog pravosuđa.

REALIZACIJA AKTIVNOSTI KOJE SU DOSPJELE U 2023. GODINI

Za realizaciju aktivnosti predviđenih ovim Akcionim planom za 2023. godinu, planirano je 1.397.061 €, od čega je za IKT program dobijeno iz budžeta 1.252.459 €. Sredstva u iznosu od 605.475 € su ostala neutrošena.

Kada je u pitanju Izvještaj o realizaciji aktivnosti za 2023. godinu, prikupljeni su podaci na osnovu podataka od članova Radne grupe u odnosu na 13 dospelih aktivnosti. Naime, od ukupno 13 dospelih aktivnosti u izvještajnom periodu po Akcionom planu za implementaciju IKT Programa, realizovane su 2 aktivnosti (15%), djelimično je realizovano 4 aktivnosti (39%), dok je 6 aktivnosti nerealizovano (46%).

Grafik 1 - Procenat realizacije aktivnosti u 2023.

KLJUČNA DOSTIGNUĆA, IZAZOVI I PREPREKE U IMPLEMENTACIJI AKCIONOG PLANA

Operativni cilj 1¹ je djelimično ostvaren. Završen je razvoj i implementacija podistema Ministarstva pravde i podistema UIKS-a. Za potrebe Ministarstva pravde razvijeno je 11 elektronskih registara, službenici Ministarstva u okviru svojih organizacionih jedinica su prošli obuku, aplikacije su stavljenje u produkciju. S obzirom da je izostao završetak razvoja i implementacija podistema ISP-a za sudove, Sudski savjet je donio odluku da se pristupi nadogradnji, modernizaciji i optimizaciji postojećeg PRIS informacionog sistema za upravljanje predmetima. Implementacija sistema poslovne inteligencije (DWH/BI) je započeta u avgustu 2023.godine i planiran je završetak sistema u 2024.godini. Podsystem UIKS-a je razvijen 2021.godine i obuku je prošlo preko 100 korisnika, pri čemu je njegovim puštanjem u produkciju razvijeno nekoliko web servisa neophodnih za komunikaciju zatvorskog podistema sa ostalim podsystemima pravosuđa. Realizacijom ovih aktivnosti ostvaren je napredak u ispunjenju indikatora učinka Operativnog cilja 1 za 2023. godinu, koji se odnosi na međusobnu interoperabilnost podistema ISP-a.

¹ Razvoj softverskih rješenja jedinstvenog informacionog sistema i jačanje IT kapaciteta u svim podsystemima pravosuđa

Realizacija operativnog cilja 2² je takođe djelimična. Crna Gora je, donošenjem i usklađivanjem Zakona o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu i Zakona o elektronskom dokumentu sa eIDAS regulativom uspostavila pravni okvir, koji predstavlja osnov za primjenu elektronskih usluga za građane i poslovne subjekte u oblasti javne uprave i pravosuđa. U Crnoj Gori u skladu sa Zakonom o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu, imamo 7 davalaca elektronskih usluga povjerenja, od kojih su 4 kvalifikovana . Ipak, zbog neuspostavljanja podsistema ISP-a za sudove, koji treba da posluži kao ključni „backend “sistem u dvosmjernoj elektronskoj komunikaciji sa građanima, nije bilo moguće razviti i uvesti upotrebljive elektronske servise, integrisane sa pravosudnim web portalom, portalom e-Uprave i pružaocima elektronske identifikacije, namjenjene građanima i poslovnoj zajednici.

Najkonkretniji rezultati su ostvareni u pogledu unapređenja postojeće ICT infrastrukture pravosuđa Crne Gore (Operativni cilj 3³). Prosječna starost računarske opreme svedena je na 5,03 godine, tako da je indikator učinka u 2023. koji je definisan na 4,5 godine skoro dostignut.

Realizacijom nabavki serverske i storage opreme u 2023.godini nabavljena su dva servera, dvije RAM memorije za storage uređaje, dvije mrežne kartice za UPS uređaje, pri čemu je za ovu nabavku utrošeno 162.999,10 €. Realizacijom ove nabavke povećan je procenat procesorske snage serverske i storage opreme, ali nije zadovoljen definisani indikator učinka Operativnog cilja 3 za 2023.godinu od 45%⁴. Za kupovinu navedene opreme u Data centru Vrhovnog suda predhodno nijesu bila obezbijeđena sredstva za realizaciju ove aktivnosti. Radna grupa je odobrena sredstva za kupovinu računarske opreme⁵ preusmjerila za kupovinu opreme u Data centru Vrhovnog suda.

Skoro upola smanjeni budžet za realizaciju aktivnosti u 2021. i 2023. godini je u velikoj mjeri uticao na negativni status realizacije aktivnosti po operativnim ciljevima.

Kada je u pitanju Operativni cilj 4⁶, od ukupno 6 predviđenih aktivnosti, tri aktivnosti su realizovane, jedna aktivnost je djelimično realizovana, dok su dvije aktivnosti nerealizovane. Budžet za veći dio aktivnosti u Akcionom planu, planiran kroz IPA II program, nije realizovan, jer procedura realizacije javnih nabavki od strane Delegacije EU nije sprovedena. Razlog nesprovođenja javnih nabavki za planirani period je nedostatak

² Usklađivanje postojećeg pravnog okvira i razvoj elektronskih servisa kojima se olakšava pristup pravosuđu građanima

³ Razvoj novih sistema i unapređenje postojeće IKT infrastrukture pravosuđa, u cilju uspostavljanja efikasnog i digitalizovanog pravosudnog sistema

⁴ Uvećanje kapaciteta storage sistema u data centru i DR lokaciji za 2023.godinu (45 %)

⁵ Nabavka računarske opreme za sve institucije pravosuđa - Održavanje i zamjena dotrajale opreme - faza III

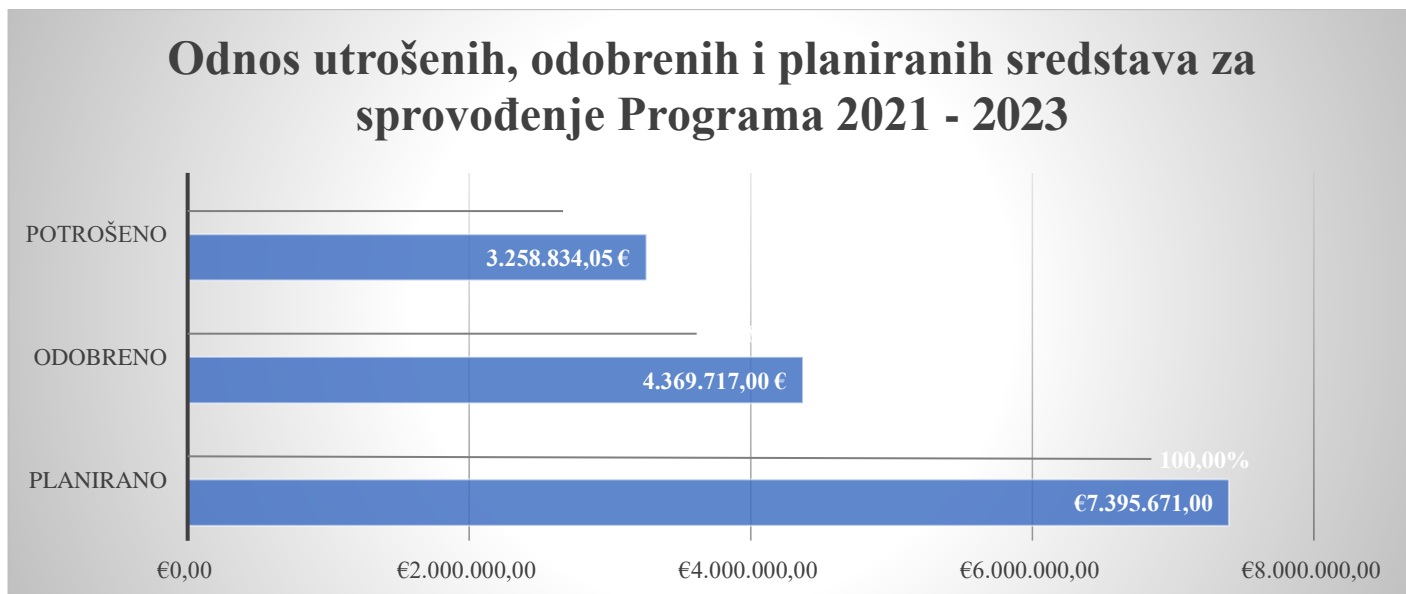
⁶ Unapređenje informacione bezbjednosti u ISP-u prema međunarodnim i nacionalnim standardima, kojima se garantuje visok nivo zaštite osjetljivih podataka u okviru pravosuđa

specijalizovanog osoblja za sprovođenje složenih tenderskih procedura u Delegaciji EU. Direktna posljedica ove činjenice je neispunjenje indikatora učinka za Operativni cilj 4.

OSVRT NA PLANIRANA I UTROŠENA FINANSIJSKA SREDSTVA

Od Programom planiranih 7.370.671,00 €, odobreno je 4.369.717,00 € ili 59% planiranih sredstava. Znatno umanjeni iznos odobrenih sredstava je uglavnom uzrokovan budžetskim ograničenjima i nemogućnošću realizacije IPA II sredstava.

Postotak utrošenih u odnosu na odobrena sredstva iznosi: 74% ili u apsolutnim brojkama utrošenih 3.258.834,05 € u odnosu na 4.369.717 € odobrenih sredstava.

Neutrošena sredstva su većim dijelom direktna ili indirektna posljedica nerealizovanih faza razvoja sudskog podsistema i nerealizacije, odnosno kašnjenja u realizaciji određenog broja već spomenutih aktivnosti. Visok postotak utroška odobrenih sredstava iz državnog budžeta ukazuje na dobro i pravovremeno planiranje nabavki finansiranih iz ovog izvora, prvenstveno u domenu realizacije operativnih ciljeva vezanih za unapređenje IT infrastrukture i informacione bezbjednosti.

U tabeli ispod prikazana su ukupna *planirana/odobrena/utrošena* novčana sredstva po Operativnim ciljevima dobijena preko međunarodnih projekata/donacija, kao i novčana sredstva koja su *dobijena/opredijeljena iz budžeta svih pravosudnih institucija (IKT Program 2021 - 2023)*.

	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti (EUR)	Odobrena sredstva za sprovođenje aktivnosti (EUR)	Utrošena sredstva	Izvori finansiranja
OPC1	2.491.931,00	1.737.626,00	1.309.594,00 €	Budžet Ministarstva pravde, Sudskog Savjeta, Vlada Kraljevine Norveške - UNDP, IPA
OPC2	225.240,00 €	0,00 €	0,00 €	Budžet Ministarstva pravde, IPA
OPC3	4.088.500,00 €	2.326.633,00 €	1.645.398,05 €	Budžet Ministarstva pravde i UIKS-a
OPC4	590.000,00 €	305.458,00 €	303.842,00 €	Budžet Ministarstva pravde , IPA
Ukupni budžet	7.395.671,00 €	4.369.717,00 €	3.258.834,05 €	

Za OPC1 utrošena sredstva zaključno sa 31.12. 2023.godinu su 1.309.594 € od čega je 664.104 € potrošeno za realizaciju aktivnosti 1.1.1⁷. Ostatak sredstava utrošen je na razvoj i implementaciju podsistema:

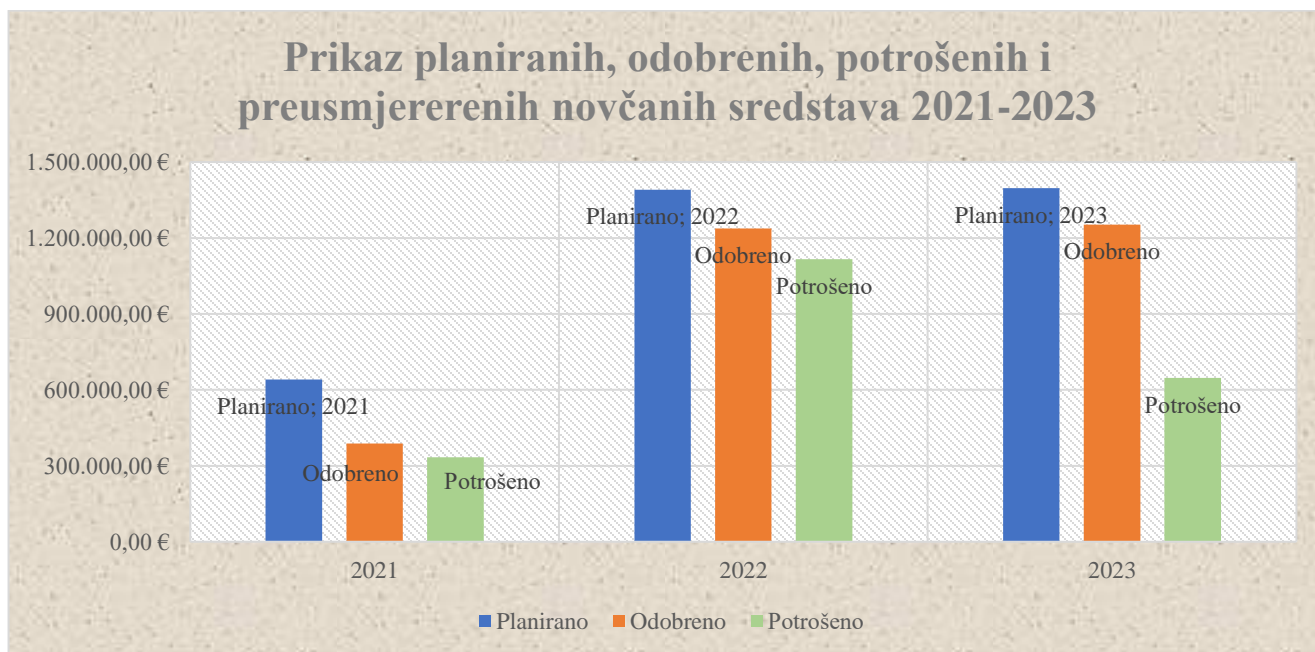
- Ministarstva pravde (225.000 €),
- Uprave za izvršenje krivičnih sankcija (254.980 €)
- Nabavku DWH / BI softwera (I faza – 150.000 €)

Za realizaciju aktivnosti predviđenih ovim Akcionim planom za 2021. – 2023.godinu, planirano je 7.370.671 €, od čega je *za IKT program dobijeno iz budžeta* 2.878.152 €.

⁷ Razvoj, testiranje i implementacija softverskog rješenja podsistema za sudstvo, sa obukom korisnika.

U tabelarnom dijelu izvještaja prikazani su podaci po godinama za **dobijena/odobrena i utrošena sredstva iz Budžeta** za dospjele aktivnosti iz Akcionog plana.

2021 - 2023	Planirano	Odobreno	Potrošeno	Preusmjereno za potrebe Ministarstva pravde
2021	641.000,00 €	388.000,00 €	334.152,00 €	42.290,00 €
2022	1.390.093,00 €	1.237.693,00 €	1.116.096,00 €	134.799,00 €
2023	1.397.061,00 €	1.252.459,00 €	646.983,00 €	164.402,00 €
Ukupno	3.428.154,00 €	2.878.152,00 €	2.105.709,73 €	341.491,00 €

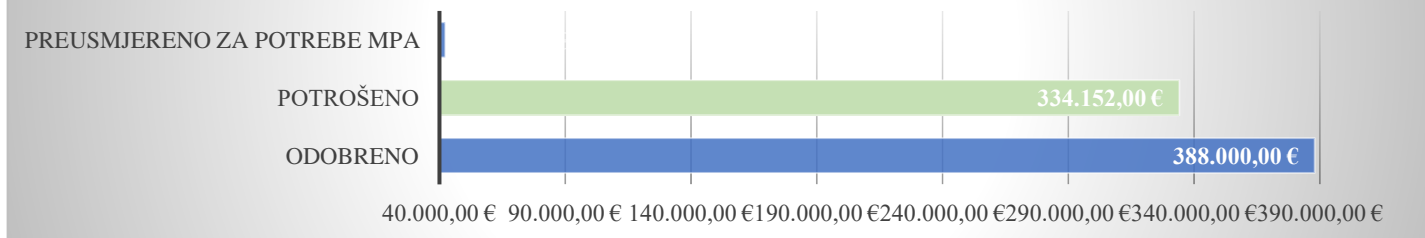

Kroz IPA II sredstva od planiranih 2.327.840 €, odobreno je 2.122,600 € koja su dobijena za više aktivnosti iz Akcionog plana u 2021. – 2023.godini, gdje je utrošeno 225.000 € za razvoj softverskog rješenja UIKS-a.

U 2021.godini za IKT program dobijena su budžetska sredstva u iznosu 388.000 €, planirano je 641.000 €. Preostala sredstva iz 2021.godine u iznosu od 42.290,00 € koja su ostala neutrošena, preusmjerena su za potrebe Ministarstva pravde.

2021. godina	Odobreno	Potrošeno	Preusmjereno za potrebe MP
	388.000,00 €	342.630,73 €	42.290,00 €

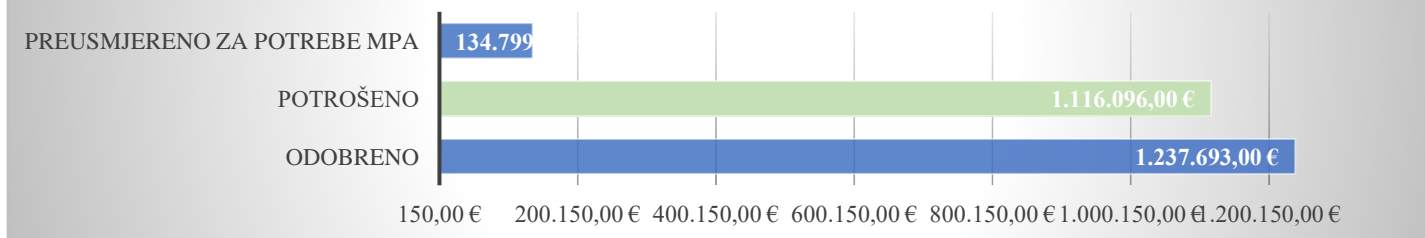
planirana / utrošena finansijska sredstva za 2021.godinu

U 2022.godini za IKT program dobijena su budžetska sredstva u iznosu 1.237.693 €, planirano je 1.390.093 €. Preostala sredstva iz 2022.godine u iznosu od 121.597 € su ostala neutrošena. Razlog jeste taj, što je započet projekat elektronskog skeniranja arhivske građe pravosuđa u oktobru 2022. godine, koji nije završen u 2022.godini.

2022.godina	Odobreno	Potrošeno	Preusmjereno za potrebe MP
	1.237.693,00 €	1.116.096,00 €	134.799,00 €

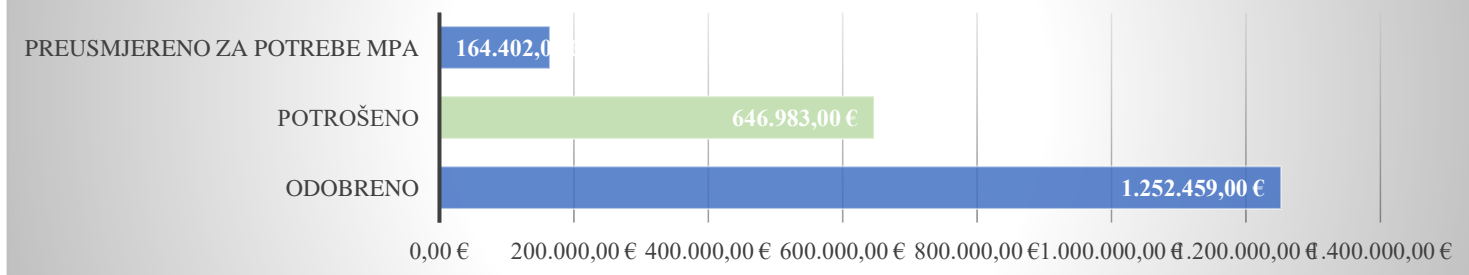
planirana / utrošena finansijska sredstva za 2022.godinu

U 2023.godini za IKT program dobijena su budžetska sredstva u iznosu 1.252.459 €, od planiranih 1.397.061 €.

2023. godina	Odobreno	Potrošeno	Preusmjereno za potrebe MP
	1.252.459,00 €	646.983,00 €	164.402,00 €

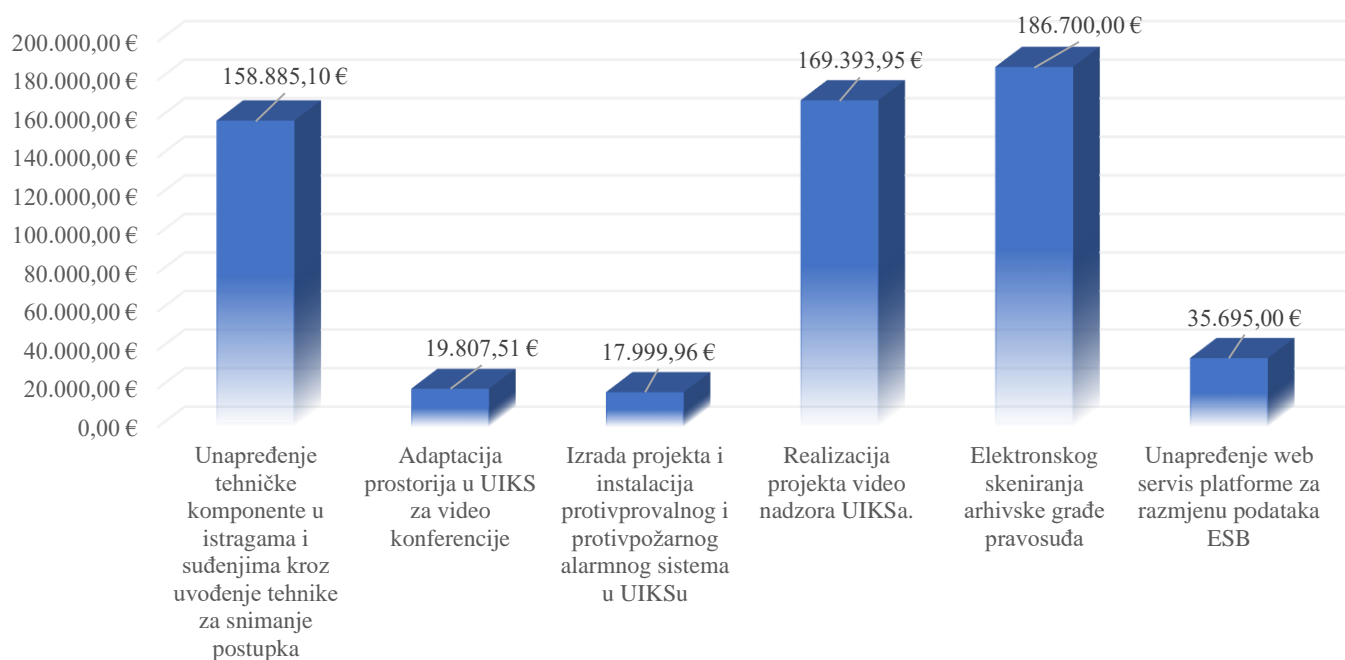
planirana / utrošena finansijska sredstva za 2023.godinu

Preostala sredstva iz 2023.godine u iznosu od 605.475 € su **ostala neutrošena**, jer je započeto šest aktivnosti koji se finansiraju obezbijeđenim sredstvima iz budžeta za 2023.godinu:

1. Unapređenje tehničke komponente u istragama i suđenjima kroz uvođenje tehnike za snimanje postupka (prezentaciju digitalnih dokaza, svjedočenja sa udaljenih lokacija, saslušanje osumnjičenih, zaštićenih svjedoka, žrtava izvršenja krivičnih djela i saslušanje grupe svjedoka sa udaljene lokacije) - **158.885,10 €**
2. Elektronskog skeniranja arhivske građe pravosuđa - **186.700 €**
3. Adaptacija prostorija u UIKS za video konferencije - Izrada analize i tehničkih specifikacija u cilju adaptacije potrebnih prostorija, neophodne opreme i građevinskih radova - **19.807,51 €**
4. Realizacija projekta video nadzora UIKS-a - **169.393,95 €**
5. Izrada projekta i instalacija protivprovalnog i protivpožarnog alarmnog sistema u UIKS-u - **17.999,96 €**
6. Unapređenje web servis platforme za razmjenu podataka ESB - **35.695,00 €**

AKTIVNOSTI KOJE ĆE BITI REALIZOVANE U 2024

II. INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU OPERATIVNIH CILJEVA

Informacioni sistem pravosuđa prepoznat je kao sistem od posebnog značaja za crnogorsko društvo i napredak Crne Gore na putu ka evropskim integracijama, pri čemu oblast informaciono-komunikacionih tehnologija predstavlja sastavni dio poglavlja 23 "Pravosuđe i temeljna prava". Izvještaj EK o Crnoj Gori za 2022. godinu naglašava preporuke u cilju realizacije mjerila iz pregovaračkog poglavlja 23, koja se odnose na uspostavljanje novog informacionog sistema pravosuđa u cilju povećanja efikasnosti pravosudnih institucija, dobijanja pouzdane statistike, omogućavanja razmjene podataka i smanjenja prosječnog trajanja sudskih i tužilačkih postupaka.

Zaključkom Vlade Crne Gore, broj 04-4490/2 od 30. septembra 2021.godine, donijeta je Odluka o obrazovanju Komisije za praćenje sprovođenja i izvještavanje o Programu razvoja informaciono - komunikacionih tehnologija pravosuđa 2021-2023 i realizaciju Akcionog plana za njegovo sprovođenje. Odluka je objavljena u Službenom listu Crne Gore broj 111/21 od 21. oktobra 2021. godine.

Članom 4 predmetne Odluke propisano je da će radi praćenja implementacije Akcionog plana za sprovođenje IKT Programa na operativnom nivou i vršenja drugih poslova u cilju realizacije svih mjera i aktivnosti definisanih Akcionim planom za sprovođenja IKT Programa, Ministarstvo pravde formirati Radnu grupu, što je urađeno 5. novembra 2021. godine.

Radna grupa predstavlja operativno tijelo sačinjeno od predstavnika svih institucija koje su uključene u proces sprovođenja strateškog dokumenta (Ministarstva pravde, Državnog tužilaštva, Sudskog savjeta, Uprave za izvršenje krivičnih sankcija (UIKS) i Ministarstva javne uprave). Ministarstvo pravde je krovna institucija nadležna za koordinaciju rada Radne grupe, izradu, sprovođenje i izvještavanje o sprovođenju strateškog dokumenta.

Zadatak Komisije ogleda se u: razmatranju i usvajanju godišnjih i završnih izvještaja o sprovođenju IKT Programa, organizaciji i sinhronizaciji aktivnosti organa državne uprave, državnih organa i drugih nadležnih institucija u sprovođenju aktivnosti predviđenih IKT Programom; praćenju prioriteta, dinamike i rokova realizacije, kao i ocjenjivanju postignutih rezultata u implementaciji IKT Programa; sagledavanju racionalizacije utroška budžetskih sredstava i sredstava iz drugih izvora opredijeljenih za realizaciju IKT programa; dostavljanju Vladi Crne Gore izvještaja o sprovođenju aktivnosti predviđenih IKT Programom i Akcionim planom, najmanje jednom godišnje.

U sledećoj tabeli je dat prikaz realizacije aktivnosti po Operativnim ciljevima u IKT Programu 2021 - 2023.

2021 - 2023	OP1	OP2	OP3	OP4
Broj realizovanih aktivnosti	3	0	13	4
Broj djelimično realizovanih aktivnosti	4	0	4	2
Broj nerealizovanih aktivnosti	5	4	1	0

Tabela sa indikatorima učinka Operativnog cilja 1 sa dostignutim vrijednostima

Operativni cilj 1:	Razvoj softverskih rješenja jedinstvenog informacionog sistema i jačanje IT kapaciteta u svim podsistemima pravosuđa		
Indikator učinka	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta	Ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta
Softverska rješenja ISP-a i BI system uspostavljeni u sva četiri podsistema pravosuđa	2021 Završen razvoj, kodiranje i implementacija podsistema Ministarstva pravde i podsistema UIKS-a. Završen razvoj podsistema sudstva	2022 Završena implementacija podsistema sudstva i BI sistema	2023 Podsistemi ISP-a u potpunosti funkcionalni i međusobno interoperabilni
Dostignute vrijednosti indikatora učinka	Završen podsistem UIKS-a; Djelimično završen podsistem MP: projekat u fazi razvoja softvera; Nije završen razvoj podsistema ISP za sudove: projekat u fazi razvoja softvera;	Nije završena implementacija podsistema ISP za sudove: projekat i dalje u fazi razvoja softvera; Nije završen razvoj i implementacija BI sistema: projekat u inicijalnoj fazi izrade projektnog zadatka	Nije dostignut traženi indikator, jer nije završen projekat razvoja podsistema ISP za sudove zbog isteka ugovora sa izvođačem; Podsistemi UIKS-a, MPA, Državnog tužilaštva su međusobno interoperabilni. DWH/BI sistem nije završen

Operativni cilj 1 sadrži ključne aktivnosti čijom realizacijom se dobija jedinstveni informacioni sistem pravosuđa(ISP), kao sistem sastavljen od 4 podsistema pravosuđa koji međusobno moraju biti interoperabilni, preko Enterprise Service Bus platforme. U tom pravcu sprovedene su aktivnosti:

- Aktivnost razvoja podsistema ISP-a za Ministarstvo pravde⁸ je realizovana: Modul za kaznenu evidenciju, Modul za uslovni otpust i 11 malih elektronskih registara u nadležnosti ministarstva. Svi moduli su spremni za razmjenu podataka sa ostalim podsistemima ISP-a i državnim organima, što doprinosi ostvarenju indikatora učinka OC1 za 2023. godinu koji je naveden u gornjoj tabeli;

⁸ 1.1.3. Razvoj i Implementacija softverskog rješenja podsistema za Ministarstvo pravde

1. Registar kazene evidencije (IPA II), utrošena sredstva - 75.000,00 €
2. Modul za uslovni otpust (IPA II), utrošena sredstva - 75.000,00 €
3. Elektronski registri (IPA II), utrošena sredstva - 75.000,00 €
 - ✓ Registar tumača,
 - ✓ Registar sudskih vještaka,
 - ✓ Registar stečajnih upravnika,
 - ✓ Evidencija lica koja polažu notarski ispit,
 - ✓ Evidencija o osobama koje polažu ispit za javnog izvršitelja,
 - ✓ Registar medijatora,
 - ✓ Registar evaluatora spora,
 - ✓ Evidencija lica koja su polagala pravosudni ispit,
 - ✓ Lista lica za podršku djeci u porodično pravnim sporovima,
 - ✓ Evidencija o polaganju ispita za pripravnike
 - ✓ Lista advokata koji su prošli obuku za zastupanje djece u postupcima iz porodično pravnih odnose

Veliki izazov za zaposlene informatičare u Direktoratu za informaciono komunikacione tehnologije i bezbjednost podataka u Ministarstvu pravde je sprovođenje implementacije i obuke krajnjih korisnika navedenih registara, jer je ona obično praćena snažnim otporom zaposlenih i zahtijeva primjenu različitih tehnika upravljanja promjenama. Bitno je napomenuti da je aktivnost (1.1.1⁹) razvoja i implementacije Registra novčanih kazni i prekršajne evidencije (ROF) koji je obuhvatio unos pravosnažnih odluka Sudova za prekršaje, Ministarstvo pravde realizovalo kroz zaseban projekat iz budžetskih sredstava u iznosu od 87.967 €.

Planirano je da službenici Sudova za prekršaje prođu obuku u III kvartalu 2024.godine za rad na novom modulu ROF-a, sa novim unaprijeđenim funkcionalnostima kao i da se kroz sistem uspostavi unaprijeđeni elektronski servisi za prinudnu naplatu koji su prepoznati po Zakonu o prekršajima. Unaprijeđeni modul će dovesti do efikasnije prinudne naplate po izdatim prekršajnim nalogima koji će biti evidentirani u pomenutom sistemu, što će se bolje odraziti na budžetske prihode.

Pored navedenog bitno je istaći da je tokom implementacije pomenutih registara došlo do izmjene Krivičnog zakonika (KZ) u dijelu izmjena člana 123a KZ-a po kojem Ministarstvo pravde ima obavezu da uspostavi posebnu evidenciju lica osuđenim za krivična djela kada su učinjena na štetu maloljetnih lica. Ukupna vrijednost ovog modula iznosila je 44.044,00 €, pri čemu je dogovoreno da se prije unosa podataka u posebnu evidenciju Ministarstvo pravde obrati Vrhovnom sudu Crne Gore radi dobijanja pravosnažnih sudskih presuda izrečenih po

⁹ Razvoj, testiranje i implementacija softverskog rješenja podsistema za sudstvo, sa obukom korisnika.

članu 123a KZ-a.

- Kroz projekat “Unapređenje efikasnosti pravosuđa” koji se realizuje u saradnji sa Programom Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) i Vlade Crne Gore, završena je implementacija softverskog rješenja podsistema za Upravu za izvršenje krivičnih sankcija (SAPA ME rješenje)¹⁰. UNDP kancelarija u Podgorici je sprovela tendersku proceduru i potpisala Ugovor sa izabranim ponuđačem (Ugovor između UNDP-a i kompanije “Prozone” u vrijednosti od 255.373,30 USD \$), čime je izvršena modifikacija SAPA softverskog rješenja u UIKS-u, koji je prethodno bio razvijen za potrebe zatvorskog sistema u Republici Srbiji. Takođe, nakon uspješno završene implementacije obučeno je 100 korisnika za rad sa softverskim rješenjem. Kroz projekat je dodatno razvijeno niz web servisa, neophodnih za komunikaciju zatvorskog sistema sa ostalim podsistemima pravosuđa:
 - Vrhovno državno tužilaštvo konzumira servise: Pritvorena lica, lica na izdržavanju kazne zatvora
 - Ministarstvo pravde konzumira servise :Otpusni list, Pritvorena lica, lica na izdržavanju kazne zatvora
- Aktivnost razvoja Enterprise Service Bus platforme¹¹ za razmjenu podataka između podsistema ISP-a je planirana u skladu sa UNDP projektom kroz aktivnost 1.1.1, koja nije završena. Odjeljenje za IKT i multimediju Sekretarijata Sudskog savjeta je internim resursima započelo i završilo razvoj vlastite Enterprise Service Bus platforme. Implementacijom ove platforme, postiže se optimizacija operativnih procesa, osiguravajući da se podaci između sudova, pravosudnih organa i drugih institucija razmjenjuju na efikasan i siguran način. Modularna arhitektura platforme osigurava visok stepen skalabilnosti i fleksibilnosti, omogućavajući lako dodavanje novih modula i servisa, što pruža osnovu za buduće tehnološke inovacije i integracije. ESB platforma omogućava objavljivanje SOAP i REST web servisa, auto discovery servisa, uređivanje odgovora web servisa, upravljanje privilegijama pristupa web servisu, upravljanje digitalnim certifikatima, upravljanje log-ovima akcija i dobijenih odgovora, itd.

Zahvaljujući ovom projektu, postavljeni su novi standardi u oblasti razmjene podataka unutar pravosudnog sistema, čime je značajno unaprijeđena dostupnost, pouzdanost i transparentnost pravosudnih informacija. Očekujemo se da će ova platforma imati dugoročan pozitivan uticaj na efikasnost pravosudnog sistema, kao i na zadovoljstvo korisnika usluga pravosuđa.

¹⁰ 1.1.4. Implementacija softverskog rješenja podsistema za UIKS

¹¹ 1.1.2. Razvoj i testiranje Enterprise Service Bus platforme za razmjenu podataka između podsistema ISP-a

- Jedna od ključnih aktivnosti koja se realizuje u sklopu UNDP projekta, jeste razvoj i implementacija Sistema poslovne inteligencije i skladišta podataka (eng. DWH & BI - Data Warehouse and Business Intelligence), koja je djelimično realizovana. Kroz ovu aktivnost se unapređuju analitički i statistički kapaciteti pravosuđa u skladu sa preporukama CEPEJ-a. Ova aktivnost treba da doprinese ostvarenju preporuke Evropske komisije koja se odnosi na unapređenje strateškog monitoringa sistema krivičnog pravosuđa, kada je u pitanju objedinjavanje podataka iz sudskog i tužilačkog sistema za upravljanje predmetima organizovanog kriminala, korupcije, ali i drugih aktuelnih pojava oblika kriminala poput sajber kriminala, nasilja u porodici, neovlaštenog posjedovanja ili upotrebe vatrenog oružja, itd. Potreba za implementacijom BI (Business Intelligence) sistema je prepoznata zbog činjenice da će svi podsistemi ISP-a (Sudovi, Tužilaštvo, Ministarstvo pravde i UIKS) posjedovati zasebna softverska rješenja za obradu i analizu podataka u svojoj nadležnosti. Ugovor sa izvođačem Infostudio d.o.o Sarajevo potpisan je 17.07.2023.godine, pri čemu je definisano da se projekat realizuje kroz III faze- završena je faza poslovne analize u kojoj su definisane fakt tabele na strani izvora podataka, a trenutno je projekat u fazi razvoja softverskog rješenja sa planom pokretanja produkcije sistema u III kvartalu.
- Razvoj softverskog rješenja podsistema ISP-a za sudove (1.1.1)¹² nije završen. Aktivnost se sprovodila kroz UNDP projekat "Unapređenje efikasnosti u pravosuđu", uz kofinansiranje države Crne Gore i Vlade Kraljevine Norveške. Rok za sprovođenje cjelokupne faze realizacije razvoja softvera je bio 15. april 2020. godine, koji je aneksom ugovora između UNDP i izvođača pomjeren za 12. novembar 2021. godine. Ukupna vrijednost projekta je iznosila 1.076.931,€ od čega je iz budžeta Vlade Crne Gore dobijeno 716.931 €, dok je donacija Vlade Kraljevine Norveške iznosila 360.000 €. Sredstva koja su plaćena izvođaču shodno ugovoru su iznosila:
 1. Oracle licence (sa prvom godinom podrške) – 434.782,61 €
 2. Troškovi inicijalne faze – 76.580,94 €
 3. Faza poslovne analize – 152.742,81 €

Dio sredstava od ovog projekta nije utrošen, i predstavljaju budžetska sredstva države Crne Gore, koja će biti na raspolaganju za realizaciju drugih aktivnosti u novom strateškom ICT dokumentu pravosuđa.

Zbog velikih problema na projektu izazvanih neprofesionalnim odnosom izvođača prema ugovorenim obavezama i nepoštovanju definisanih rokova u Ugovoru, preporuke Ministarstva pravde i Sekretarijata sudskog savjeta su bile da se razvoj softvera podijeli u pet faza (prema najčešće zastupljenim sudskim postupcima).

¹² Razvoj, testiranje i implementacija softverskog rješenja podsistema za sudstvo, sa obukom korisnika.

Međutim, ni to nije doprinijelo da izvođač isporuči softversko rješenje definisano kroz ToR projekta i prema usvojenoj poslovnoj analizi. Ugovor između UNDP-a i izvođača je istekao u 2023. godini.

Podsystem ISP-a za sudove je važan izvor podataka za Sistem poslovne inteligencije, koji bi trebalo integrisati sa bazom podataka sudova, kako bi se dobili svi važni atributi za kreiranje statističkih izvještaja na nivou pravosuđa. Ovo je bila najvažnija aktivnost OC 1 i prepoznata je kao kritična aktivnost u sprovođenju strateškog dokumenta, koja se direktno referencira na više drugih aktivnosti u Akcionom planu. Indikatori operativnog cilja 2 i 3 dodatno su zavisni od realizacije ove aktivnosti: razvoj novih e-servisa i njihovo stavljanje u produkciju, kao i omogućavanje e-podneska za građane, advokate i druga zainteresovana lica (aktivnosti 1.1.5¹³ i 2.1.4¹⁴) te razvoj drugih IT sistema u okviru pravosuđa.

Neispunjavanje ugovornih obaveza od strane izvođača za razvoj softverskog rješenja podsystema ISP-a za sudove (Aktivnost 1.1.1) je pored direktnog uticaja na sudski sistem i nemogućnost iskorištavanja svih potencijala elektronske razmjene podataka između pravosudnih institucija, imao negativan efekat i na realizaciju aktivnosti 1.1.11¹⁵. Izradu ovih Pravilnika je potrebno uskladiti sa razvojem softverskih rješenja ISP –a.

- Djelimično je završen razvoj sistema kadrovske evidencije (Aktivnost 1.1.7¹⁶) koji će biti dio podsystema ISP-a za sudove. Sistem se razvija na strani sudova i njime će biti obuhvaćeno:
 - Modul za upravljanje ljudskim resursima
 - Organizacija i sistematizacija
 - Personalni dosije
 - Planovi upravljanja ljudskim resursima
 - Podmodul za konkurisanje, podnošenje zahtjeva...
 - Podmodul za prisutnost na poslu i radne liste (unošenje podataka i autorizacija)

Softver za upravljanje ljudskim resursima, koji se upravo implementira u sudovima, treba da uspostavi i integriše različite evidencije u domenu upravljanja ljudskim resursima, te omogući praćenje i efikasnije rješavanje slučajeva kršenja etičkog kodeksa, integriteta i disciplinske odgovornosti sudija u Crnoj Gori. Puna implementacija ovog sistema će predstavljati korak naprijed u ispunjavanju preporuka Evropske Komisije

¹³ Nabavka i Razvoj Sistema za Notifikacije / Email i SMS

¹⁴ Nabavka i razvoj SW rjesenja za e –filing sistem (ePodnesak) za ISP

¹⁵ Izrada i usvajanje akta o administrativnim procedurama i ostalim funkcionalnim i organizacionim pravilima za potrebe održavanja i razvoja ISP-a

¹⁶ Nabavka i razvoj novog sistema kadrovske evidencije za sudove

vezanih za poboljšanje sistema upravljanja ljudskim resursima, te osiguranje nezavisnosti, odgovornosti, integriteta i nepristrasnosti pravosudnog sistema.

Važnost realizacije ove aktivnosti navodi se u Izvještaju Evropske Komisije o Crnoj Gori za 2022.godinu, u kojem se ističe da ova aktivnosti nije realizovana, a odnosi se na potrebu osiguranja nezavisnosti, odgovornosti, integriteta i nepristrasnosti pravosudnog sistema poboljšanjem institucionalnog učinka i operativnih kapaciteta Sudskog i Tužilačkog savjeta i revizijom i efikasnom primjenom disciplinskog i etičkog okvira za sudije i tužioce kako bi se ojačala njihova objektivnost, proporcionalnost i efektivnost. Ovo uključuje podatke o nosiocima sudijske funkcije, sprovedenim obukama, imovinske kartone, ocjenjivanje, napredovanje u službi, podatke Komisije za etički kodeks, disciplinske postupke, i ostale podatke koje je Sudski savjet dužan da vodi o sudijama.

- Realizacija aktivnosti 1.1.6, koja se odnosi na nabavku i razvoj informacionog sistema Sudske prakse za Vrhovni sud je detaljno razmatrana tokom predhodnog perioda. Inicijalni plan je bio razvoj integrisanog sistema koji bi omogućio efikasno upravljanje i pristup sudske prakse, uključujući elektronsko preuzimanje metapodataka, odabranih predmeta i dokumenata iz sistema za upravljanje predmetima.

Međutim, tokom faze planiranja identifikovano je da razvoj informacionog sistema sudske prakse nije svrsishodan, dok se ne postigne funkcionalnost osnovnog sistema za upravljanje predmetima. S obzirom na ovu prepreku, koja je opet zavisila najviše od razvoja pod sistema ISP-a za sudove, kao prelazno rješenje, pokrenut je projekat elektronskog skeniranja postojeće sudske prakse koja se čuvala u papirnom formatu.

Od 01.09.2023, kada je potpisan ugovor sa izvođačem radova, za 2023.godinu skenirano je 701.485 strana arhivske građe u Sekretarijatu sudskog savjeta. Projekat elektronskog skeniranja je obuhvatio dokumentaciju sudske prakse za godine 2013., 2014. i 2015., dok su aktivnosti za ostale godine u toku. Proces elektronskog skeniranja je uključio i indeksiranje podataka, čime je omogućena efikasna pretraga skeniranih dokumenata kroz već postojeći softverski modul za elektronsko skeniranje u pravosudnim institucijama.

U budućnosti, planiran je nastavak projekta uz paralelni razvoj i usavršavanje osnovnog sistema za upravljanje predmetima, čime će se stvoriti čvrsta osnova za potpuno funkcionalan sistem Sudske prakse za Vrhovni sud, koji će biti baza znanja i pozitivne prakse.

- U okviru nastojanja da se unaprijedi efikasnost pravosudnog sistema kroz primjenu savremenih ICT rješenja, posebna pažnja bila je posvećena aktivnosti 1.1.2 "Nabavka i razvoj sistema za diktiranje i prepoznavanje glasa" namijenjenom za primjenu u pilot sudu. U cilju identifikacije optimalnog rješenja koje bi omogućilo efikasno pretvaranje glasa u tekst na crnogorskom jeziku, sprovedeno je temeljno istraživanje tržišta.

Prvi korak u ovom procesu bio je market research i kontakt sa firmom Daktilograf iz Republike Srbije, koja je predstavila svoje softversko rješenje sa tvrdnjom da podržava implementaciju on-premise i da ostvaruje preko

90% tačnosti u konverziji glasa u tekst na crnogorskom jeziku. Međutim, nakon prezentacije rješenja kojoj su prisustvovali relevantni predstavnici tehničkog tima, predsjednici sudova i sudije, ustanovljeno je da tačnost konverzije značajno zaostaje za očekivanjima, postižući ispod 30% tačnosti u domenu sudskog vokabulara.

Dodatno, istražene su i alternative, uključujući hrvatsko rješenje za diktiranje i prepoznavanje glasa diktiranje.hr (NEWTON Technologies Adria d.o.o.), koje već ima uspješnu primjenu u hrvatskim sudovima, koja je podržana donacijama iz EU fondova. Dok je njihova live transkripcija bila ograničena na hrvatski jezik, firma je na upit predstavnika IKT odjeljena Sekretarijata sudskog savjeta predložila da bi prilagođavanje rješenja crnogorskom jeziku iziskivalo ulaganje preko 200.000 €. Osim toga, omogućen je test pristup platformi Beey za post-transkripciju, koji je pokazao potencijal za primjenu rješenja na crnogorskom jeziku, ali postojale su prepreke nemogućnosti on-prem rješenja da bi bili sigurni da transkripcija iz pravosudnog sistema ne završava van servera sudstva.

Iako je prepoznata značajna inicijativa i potreba za implementacijom sistema za diktiranje i prepoznavanje glasa, ograničeni budžetski okviri definisani prethodnim akcionim planom nisu omogućili realizaciju ove aktivnosti u željenom obimu. S obzirom na izazove i potrebna finansijska sredstva za prilagođavanje rješenja specifičnostima crnogorskog jezika, aktivnosti na ovom projektu biće preispitane i prioritetno adresirane u narednom periodu planiranja, uz istraživanje dodatnih mogućnosti finansiranja, uključujući i potencijalne donacije, ali i ispitivanje tržišta crnogorskih IT firmi koje bi mogle ponuditi uslugu razvoja navedenog rješenja.

- Kada je u pitanju djelimično realizovana aktivnost 1.1.10¹⁷, veoma važna stvar je to da će se svi web servisi iz podsistema Ministarstva pravde biti objavljeni na novoj inoviranoj ESB platformi za elektronsku razmjenu podataka. Tender za ovu aktivnost je objavljen u decembru 2023.godine, a planirano je potpisivanje ugovora u januaru 2024.godine. Vrijednost ugovora i izvršenje ove javne nabavke je 35.695 € sa PDV-om, rok isporuke ili implementacije definisan je na 6 mjeseci od dana potpisivanja ugovora. Implementacija softverskog rješenja je podijeljena u tri faze :

1. Prva faza obuhvata razvoj Platforme za elektronsku razmjenu podataka
2. Druga faza obuhvata migraciju podataka i web servisa sa postojeće platforme
3. Treća faza obuhvata testiranje platforme i pokretanje produkcije sa obukom službenika

Aktivnost 1.1.12 Permanentna, standardizovana i adekvatna ICT edukacija koja je podržana kroz projekat IPA II je djelimično realizovana, rok za izvršenje ove aktivnosti je bio IV kvartal 2022.godine. Glavni razlog u kašnjenju je

¹⁷ Unapređenje web servis platforme za razmjenu podataka

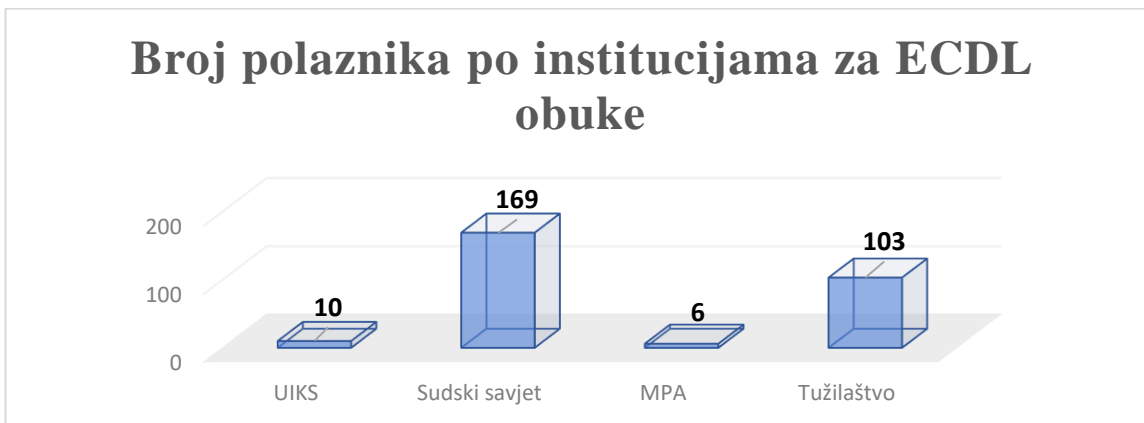
bio nedostatak potrebnih kapaciteta u Delagaciji EU vezano za sprovođenje tenderskih procedura.

Delagacija EU je u cilju iznalaženja rješenja potpisala Ugovor sa kancelarijom UNOPS-a u Podgorici, koja je preuzela sprovođenje tenderskih procedura u IV kvartalu 2023. godine. Radna grupa je usvojila specifikaciju potrebnih obuka, isti prosljedila UNOPS-u u cilju pokretanja javne nabavke koja će se realizovati u 2024.godini.

Specijalističke obuke za koje su ICT službenici izrazili želju za pohađanjem :

- Statistika, analitika i obrada podataka
- Testiranje softvera
- Vještačka inteligencija
- Forenzičke istrage temeljene na prikupljanju javno dostupnih podataka (OSINT)
- Automatizacija forenzičkih procesa korištenjem programskih jezika (SCRIPT)
- Projektovanje računarskih mreža
- Konfiguracija mrežnih uređaja za bezbjednost
- Linux administracija

Radna grupa pripremila i usvojila projektni zadatak za ECDL obuke u pravosuđu koje će se sprovoditi u 2024.godini. Ukupan broj prijavljenih polaznika je 288.

Broj polaznika za ECDL obuke po gradovima

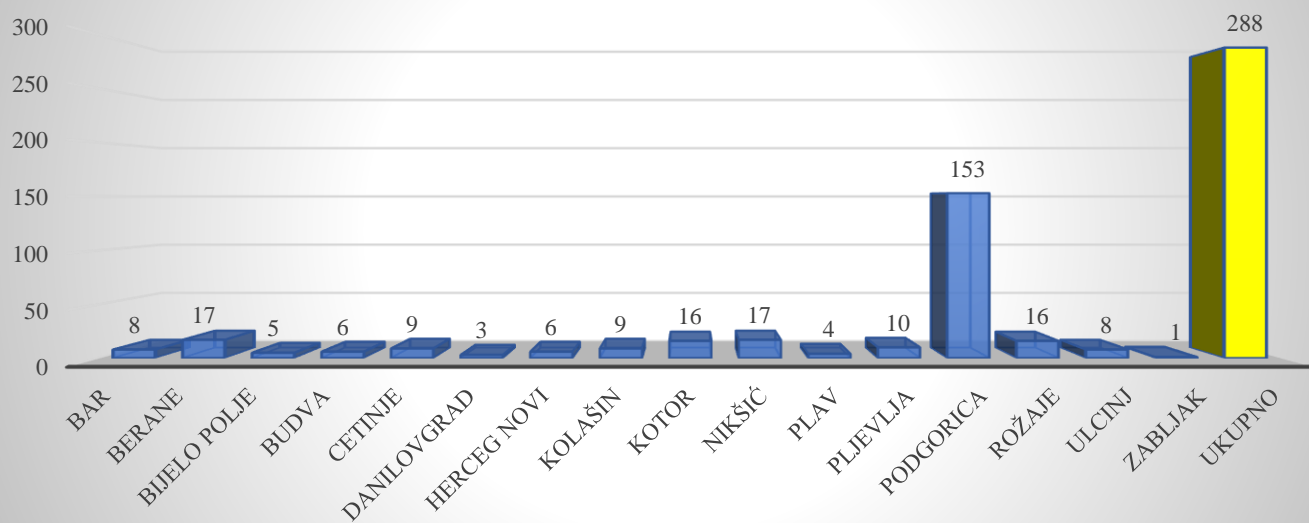

Tabela sa indikatorima učinka Operativnog cilja 2 sa dostignutim vrijednostima

Operativni cilj 2:	Usklađivanje postojećeg pravnog okvira i razvoj elektronskih servisa kojima se olakšava pristup pravosuđu građanima		
Indikator učinka:	Početna vrijednost 2021	Ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta 2022	Ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta
Razvijena, testirana i stavljena u funkciju najmanje tri elektronska servisa pravosuđa	Izvršena analiza i podnijeta inicijativa za izmjene postojećeg pravnog okvira	Sva tri elektronska servisa pravosuđa su razvijena	Usklađen normativni okvir i elektronski servisi stavljeni u produkciju
Dostignute vrijednosti indikatora učinka	Analiza izvršena i podnijeta inicijativa za izmjene postojećeg pravnog okvira, pri čemu je zadovoljena početna vrijednost indikatora za 2021 godinu	Nakon završene nabavke softverskih rješenja, uspješno su razvijena tri elektronska servisa za razmjenu podataka, pri čemu je zadovoljen indikator učinka za 2022 godinu	Normativni okvir je djelimično usklađen Tri elektronska servisa stavljena u produkciju

Operativni cilj 2 sadrži četiri aktivnosti, koje su se odnosile na usklađivanje postojećeg pravnog okvira i razvoj elektronskih servisa kojima se olakšava pristup pravosuđu građanima.

Crna Gora je, donošenjem i usklađivanjem Zakona o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu i Zakona o elektronskom dokumentu sa eIDAS regulativom¹⁸ uspostavila pravni okvir koji predstavlja osnov za primjenu elektronskih usluga za građane i poslovne subjekte u oblasti javne uprave i pravosuđa. Uspostavljeni su pružaoci kvalifikovanih usluga povjerenja i elektronske identifikacije. MUP Crne Gore izdaje nove elektronske lične karte sa kvalifikovanim elektronskim certifikatom koje se mogu koristiti za elektronsku identifikaciju građana kod pružanja elektronskih usluga, te elektronsko potpisivanje dokumenata koji se podnose upravnim ili pravosudnim institucijama. Na ovaj način su se na strani normativnopravnog okvira za e-Upravu stekli uslovi

¹⁸ Regulativa Evropskog Parlamenta i Savjeta (EU) br. 910/2014 od 23. jula 2014. godine, o elektronskoj identifikaciji i uslugama povjerenja u elektronske transakcije na unutrašnjem tržištu i prestanku važenja Direktive 1999/93/EZ (eIDAS)

za implementaciju elektronskih servisa trećeg nivoa sofisticiranosti (transakcioni servisi) i četvrtog nivoa sofisticiranosti (povezani servisi). Ministarstvo pravde, je prva institucija u Crnoj Gori koja je na svojim serverima implementirala servis *eDostava* u korist građana i biznis sektora u cilju podnošenja elektronskih zahtjeva za dobijanje uvjerenja iz kaznene i prekršajne evidencije, u skladu sa Zakonom o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu i Zakonom o elektronskom dokumentu. Pored ovog Ministarstvo pravde je implementiralo servis „Trust point“ za provjeru validnosti elektronskih dokumenata koji su potpisani elektronskim potpisom, sa mogućnošću kripto zaštite dokumenta koji se šalju van institucije.

MJU je u skladu sa Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave ključno ministarstvo za razvoj digitalizaciju i za izradu propisa ključnih za digitalnu transformaciju, te da se sa propisima MJU usklađuju svi ostali propisi, kroz davanje mišljenja MJU na sve propise koji se donose na nivou Crne Gore, a što je uređeno i u Poslovniku Vlade Crne Gore. MJU je donijelo sve propise potrebne za razvoj elektronske uprave i digitalizaciju i iste uskladilo sa EU regulativama. U Zakonu o elektronskom dokumentu, Zakonu o elektronskoj upravi, Zakonu o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu, kao i Zakonu o informacionoj bezbjednosti, stvoreni su svi uslovi za razvoj elektronske uprave, servisa i sl. Potrebno je uskladiti sve ostale propise iz segmenta ICT pravosuđa sa navedenim propisima. Takođe, MJU je u saradnji sa UNDP-om izradilo Analizu pravnog okvira za razvoj elektronskih usluga, koja je obuhvatila prvo analizu seta propisa iz nadležnosti MJU , a zatim usklađenosti svih ostalih propisa sa tim propisima, uključujući i određene propise iz nadležnosti Ministarstva pravde u cilju sagledavanja zakonskih prepreka za razvoj elektronskih usluga. Analizom je utvrđeno da su propisi iz nadležnosti MJU u potpunosti usklađeni sa EU propisima i da ne postoje nikakve barijere , dok je u ostalim propisima prepoznato šta je potrebno promijeniti kako bi se stvorili uslovi za razvoj servisa. Analiza je usvojena od strane Vlade Crne Gore i donijeti su zaključci, kao i upućena analiza sa zaključcima svim ministarstvima. Analiza se može pronaći na sledećem linku : <https://www.gov.me/dokumenta/093ca0e3-74aa-4284-ac87-284f416aa727>

Za djelimično realizovanu aktivnost 2.1.1¹⁹ Zakon o elektronskom dokumentu, je objavljen u "Službenom listu CG", br. 132/2022 od 5.12.2022. godine. Podignut je nivo sofisticiranosti e-servisa na stepen 4, gdje zainteresovana lica mogu izvršiti na portal-u eUprava identifikaciju sa novom ličnom kartom, koristeći i NS-NAT sistem. Ministarstvo javne uprave je u predhodnom periodu uspostavilo funkcionalnost NS-eID. Uvođenje elektronskog servisa za online plaćanje administrativnih taksi koristeći informacioni sistem za elektronsko plaćanje NS-NAT koji je uspostavilo Ministarstvo javne uprave, se u velikoj mjeri koristi za plaćanje uvjerenja iz kaznene i prekršajne evidencije, naknada za polaganje ispita (*tumači, vještaci, stečajni upravnici, notarski*

¹⁹ Izrada analize o postojećem normativnog okvira za razvoj elektronskih servisa i potrebi sprovođenja izmjena i dopuna normativnog okvira potrebnog za uvođenje elektronskih servisa u pravosuđu.

ispiti, pravosudni ispit i td.) koji su u nadležnosti Ministarstva pravde, kao i ostalih naknada za druge institucije u Crnoj Gori.

Pored ispunjavanja tehničkih preduslova vezanih za implementaciju novog sudskog podsistema, potrebno je izvršiti izmjene Zakona o sudskim taksama (aktivnost 2.1.2 Akcionog plana koja još nije realizovana). Prepoznata je potreba za izmjenom pomenutog zakona, u cilju povećanja prinudne naplate sudskih taksi putem NS-NAT, čiji bi sudovi bili korisnici. Putem NS-NAT sistema građani i pravna lica bi plaćala sudske takse, a sudovi bi dobijali, kroz sudski podsistem, informacije u realnom vremenu o izvršenim uplatama iz NS-NAT sistema. Zbog neblagovremenog formiranja Komsije i Radne grupe za realizaciju Akcionog plana IKT Programa aktivnost 2.1.1²⁰ se nije mogla realizovati u 2021.godini. Radna grupa za relizaciju i praćenje aktivnosti iz Akcinog plana je više puta inicirala sastanke na visokom nivou kako bi se formirala interna Radna grupa za realizaciju ove aktivnosti, koju su trebali da predstavljaju predstavnici Ministarstva pravde, Sekretarijata sudskog savjeta i Ministarstva finansija i socijalnog staranja, u čijoj nadležnosti je Zakon o sudskim taksama. Sudovi trebaju da budu korisnici NS-NAT sistema preko kojeg će se dobijati informacije o uplatama sudskih taksi u realnom vremenu. Sudske takse trebaju da budu prepoznate kao administrativne takse, kako bi se transakcije mogle preuzimati NS-NAT sistemom. Česte promjene u menadžmentu Ministarstva pravde i Ministarstva finansija čije su uslovile odlaganje inicijative za predlaganje izmjene i dopune ovog zakona.

Nerealizovana Aktivnost 2.1.3. Usklađivanje normativno-pravnog okvira potrebnog za elektronsko arhiviranje i digitalizaciju arhiva u pravosudnim institucijama je takođe ostala nerealizovana jer nije izvršeno usklađivanje Zakona o državnom arhivu sa Zakonom o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu i Zakonom o elektronskom dokumentu koji tretiraju ovaj segment. Inicirane su izmjene od strane MJU, koje su trebale da se odraze usklađivanje Zakona o državnom arhivu sa Zakonom o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu i Zakonom o elektronskom dokumentu koji tretiraju ovaj segment.

- Aktivnost 2.1.4²¹ nabavka softverskog rješenja koje će omogućiti podnošenje akata od strane lica koja nijesu primarna grupa korisnika ISP-a (advokati, vještaci, tumači, ali i fizička i pravna lica) koja imaju pravo pristupa predmetima u ISP-u nije realizovana, jer je ova aktivnost 2.1.4 direktno zavisila od realizacije aktivnosti 1.1.1²². Projekat je naišao na značajne prepreke, koje su uticale na njegovu realizaciju. Primarni razlog za ove izazove leži u neuspjehu projekta razvoja podsistema ISP-a za sudove, koji je imao za cilj unapređenje digitalne infrastrukture pravosuđa. Pomenuti projekat nije uspio da se realizuje, čime je pravosuđe bilo "zarobljeno" u

²⁰ Izrada analize o postojećem normativnog okvira za razvoj elektronskih servisa i potrebi sprovođenja izmjena i dopuna normativnog okvira potrebnog za uvođenje elektronskih servisa u pravosuđu

²¹ Nabavka i razvoj SW rjesenja za e-filing sistem (ePodnesak) za ISP

²² Razvoj, testiranje i implementacija softverskog rješenja podsistema za sudstvo, sa obukom korisnika.

smislu napredovanja u domenu digitalne transformacije tokom prethodnih pet godina. Dalji koraci uključivaće normativno uređivanje i razvoj e-usluga za elektronsko uručenje sudskih aktivnosti kroz platformu za elektronske spise. Planirano je da se ove aktivnosti prenesu na naredni strateški dokument, s ciljem omogućavanja efikasnijeg digitalnog pristupa pravdi.

Tabela sa indikatorima učinka Operativnog cilja 3 sa dostignutim vrijednostima

Operativni cilj 3:	Razvoj novih sistema i unapređenje postojeće IKT infrastrukture pravosuđa, u cilju uspostavljanja efikasnog i digitalizovanog pravosudnog sistema		
Indikator učinka:	Početna vrijednost 2021	Ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta 2022	Ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta
Uvećanje kapaciteta storage sistema u data centru i DR lokaciji (u %)	10%	20%	45%
Prosječna starost računarske opreme u pravosuđu Crne Gore manja od pet godina.	Prosjek starosti računarske opreme u pravosudnim institucijama je 7 godina	Prosjek starosti računarske opreme u pravosudnim institucijama je 5,5 godina	Prosjek starosti računarske opreme u pravosudnim institucijama je 4,5 godina

Dostignute vrijednosti indikatora učinka	Nakon završene nabavke serverske i storage opreme dostignuta je vrijednost indikatora učinka u 2021. godini: uvećan kapacitet storage opreme u Data centrima pravosuđa od 10 %	Nakon završene nabavke serverske i storage opreme dostignuta je vrijednost indikatora učinka u 2022. godini: uvećan kapacitet storage opreme u Data centrima pravosuđa od 20 %	Nakon završene nabavke serverske i storage opreme nije dostignuta vrijednost indikatora učinka u 2023. godini: uvećan je kapacitet storage opreme u Data centrima pravosuđa od 30 %
Dostignute vrijednosti indikatora učinka	Nakon završene nabavke računarske opreme dostignuta je vrijednost indikatora učinka u 2021.: Prosjek starosti računarske opreme je 7 godina	Nakon završene nabavke računarske opreme dostignuta je skoro vrijednost indikatora učinka u 2022.: Prosjek starosti računarske opreme je 5,62 godina	Nakon završene nabavke računarske opreme nije dostignuta vrijednost indikatora učinka u 2023.: Prosjek starosti računarske opreme u pravosudnim institucijama je 5,03 godina

Postignut je značajan napredak u realizaciji Operativnog cilja 3: Od ukupno 18 aktivnosti koje je trebalo realizovati, 11 je realizovano, 4 aktivnosti su djelimično realizovane, dok su 2 aktivnosti nerealizovane.

Realizovane su ključne aktivnosti koje su direktno doprinijele postizanju indikatora učinka za 2022. i 2023 godinu koji je naveden u gornjoj tabeli:

- Nabavka računarske opreme za sve institucije pravosuđa (I faza – Aktivnost 3.1.2²³)
- Nabavka računarske opreme za sve institucije pravosuđa (II faza – Aktivnost 3.1.3²⁴)
- Nabavka računarske opreme za sve institucije pravosuđa (III faza – Aktivnost 3.1.4²⁵)
- Nabavka potrebne serverske opreme za Data centar u Vrhovnom sudu (I faza - Aktivnost 3.1.8²⁶)
- Nabavka potrebne serverske opreme za Data centar u Vrhovnom sudu (II faza - Aktivnost 3.1.9²⁷)

²³ Nabavka računarske opreme za sve institucije pravosuđa - Održavanje i zamjena dotrajale opreme - faza I - 2021

²⁴ Nabavka računarske opreme za sve institucije pravosuđa - Održavanje i zamjena dotrajale opreme - faza II - 2022

²⁵ Nabavka računarske opreme za sve institucije pravosuđa - Održavanje i zamjena dotrajale opreme - faza III - 2023

²⁶ Nadogradnja postojećeg storage sistema u Data centru Vrhovnog suda, kupovina dodatnih skenera, kao i nadogradnja software-a u cilju digitalizacije arhivske gradje pravosudja - faza I

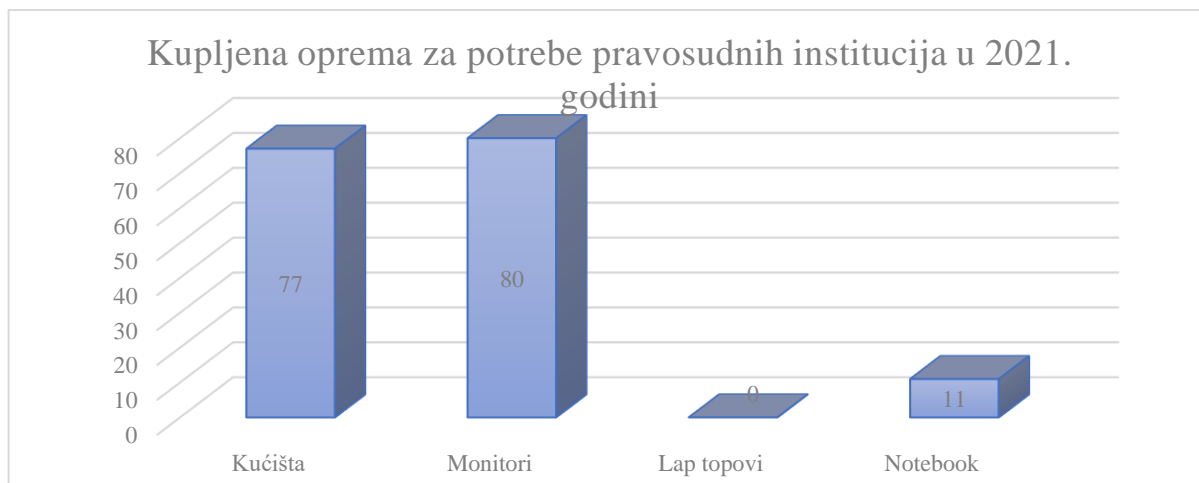
²⁷ Nadogradnja postojećeg storage sistema u Data centru Vrhovnog suda, kupovina dodatnih skenera, kao i nadogradnja software-a u cilju digitalizacije arhivske gradje pravosudja - faza II

Poslije sajber napada na IT infrastrukturu državne uprave (Avgust 2022.), povećana je potreba za opremom koja podržava najnovije operativne sisteme, kao i potreba za printerima koji podržavaju mrežna podešavanja, s obzirom na pooštavanje polisa i zabranu korišćenja USB ulaza na računarima. Nabavka računarske opreme za sve institucije pravosuđa je bila predviđena Akcionim planom u tri faze za 2021, 2022, i 2023.godinu i aktivnosti su uspješno realizovane. Ukupna vrijednost opredijeljenih novčanih sredstava za realizaciju pomenutih aktivnosti iznosila je: 587.858,64 €, od planiranih 700.000 €. Ove faze predstavljaju nastavak kontinuiranih aktivnosti iz prethodnih strategija za opremanje pravosudnih institucija neophodnom računarskom opremom.

Glavi faktori i prepreke koje su uticale na djelimično ostvarenje indikatora učinka za starost računarske opreme po godinama u institucijama pravosuđa su : **cijene informatičke opreme** koje su se zbog inflacije uvećale za 40 %,. Takođe, pored navedenog za 2021.godinu opredijeljeni iznos novčanih sredstava je umanjen za 42 % od sredstava planiranih IKT Programom, koje će se kasnije ispostaviti da je djelimično uticalo na zadovoljenje indikatora za 2023.godinu.

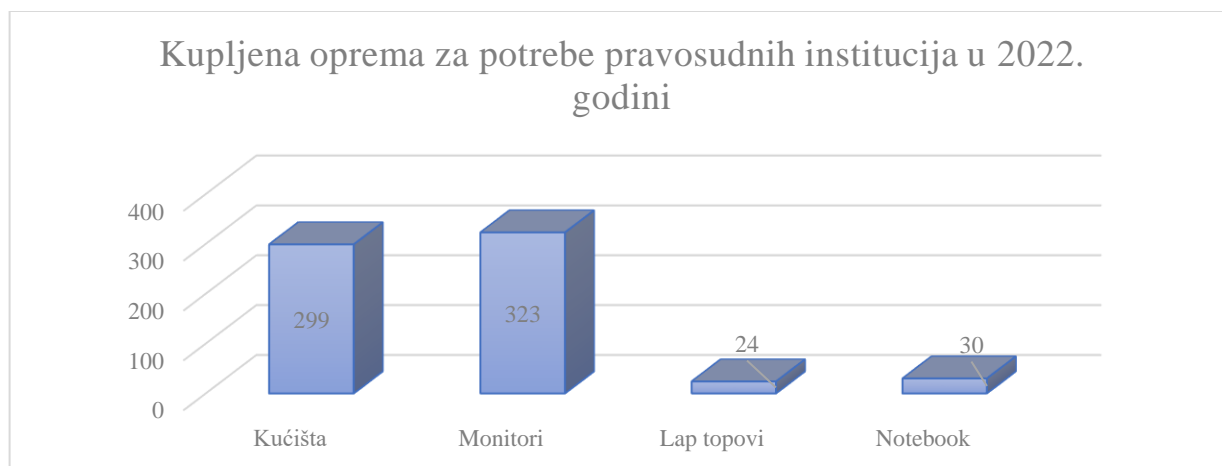
Napomenimo da su ove aktivnosti obezbijeđene iz Budžeta Vlade Crne Gore. Ove aktivnosti reflektuju posvećenost ICT odjeljenja u pravosudnim institucijama kroz tehnološku podršku, i ističu sposobnost adaptiranja i odgovora na potrebe sistema u dinamičnom tehnološkom okruženju. Ukupna vrijednost novčanih sredstava u iznosu od 98.736,71 € za **I fazu** su bila dovoljna kako bi se zadovoljio indikator učinka za 2021.godinu, gdje je realizacijom ove nabavke postignuto smanjenje ukupne prosječne starosti računarske opreme pravosudnih institucija na 7 godina, čime je dostignut planirani indikator.

Raspodjela novčanih sredstava za institucije u pravosuđu za 2021.godinu			
Sekretarijat sudskog savjeta	Ministarstvo pravde	Sekretarijat tužilačkog savjeta	Uprava za izvršene krivičnih sankcija
55.992,75 €	17.996,09 €	12.793,08 €	11.954,80 €

Ovom javnom nabavkom obezbijeđeno je 90 personalnih računara, 17 laptopova, 14 multifunkcionalnih i 5 laserskih štampača za institucije u oblasti pravosuđa.

Kroz aktivnost 3.1.3²⁸ nabavljena je računarska oprema za sve institucije pravosuđa (**II faza**) - 299 personalnih računara, 30 notebook-a, 24 laptopa, 20 multifunkcionalnih i 15 laserskih štampača.

Realizacijom nabavke se postiže smanjenje ukupne prosječne starosti računarske opreme pravosudnih institucija na 5,62 godina, čime je skoro dostignut planirani indikator učinka u 2022. godini, koji je definisan na 5,5 godina. Ukupna vrijednost nabavke iznosila je 269.465,19 €

Raspodjela novčanih sredstava za institucije u pravosuđu za 2022.godinu

²⁸ Nabavka računarske opreme za sve institucije pravosuđa - Održavanje i zamjena dotrajale opreme - faza II - 2022

Sekretarijat sudskog savjeta	Ministarstvo pravde	Sekretarijat tužilačkog savjeta	Uprava za izvršene krivičnih sankcija
162.999,10 €	39.799,32 €	47.065,37 €	36.523,85 €

Kada je u pitanju aktivnost 3.1.4²⁹ opredijeljena su novčana sredstva iz Budžeta u iznosu od 293.800,29 €, pri čemu je nabavljena računarska oprema u vrijednosti od 202.734,29 €. Računarska oprema koja je kupljena u 2023. godini, predviđena ovom aktivnošću je isporučena u II kvartalu 2023. godine, od čega je nabavljeno: 215 računara, 167 monitora, 15 laptopova, 36 štampača, 13 hard diskova i 8 switch-eva za potrebe pravosudnih institucija.

Bitno je napomenuti da su za ovu aktivnost predhodno opredijeljena novčana sredstva u iznosu od 293.800,00 €. S obzirom da nijesu dobijena novčana sredstva koja bi podržala kupovinu opreme za Data centar Vrhovnog suda, aktivnost 3.1.9³⁰, opredijeljena sredstva u iznosu 162.999 € za potrebe Sekretarijata sudskog savjeta su preusmjerena za ovu javnu nabavku, gdje je za potrebe Sekretarijata sudskog savjeta nabavljena računarska oprema u vrijednosti od 79.345,75 €. Novčana sredstva za kupovinu računarske opreme su preusmjerena sa aktivnosti 3.1.14³¹ od koje se odustalo zbog toga što je od planiranih 200.000 €, dobijeno nedovoljnih 80.000 €.

Raspodjela novčanih sredstava za 2023. godinu je prikazana u tabeli ispod:

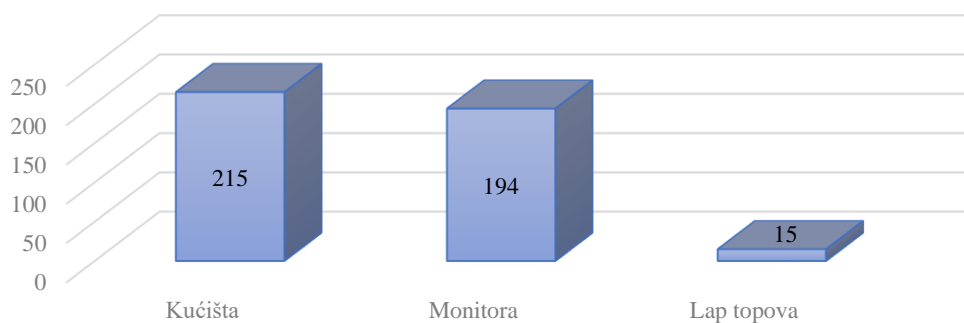
Raspodjela novčanih sredstava za institucije u pravosuđu za 2023. godinu			
Sekretarijat sudskog savjeta	Ministarstvo pravde	Sekretarijat tužilačkog savjeta	Uprava za izvršene krivičnih sankcija
79.345,75 €	39.799,32 €	47.065,37 €	36.523,85 €

²⁹ Nabavka računarske opreme za sve institucije pravosuđa - Održavanje i zamjena dotrajale opreme - faza III - 2023

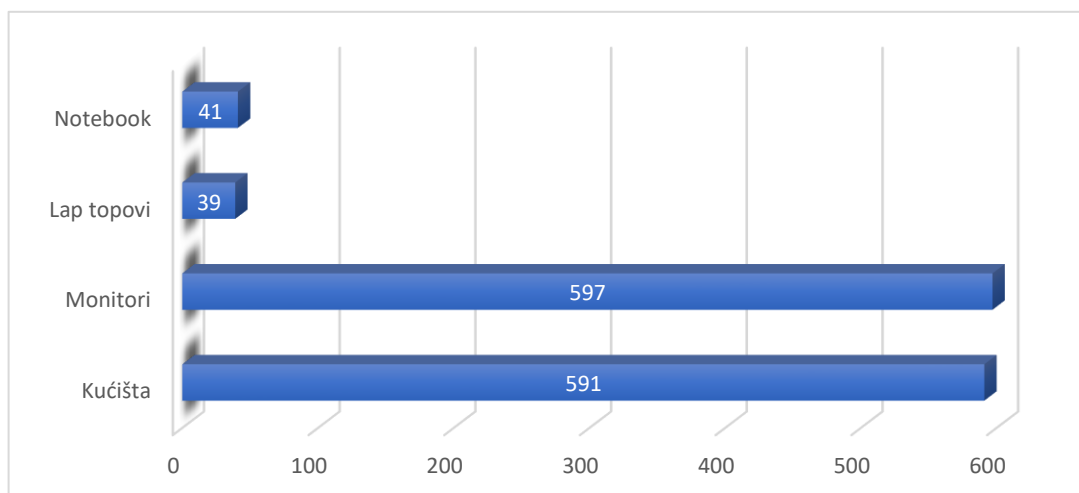
³⁰ Nadogradnja postojećeg storage sistema u Data centru Vrhovnog suda, kupovina dodatnih skenera, kao i nadogradnja software-a u cilju digitalizacije arhivske gradje pravosudja-faza II

³¹ Implementacija pilot projekta IP telefonije u sudovima

Kupljena oprema za potrebe pravosudnih institucija u 2023.godini

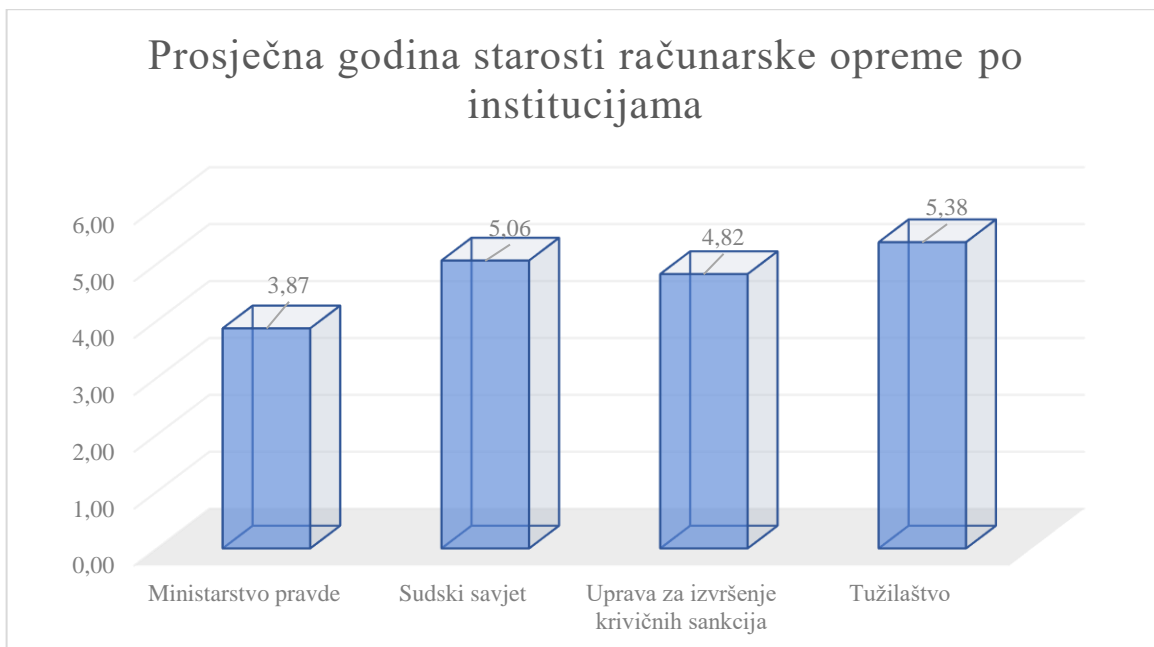
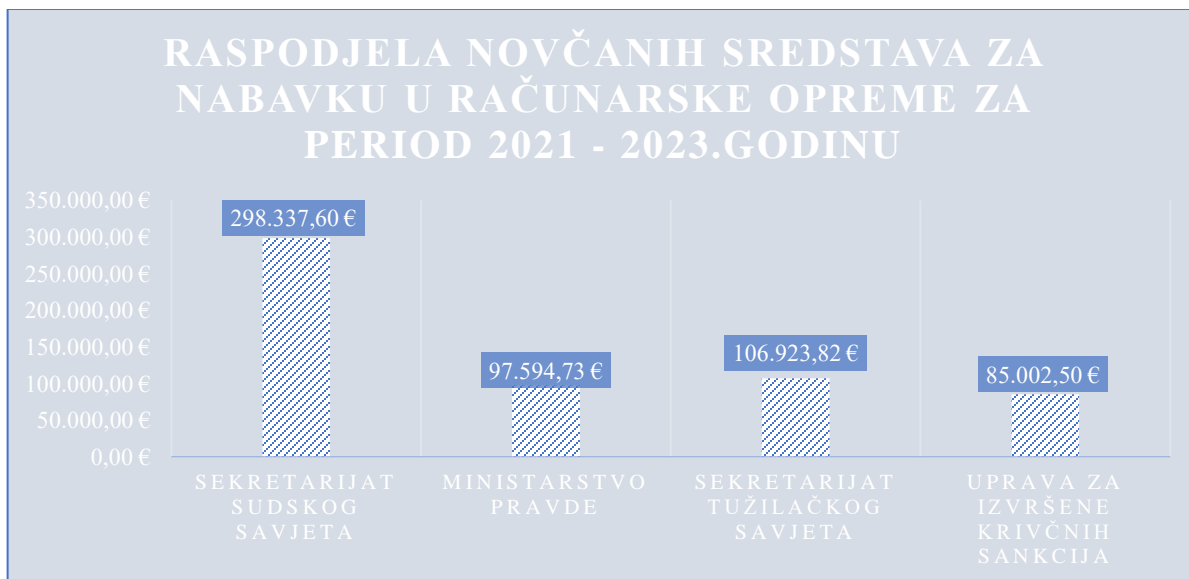

U grafikonu ispod su prikazane količine nabavljene računarske opreme za sve institucije pravosuđa (2021-2023)

Raspodjela ukupnih novčanih sredstava za nabavku računarske opreme za pravosudne institucije 2021 - 2023

Sekretarijat sudskog savjeta	Ministarstvo pravde	Sekretarijat tužilačkog savjeta	Uprava za izvršene krivičnih sankcija
298.337,60 €	97.594,73 €	106.923,82 €	85.002,50 €

Kako je podrška od vendara za instaliranu serversku i storage opremu isticala u Data centru Ministarstva pravde i UIKS-u, bilo je neophodno obnoviti opremu koja bi zadovoljila povećane potrebe korisnika. Iz tog razloga 2022.godini su nabavljena: tri servera, tri mrežna switch-a koji su redundantni sa postojećim, jedan storage sistem kapaciteta 9,6 TB brzih diskova, kao i 77 malih mrežnih uređaja, za potrebe pravosudnih institucija.

Sa razvojem novih informacionih sistema (IS) koje opslužuje Ministarstvo pravde, pokazala se potreba za povećanjem kapaciteta u pogledu storage prostora, RAM memorije i procesorske snage sistema, pa su u tom cilju nabavljena dva servera čija je konfiguracija duplo bolja od dosadašnje, kao i storage prostor sa kapacitetom od 60 TB. Sa novom serverskom i storage opremom omogućava se dalji razvoj informacionog sistema, odnosno servisa koje Ministarstvo pravde planira u narednom periodu.

Trenutni kapacitet infrastrukture u data centru Vrhovnog suda je:

- 96 korova i 1,5 Tb memorije u Flex šasiji koja se koristi za produkciju
- 80 Gb kapaciteta u flash modulima u storage sistemu koji se koristi za produkciju

Veoma bitno je istaći da se data centar Vrhovnog suda nadogradio i u 2023.godini pri čemu su nabavljena dva firewall-a sa licencama, zatim devet switcheva, dvije baterije za potrebe rezervnog napajanja i jedan remote acces device sa licencama.

Na osnovu navedenih karakteristika nadograđene serverske i storage infrastrukture definisani indikator učinka nije dostignut za 2023.godinu, a odnosio se na uvećanje kapaciteta storage sistema u data centru za 20%.

- Kada je u pitanju realizovana aktivnost 3.1.1³² izvršena je nadogradnja LAN mreže u sljedećim pravosudnim institucijama: Osnovni sud u Danilovgradu, Osnovni sud na Cetinju, Sekretarijat sudskog savjeta u Podgorici, Viši sud u Podgorici, Osnovni sud u Ulcinju, Sud za prekršaje u Ulcinju i Osnovno državno tužilaštvo u Ulcinju, Osnovni sud u Beranama i Osnovni sud u Kolašinu - pri čemu kapacitet i brzina LAN/WAN infrastrukture zadovoljava potrebe funkcionisanja podsistema ISP-a za sudove. Instalacijom opreme je uspostavljena optička infrastruktura brzine 100/100 Mbps za institucije sa većim brojem korisnika, a 50/50 Mbps za lokacije sa manjim brojem korisnika. Za Data centar Vrhovnog suda i buduću DR lokaciju pravosuđa brzina će iznositi 1Gbps / 1Gbps.

32 Nabavka i instalacija potrebne opreme u svrhu nadogradnje LAN mreže u sudovima i tužilaštvima

- U 2022.godini započeto je elektronsko skeniranje i pohranjivanje arhivske građe u Ministarstvu pravde, Državnom tužilaštvu i Upravi za izvršenje krivičnih sankcija predviđeno kroz aktivnost 3.1.8. Od ukupnog iznosa 120.395 € koji je planiran ovom javnom nabavkom, potrošeno je 37.752 €, pri čemu je od oktobra do decembra 2022.godine elektronski skenirano 313.003 strana. Ugovor za ovu aktivnost je potpisan u oktobru 2022., pri čemu se projekat nastavio u 2023. godini, gdje je ukupno skenirano 816.933 strana. Skenirana je dokumentacija koja je označena rokom čuvanja „Trajno“ u listama registratorske građe sa sređivanjem i popisom materijala. Ukupan iznos novčanih sredstava koji je potrošen za realizaciju ovih aktivnosti u 2023.godini je 195.899 €.
- Aktivnost unapređenje tehničke komponente u istragama i suđenjima³³ usmjerena je na modernizaciju sudskog procesa kroz implementaciju savremenih tehnoloških rješenja koja omogućavaju snimanje postupaka, prezentaciju digitalnih dokaza, saslušanja sa udaljenih lokacija, kao i komunikaciju sa zaštićenim svjedocima, žrtvama i drugim relevantnim grupama svjedoka. Za navedenu aktivnost Ministarstvo pravde je sprovelo postupak javne nabavke u IV kvartalu 2023.godine, tako da se realizacija ove aktivnosti očekuje u I kvartalu 2024.godine. Sredstva koja su planirana za ovu javnu nabavku iznose 158.885,10 €. U okviru ove aktivnosti, preduzeti su značajni koraci ka ostvarivanju ciljeva unapređenja pravosudnog sistema kroz tehnološke inovacije. Specifično, za potrebe pravosuđa obezbijedena su četiri uređaja, koji pojedinačno uključuju: po jedan mobilni prenosni sistem za uspostavljanje komunikacije, integrisano rješenje mikrofona i kamere, kao i dva integrisana monitora manjeg formata. Ova oprema predstavlja osnovu za unapređenje efikasnosti i dostupnosti pravosudnog procesa, omogućavajući sprovođenje suđenja i saslušanja uz korišćenje savremenih tehnoloških rješenja. Opremljena je jedna sala u Državnom tužilaštvu, sa opremom koja omogućava kako interno audiovideo snimanje (u Sali), tako i mogućnost poziva bilo koje lokacije preko neke platforme za internet/mrežnu udaljenu komunikaciju.

Dodatno, u okviru ove inicijative, posebna pažnja posvećena je opremanju Višeg suda u Bijelom Polju, čime se unapređuje infrastruktura sudnice u pravcu pametne sudnice. Opremanjem ovog suda modernom tehnološkom opremom stvaraju se preduslovi za uspostavljanje video linka i komunikaciju sa bilo kojom relevantnom stranom za potrebe audio i video prenosa suđenja, saslušanja, pretresa i svjedočenja.

Realizacija ovih tehnoloških unapređenja zavisiće i od daljeg usklađivanja sa normativnim okvirom i saradnjom sa Upravom za izvršenje krivičnih sankcija (UIKS) kroz aktivnost 3.1.16³⁴, kako bi se osigurala

³³ Unapređenje tehničke komponente u istragama i suđenjima kroz uvođenje tehnike za snimanje postupka, prezentaciju digitalnih dokaza, svjedočenja sa udaljenih lokacija, saslušanje osumnjičenih, zaštićenih svjedoka, žrtava izvršenja krivičnih djela i sl. grupa svjedoka sa udaljene lokacije

³⁴ Adaptacija prostorija u UIKS za video konferencije- Izrada analize i tehničkih specifikacija u cilju adaptacije potrebnih prostorija, neophodne opreme i građevinskih radova

puna funkcionalnost i dostupnost navedenih tehnoloških rješenja.

- Realizovana aktivnost 3.1.6³⁵ kojoj je bio krajnji rok za realizaciju IV kvartal 2021. nije bilo moguće realizovati jer za istu godinu nijesu bila obezbijedena novčana sredstva za realizaciju ove aktivnosti. Direktorat za IKT pravosuđa i bezbjednost podataka u Ministarstvu pravde je pokazao proaktivan pristup u rješavanju određenih prepreka u implementaciji Akcionog plana, uzrokovanih umanjenim budžetom. U saradnji sa donatorima i agencijama za implementaciju donatorskih projekata (Kraljevina Norveška i UN WOMEN), nadomještene su nealocirana sredstva iz državnog budžeta, čime je omogućena nabavka i instalacija redundantnog sistema za elektronski monitoring osuđenih lica (CMS). U 2022.godini, od strane organizacije UN Women Srbija, uz podršku Kraljevine Norveške izvršena je donacija opreme koja omogućava mogućnost zamjene CMS sistema koji se nalazi u Data centru Ministarstva pravde sa novim sistemom. Vrijednost opreme uključujući i zamjenu CMS sistema je iznosila 744.938 USD. Ovim sistemom je obuhvaćeno 100 uređaja za realizaciju mjere zabrana prilaska žrtvama nasilja.

Treba napomenuti da su pored donacije informacione opreme i zamjene sistema, kao podrška realizaciji projekta angažovana sledeća lica u Ministarstvu pravde:

- 2 IT službenika - Direktorat za IKT i bezbjednost podataka
- 3 službenika - Direkcija za alternativne krivične sankcije

- Kada je u pitanu aktivnost 3.1.12³⁶ Upava za izvršenje krivičnih sankcija je iz svog budžeta opredijelila finansijska sredstva za izradu projekata koji su definisani u Akcionom planu. Projekti su završeni i izrađeni u IV kvartalu 2023.godine :

- ✓ Izrada projekta kontole pristupa u UIKS-u
- ✓ Izrada projekta i instalacija protivprovalnog i protivpožarnog alarmnog sistema u UIKS-u

Sredstava opredijeljena za izradu zatečenog stanja su iznosila 6.000 €. Projekat kontrole pristupa je urađen u skladu sa najboljim idejnim rješenjima koja postoje u ovom trenutku za potrebe Istražnog zatvora. Od planiranog iznosa za ovu nabavku od 60.000 €, odobreno je 20.000 €. S obzirom da su dobijena novčana sredstva koja su manja za 30% od planiranih, Odjeljenje za IKT UIKS-a je odustalo od realizacije ove aktivnosti, a sredstva su preusmjerena na aktivnost - realizaciju projekta video nadzora u UIKS-u 3.1.15³⁷

³⁵ Nabavka i implementacija opreme za sistem za elektronski monitoring osuđenih lica

³⁶ Unapređenje sistema kontole pristupa u UIKS-u, kroz izradu projekta i neophodnih tehničkih specifikacija

³⁷ Realizacija projekta video nadzora UIKS

- Za izradu projekta instalacija protivprovalnog i protivpožarnog alarmnog sistema u UIKS-u (3.1.13). djelimično su obezbijeđena sredstva u iznosu od 15.156,46 €, od planiranih 60.000 € (da bi se kompletirao Istražni zatvor). Nakon uspješno sprovedene javne nabavke, potpisan je ugovor sa izvođačem, i ova aktivnost će biti realizovana u I kvartalu 2024.godine. Kroz nabavku će biti obezbijeđeni senzori/detektori za ćelije u kojima osuđeni borave, dok će za prostor van ćelija biti implementirani javljači i sirene za uzbunu. Specificirane su najbitnije komponentne ovog sistema, centrala sa softverom, kao i dodatne komponentne ključne za rad protiv požarnog sistema. Za samo šest ćelija u UIKS-u će biti obezbijeđeni detektori dima i toplote, ručnih javljača i sirene za upozorenje, kao i antivandal zaštite.
- U dijelu Istražnog zatvora UIKS-a je započeta aktivnost - Adaptacija prostorije za video konferenciju objektu Istražnog zatvora u vrijednosti od 19.807,51 €, kako bi se stvorili uslovi za video / online saslušanje pritvorenih lica. Zbog tipa prostorije i materijala koje je potrebno ugraditi u cilju zaštite pritvorenih lica, izrada projekta je trajala više od dva mjeseca. Za realizaciju ove aktivnosti postojalo je izvjesno kašnjenje, zbog specifičnosti u postupku javne nabavke. Otežavajuće okolnosti su mjesto realizacije aktivnosti (zatvor), kao vremenski intervali koji dozvoljavaju realizaciju ove aktivnosti u Istražnom zatvoru poštujući dnevni rad UIKS-a, pri čemu odabrani izvođač mora da radove na adaptaciji prostorija izvodi nakon 19h. Prostorija će biti povezana video - linkom sa sudovima, (povezana aktivnost 3.1.5³⁸) pri čemu će se smanjiti potreba za organizacijom sprovođenja pritvorenih lica do sudova, a samim tim će se izbjeći mogućnost ugrožavanja života osuđenih lica.
- Uspješno je završena I faze projekta³⁹ - Saniranje kritičnih energetske tačke u UIKS-a u 2021.godini, izvođaču su isplaćena novčana sredstva u iznosu 33.953,63 €. Urađena je analiza, tehnička specifikacija i saniranje svih kritičnih elemenata jake struje. Javna nabavka za ovu aktivnost je sprovedena u 2022.godini, izvođač radova je sanirao kritične elemente jake struje, kako bi se smanjio rizik od samozapaljenja i ugrožavanja rada energetske sistema i druge informaciono komunikacione opreme, pri čemu su izvedeni obimni radovi na poboljšanju energetske mreže u UIKS-u. Kritične energetske tačke su sanirane,

³⁸Unapređenje tehničke komponente u istragama i suđenjima kroz uvođenje tehnike za snimanje postupka, prezentaciju digitalnih dokaza, svjedočenja sa udaljenih lokacija, saslušanje osumnjičenih, zaštićenih svjedoka, žrtava izvršenja krivičnih djela i sl. grupa svjedoka sa udaljene lokacije

³⁹ Projekat saniranja kritičnih komponenti energetske sistema UIKS-a

elektroenergetske razvodne table koje nijesu ispunjavale savremene tehničke uslove su zamijenjene, kao i kablovski razvodi, zamijenjena je unutrašnja rasvjeta u upravnoj zgradi UIKS-a, spoljašnja rasvjeta oko zgrade i reflektori na bedemima, pri čemu su se stvorili uslovi za nastavak projekta, odnosno za realizaciju aktivnosti 3.1.17⁴⁰.

- Nakon uspješno završenog projekta – Saniranje kritičkih tačaka u UIKS-u, realizovana je aktivnost 3.1.18⁴¹: gdje je za ovu javnu nabavku utrošeno 133.045,55 €. Predhodno je urađen projekat potrebnih agregata, UPS-ova i njihovih kapaciteta, sa vremenskom potrošnjom energenata potrebnih za rad agregata. Nabavkom je izvršena kupovina dva agregata veće snage, nabavljeno je više UPS-ova, kao i nekoliko razvodnih tabli i ormana za potrebe energetske stabilnog napajanja UIKS-a. Upravna zgrada zajedno sa Istražnim zatvorom je pokrivena rezervnim napajanjem i neprekidnim izvorom energije. Uspješno realizovane aktivnosti u UIKS-u, predstavljaju podlogu za razvoj novih sistema, pri čemu aktivnost definisana Akcionim planom 3.1.15⁴² igra ključnu ulogu u zatvorskom kompleksu za održavanje visokog nivoa sigurnosti, sprečavanja bjekstava, identifikaciju ranjivih tačaka i brzo reagovanje na spoljašnje prijetnje.
- Započet je značajan projekat nadogradnje postojećeg video nadzora UIKS-a, u vrijednosti od 170.000€. Planirani budžet je bio 150.000 €, međutim kako se odustalo od aktivnosti 3.1.12⁴³, dobijena sredstva u iznosu od 20.000 € su preusmjeren na ovu aktivnost. Projekat uvođenja IP video nadzora u UIKS-u će doprinijeti povećanju bezbjednosti zatvorskog kompleksa. U isto vrijeme, video nadzor može poslužiti kao efektivno sredstvo za uočavanje i istraživanje nečovječnog postupanja i zlostavljanja u zatvoru. Ovim projektom biće nabavljeno jedanaest sofisticiranih kamera kompatibilnih sa postojećim sistemom i sa funkcionalnošću vještačke inteligencije (AI, 46 mega pixel, i vidno polje 30 stepeni) što omogućuje znatno snažniju klasifikaciju objekata, kao i ciljaniju evaluaciju snimaka.

Tabela sa indikatorima učinka Operativnog cilja 4 sa dostignutim vrijednostima

Operativni cilj 4:	Unapredjenje informacione bezbjednosti u ISP-u prema međunarodnim i nacionalnim standardima, kojima se garantuje visok nivo zaštite osjetljivih podataka u okviru pravosuđa		
Indikator učinka	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta	Ciljna vrijednost na kraju sprovođenja

⁴⁰ Nabavka agregata, rezervnog napajanja i neprekidnog izvora energije UIKS-a:

⁴¹ Projekat saniranja kritičnih komponenti energetske sistema UIKS-a

⁴² Realizacija projekta video nadzora UIKS-a

⁴³ Unapredjenje sistema kontrole pristupa u UIKS-u, kroz izradu projekta i neophodnih tehničkih specifikacija

			strateškog dokumenta
Certifikovana tri organa pravosuđa u skladu sa standardom ISO 27001:2014	2021 Usvajanje Politike informacione bezbjednosti u sudstvu i tužilaštvu	2022 Imenovani ISMS menadžeri, sproveden interni i eksterni auditing u tri organa pravosuđa	2023 Certifikovana tri organa pravosuđa
Dostignute vrijednosti indikatora učinka	Nije urađena Politika informacione bezbjednosti u sudstvu i tužilaštvu; Glavni razlog jeste što nije pokrenuta realizacija aktivnosti nastavka implementacije standarda ISO 27001:2014 u sudovima i tužilaštvu	Nisu imenovani ISMS menadžeri, niti sproveden interni i eksterni auditing u tri organa pravosuđa Projekat implementacije standarda ISO 27001:2014 nije pokrenut ni u 2022., što se direktno negativno referencira na sprovođenje audita i imenovanje ISMS menadžera	Organi pravosuđa nisu sertifikovani Glavni razlog jeste što nije pokrenuta realizacija aktivnosti nastavka implementacije standarda

Kada je u pitanju Operativni cilj 4, od ukupno šest aktivnosti koje je trebalo realizovati, četiri aktivnosti su realizovane, jedna aktivnost je djelimično realizovana, dok je jedna aktivnost nerealizovana.

Kao poseban problem prepoznato je kašnjenje u implementaciji sredstava dobijenih IPA II projektom, od strane Delegacije EU u Podgorici, koje su direktno uticale na sprovođenje aktivnosti iz OC 4, kao i na neostvarivanje indikatora učinka za ovaj Operativni cilj.

- Jedna od aktivnosti iz IPA II programa odnosi se na kontinuitet u implementaciji standarda upravljanja bezbjednošću informacija MEST ISO/IEC 27001 u pravosudnim institucijama i usklađivanje politike bezbjednosti sa ovim standardom (4.1.1), nakon čega bi se pristupilo certifikaciji najmanje tri institucije u pravosuđu. Direktna posledica nerealizacije ove aktivnosti jeste neostvarivanje indikatora učinka OC4 za 2021, 2022 i 2023 godinu., zbog čega nisu usvojene Politike informacione bezbjednosti u sudstvu i tužilaštvu, kao ni sprovođenje internog i eksternog audita u tri organa pravosuđa sa imenovanjem ISMS menadžera u institucijama. Delagacija EU je u cilju iznalaženja rješenja potpisala u 2023.godini Ugovor sa UNOPS organizacijom, koja je preuzela sprovođenje tenderskih procedura u 2023. godini. Radna grupa je usvojila specifikacije i iste prosljedila UNOPS-u kako bi se sprovela procedura javne nabavke za ovu aktivnost ⁴⁴.

⁴⁴ Uvođenje standarda bezbjednosti MEST ISO/IEC 27001 informacija u pravosudnim institucijama i usklađivanje politike bezbjednosti sa ovim standardom

Projektom je planirano da se obezbijedi GAP analiza trenutnog stanja u pravosudnim institucijama u kojima se uvodi ISO/IEC 27001:2022, kao i obuke koje su tražene za IKT Odjeljenja / Službe u okviru institucija pravosuđa :

- ISMS menadžera na nivou svih insitucija (6 polaznika) – 5 dana,
 - Internog auditora za standard ISO/IEC 27001:2022 (15 polaznika) – 4 dana,
 - Internog auditora za standard ISO/IEC 27701:2019 (10 polaznika) – 4 dana,
 - Internog auditora za standard ISO/IEC 27005:2022 (6 polaznika) – 4 dana,
 - GDPR nivo DPO (6 polaznika) – 4 dana,
 - Osnovna obuka rukovodstva pravosudnih institucija za savladavanje osnovnih smjernica za uspostavljanje, primjenu, održavanje i stalno poboljšavanje sistema menadžmenta bezbjednošću informacija ISMS prema međunarodnom standardu ISO/IEC 27001 – podizanje svijesti rukovodilaca (25 polaznika) – 1 dan.
- U okviru OC 4 realizovano je više aktivnosti koje se odnose na UIKS, a koje utiču na povećanje nivoa informacione bezbjednosti i kontinuiteta poslovanja:
 - Izrada dodatne dokumentacije i redefinisane postojećih procedura koje proizilaze iz ISO 27001 standarda u UIKS-u
 - Izrada Business Continuity plana UIKS-a
 - Izrada plana odgovora na incidente u UIKS-u
 - Kroz aktivnost 4.2.2⁴⁵ je izvršena provjera stepena usklađenosti postojećeg sistema informacione bezbjednosti u UIKS-u.
 - Aktivnosti 4.2.3⁴⁶ i 4.2.4⁴⁷ su podrazumijevale proces prikupljanja dokaza i procjenu usaglašenosti sa zahtjevima standarda ISO/IEC 27001, na osnovu kojih je pripremljena procjena uspješnosti (GAP analiza) informacionog sistema UIKS-a, ali i uspješnost organizacije bezbjednosti i fizičko-tehničke zaštite, procjena svjesnosti zaposlenih i njihove obučenosti, kao i procjena administrativnih, tehničkih, pravnih i drugih mjera koje se primijenjuju u okviru postojećeg načina upravljanja informacionom bezbjednošću UIKS-a.

⁴⁵ Izrada dodatne dokumentacije i redefinisane postojećih procedura koje proizilaze iz ISO 27001 standarda u UIKS-u

⁴⁶ Izrada Business Continuity plana UIKS-a

⁴⁷ Izrada plana odgovora na incidente u UIKS-u

- Realizovano je važno softversko rješenje za potrebe sudova⁴⁸: Sistem za identifikaciju eksternih i internih korisnika podsistema ISP-a za sudove, koja se baziraju na SSO⁴⁹ i PKI⁵⁰ infrastrukturi radi podizanja ukupne bezbjednosti korisničkih naloga, servisa, mrežnih uređaja i ostale IT infrastrukture. Kupovina naprednih sertifikata je planirana u 2024. godini i sredstva su planirana budžetom Sekretarijata Sudskog savjeta.
- Aktivnost 4.2.6 - Uspostavljanje i ažuriranje systemske dokumentacije svih ključnih komponenti ISP-a (tehnička dokumentacija svih podsistema, tehnička dokumentacija serverskih resursa, tehnička dokumentacija mrežno-komunikacione infrastrukture) je djelimično realizovana. Dokumentacija izvedenog stanja je pripremljena za podsistem Ministarstva pravde, UIKS i Državno tužilaštvo, dok je izostala dokumentacija za podsistem ISP-a za sudove, koji nije završen.

⁴⁸ Sistem autentifikacije eksternih i internih korisnika za IS sudova

⁴⁹ Jedinstveno prijavljivanje za sve aplikacije

⁵⁰ Infrastruktura javnih ključeva (PKI) je sistem koji je dizajniran za korišćenje bezbednih metoda zasnovanih na asimetričnoj kriptografiji.

III TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE

Operativni cilj 1:	Razvoj softverskih rješenja jedinstvenog informacionog sistema i jačanje IT kapaciteta u svim podsistemima pravosuđa									
Indikator učinka	Početna vrijednost				Ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta			Ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta		
	2021				2022			2023		
Softverska rješenja ISP-a i BI sistem uspostavljeni u sva četiri podsistema pravosuđa	Završen razvoj, kodiranje i implementacija podsistema Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava i podsistema UIKS-a. Završen razvoj podsistema sudstva				Završena implementacija podsistema sudstva i BI sistema			Podsistemi ISP-a u potpunosti funkcionalni i međusobno interoperabilni		
Aktivnosti	Indikator Rezultata / Informacija o rezultatima	Nadležne institucije	Datum početka	Status realizacije	Obrazloženje kašnjenja	Planirani rok završetka	Novi rok za realizaciju	Planirana sredstva / Utrošena sredstva	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
1.1.1. Razvoj, testiranje i implementacija softverskog rješenja podsistema za sudstvo, sa obukom korisnika.	- Podsystem za sudstvo razvijen prema metodologiji, tehničkim standardima i funkcionalnoj specifikaciji	Ministarstvo pravde Sudski savjet	I kvartal 2021.	Nerealizovano	Realizacija ove aktivnosti se obavljala kroz UNDP projekat razvoja sudskog sistema, koji je bio u kašnjenju.	IV kvartal 2022.	Novi rok će biti definisan u IKT strategiji pravosuđa 2024-2027	1,076,931 € / 650.307 € Sredstva za obuku: 200,000 € / 0 €	Vlada Kraljevine Norveške – Ministarstvo pravde IPA	Sudski savjet je u 2023. godini donio odluku da se radi nadogradnja postojećeg PRIS sistema na verziju PRIS v2.

	- Obučeno 1200 stručnih kadrova za korišćenje softverskog rješenja podsistema za sudstvo				Izvođač nije ispoštovao rokove isporuke po fazama definisanim u ugovoru. Ugovor istekao					
1.1.2. Razvoj i testiranje Enterprise Service Bus platforme za razmjenu podataka između podsistema ISP-a	ESB sistem je razvijen i implementiran	Ministarstvo pravde Sudski savjet	I kvartal 2021	Realizovano Realizacija ove aktivnosti odvijala se kroz 2 faze. I faza izvršena je 2022.godini, a druga je realizovana u 2023. godini	Realizacija ove aktivnost je direktno zavisila od aktivnosti 1.1.1. koja nije reazovana. Tako da je Sekretarijat sudskog savjeta realizovao ovu aktivnost iz sopstvenih budžetskih sredstava	IV kvartal 2021	III kvartal 2023	26.510 € / Sredstva za realizacij u ove aktivnosti je obezbijeden iz Budžeta SS	Sudski savjet	

1.1.3. Razvoj i Implementacija softverskog rješenja podсистема za Ministarstvo pravde	Implementiran o softversko rješenje podсистема za ministarstvo. - Obučeno 100 korisnika za rad sa softverskim rješenjem.	Ministar stvo pravde	I kvartal 2021	Realizovano Softversko rješenje je razvijeno za potrebe MPA. 1 modul Elektronskih registara, 2. Modul za uslovni otpust. 3. Registri kaznene evidencije		IV kvartal 2021	I kvartal 2023	225.000,0 0 eura / 225.000 €	IPA II	
1.1.4. Implementacija softverskog rješenja podсистема za UIKS	- Izvršena kustomizacija i implementacij a SAPA softverskog rješenja razvijenog za potrebe zatvorskog sistema u Srbiji, za potrebe UIKS- a. -Obučeno 200 korisnika za rad sa softverskim rješenjem podсистема UIKS .	Ministar stvo pravdeU prava za izvršenj e krivični h sankcija	I kvartal 2021	Realizovano Softversko rješenje je uspješno razvijeno. Obučeno preko 100 korisnika za rad na ovom informacionom sistemu		I kvartal 2021	IV kvartal 2022	225.000,0 0 eura / 244.980	Budžet Ministarstva pravde	

1.1.5. Nabavka i razvoj Sistema za notifikacije / email i SMS	Završena nabavka usluge razvoja Sistema koji uključuje: nabavku hardwara, licenci i software-a. Sistem omogućava notifikacije svim korisnicima (u prvom redu sudijama i sudijском osoblju, ali i strankama u postupku i svim zainteresovanim fizičkim i pravnim licima	Ministarstvo pravde Sudski savjet	II kvartal 2022. godine	Nerealizovano Glavni razlog za ovo odstupanje leži u izazovima povezanim sa razvojem i implementacijom pod sistema ISP-a za sudove, koji je trebao da izgradi osnovu za implementaciju e-mail / SMS servisa.	Nabavka i razvoj ovog softverskog rješenja je direktno zavisila od aktivnosti 1.1.1. koja se nije realizovala.	II kvartal 2022	IV kvartal 2024	100,000 eura	IPA	Nakon nadogradnje postojećeg PRIS sudskog sistema na verziju PRIS v2, potrebno je pristupiti realizaciji softverskog rješenja za komunikaciju / obavještanje građana za predmete iz oblasti pravosuđa.
1.1.6. Nabavka i razvoj Informatičnog sistema Sudske prakse za Vrhovni sud	Izvršena nabavka usluge razvoja i implementacije softverskog rješenja Sudske prakse	Ministarstvo pravde	II kvartal 2022. godine	Nerealizovano Tokom faze planiranja identifikovano je da razvoj informatičnog sistema sudske prakse nije svrsishodan	Nabavka i razvoj ovog softverskog rješenja je direktno zavisila od aktivnosti 1.1.1. koja se nije realizovala.	II kvartal 2022 . godine	IV kvartal 2024. godine	225,000 € / 0 €	IPA	Nakon nadogradnje postojećeg PRIS sudskog sistema na verziju PRIS v2 I uspješno završenog procesa digitalizacije arhivske građe Sudske prakse u sudovima, potrebno je uraditi analizu

	za Vrhovni sud.			dok se ne postigne funkcionalnost osnovnog sistema za upravljanje predmetima.						za implementaciju ovog softverskog rješenja.	
1.1.7.	Nabavka i razvoj novog sistema kadrovske evidencije za sudove	Izvršena usluga nabavke razvoja Sistema, obavljena implementacija i obuka korisnika	Ministarstvo pravde Sudski savjet	IV kvartal 2021	Djelimično realizovano Krajem 2022. godine započeta faza razvoja sistema kadrovske evidencije za sudove. Do sada je kodirano 50%	Aktivnost je planirana kao jedan od modula / kroz ERP projekat Sudskog savjeta. Zbog kompleksnosti projekta za njegovo izvršenje je 15 mjeseci.	IV kvartal 2022	IV kvartal 2024	60,000 €/0 € Novac za realizaciju u ove mjere je obezbijeđen iz Budžeta SS	Budžet Ministarstva pravde Sekretarijat sudskog savjeta	Odjeljenje IKT u Sekretarijatu sudskog savjeta treba uložiti dodatne napore kako bi se aktivnost realizovala u IV kvartalu 2024.godine
1.1.8.	Nabavka i razvoj sistema za diktiranje i prepoznavanje glasa u pilot sudu	Izvršena usluga nabavke i razvoja centralizovanih sistema za potrebe pilot suda, obavljena implementacija	1.1.8. Nabavka i razvoj sistema za diktiranje i prepoznavanje glasa u	II kvartal 2022	Nerealizovana Za realizaciju ove aktivnosti dobijena su novčana sredstva, koja su razvoj i implementaciju ovog softverskog	Opredijeljeni budžet za ovu aktivnost je bio nedovoljan, za realizaciju kvalitetnog softverskog rješenja sa visikom	II kvartal 2022	IV kvartal 2024	30,000 eura	Budžet Ministarstva pravde	U narednom periodu potrebno je planirati veća sredstva za realizaciju ove aktivnosti, preko donatorskih aplikacija.

	a i obuka korisnika	pilot sudu		rješenja nedovoljna	procentom prepoznava nja glasa u tekst. Vrijednost ovakvog softwera je preko 200.000 € na tržištu					
1.1.9. Nabavka sistema poslovne inteligencije koji će povećati analitičke i statističke kapacitete pravosuđa	Sistem poslovne inteligencije(B I sistem) razvijen prema usvojen funkcionalnoj i tehničkoj specifikaciji, nalazi se u produkcionoj fazi sa obučanim korisnicima	Ministarstvo pravde	I kvartal 2021.	Djelimično realizovano Aktivnost je započeta kroz UNDP projekat, Vrijednost projekta 250.000€ Ugovor sa izvođačem potpisan 17.07.2023. godine. Projekat je u fazi razvoja data modela ovog softverskog rješenja	Rok za realizaciju ove aktivnosti je pomjeren iz tehničkih razloga, jer podsystemi ISP-a kao izvori podataka za BI sistem, nisu funkcionalni i razvijeni.	I kvartal 2021	IV kvartal 2024	250.000 € / 150.000 €	Donacija Vlade Kraljevine Norveške – 100.000 € Ministarsvo pravde 150.000 €	Zbog činjenice da će doći upgrade postojećeg PRIS Sistema na verziju PRIS v2, potrebno je u novoj IKT Strategiji pravosuđa 2024-2027 planirati nadogradnju Sistema I njegovu integraciju sa novom bazom podataka PRIS v2 sistema

1.1.10. Unapređenje web servis platforme za razmjenu podataka	Izvršeno unapređenje postojeće ESB platforme i razvijena najmanja 3 dodatna web servisa	Ministar stvo pravde	II kvartal 2022	Djelimično realizovana Krajem novembra 2023. godine objavljena je javna nabavka za realizaciju ove aktivnosti.	Kako se kroz UNDP projekat čekalo na isporuku ESB platforme za potrebe pravosuđa, koja nije isporučena, tek nakon isteka ugovora između izvođača i UNDP kancelarije Ministarstv o pravde je pokrenulo procedure javne nabavke i Ugovor sa izabranim ponuđačem je sklopljen krajem IV kvartala 2023.	IV kvartal 2023	IV kvartal 2024	20.000 € / 35.695,00 € Planirani iznos nije bio dovoljan zbog inflacije i porasta cijena programe r časova na IT tržištu.	Budžet Ministarstva pravde	U narednom periodu uložiti dodatne napore i dati punu podršku izvođaču kako bi se aktivnost realizovala u planiranom roku i pri tome objavili I integrisali svi servisi iz nadležnosti Ministarstva pravde na novoj ESB platformi.
--	--	----------------------------	-----------------------	--	---	-----------------------	-----------------------	---	----------------------------------	---

1.1.11. Izrada i usvajanje akta o administrativnim i ostalim funkcionalnim i organizacionim pravilima za potrebe održavanja i razvoja ISP-a	Izrađen i usvojen akt o administrativnim procedurama i ostalim funkcionalnim i organizacionim pravilima za potrebe održavanja i razvoja ISP-a.	Ministarstvo pravde Sudski savjet Tužilački savjet Uprava za izvršenje krivičnih sankcija	II kvartal 2021	Nerealizovana Realizacija ove aktivnosti je direktno povezana sa aktivnošću 1.1.1 od koje zavisi realizacija	Razlog nerealizacije aktivnosti je isključivo tehnički. Rad na Internim pravilnicima vezanim za održavanje i razvoj podsistema ISP-a dolazi nakon razvoja softverskih rješenja, kada imamo poznate sve funkcionalnosti ISP-a.	II kvartal 2021	IV kvartal 2024	3.000 € / 0 €	Budžet Ministarstva pravde	Izradu ovih Pravilnika je potrebno uskladiti sa razvojem softverskih rješenja ISP –a, dodatno treba tražiti konsultantsku podršku
---	--	--	-----------------	---	---	-----------------	-----------------	---------------	----------------------------	---

1.1.12. Permanentna , standardizov ana i adekvatna IKT edukacija	Sproveden dio potrebnih specijalistički h obuka za kadrove u okviru Direktorata i IKT odjeljenja pravosuđa, takođe završena javna nabavka i izbor akreditovanog testnog centra za ECDL Start obuke, za krajnje korisnike ISP- a	Ministar stvo pravde	I kvartal 2021.	Djelimično realizovano Radna grupa na svojim mjesečnim sastanacima je u 2023.godini usvojila i pripremila specifikaciju za obuku službenika u pravosuđu i iste prosljedila odgovornim licima u UNOPS-u kako bi se sprovela javna nabavka.	Pošto se ova aktivnost finasira kroz IPA II program, Delegacija EU nije sprovela proceduru javne nabavke usled nedostatka potrebnih kadrova za sprovođenj e javnih nabavki.	I kvart al 2021	IV kvartal 2022	52,000 € / 0 €	IPA	Potrebno je u saradnji sa Delegacijom EU ubrzati napore kako bi UNOPS sproveo planiranu javnu nabavku.
---	--	----------------------------	-----------------------	---	---	--------------------------	-----------------------	-------------------	-----	--

Operativni cilj 2:	Usklađivanje postojećeg pravnog okvira i razvoj elektronskih servisa kojima se olakšava pristup pravosuđu građanima									
Indikator učinka	Početna vrijednost			Indikator učinka				Početna vrijednost		
Razvijena, testirana i stavljena u funkciju najmanje tri elektronska servisa pravosuđa	2021 Izvršena analiza i podnijeta inicijativa za izmjene postojećeg pravnog okvira			2022 Sva tri elektronska servisa pravosuđa su razvijena				2023 Usklađen normativni okvir i elektronski servisi stavljeni u produkciju		

Aktivnosti	Indikator Rezultata / Informacija o rezultatima	Nadležne institucije	Datum početka	Status realizacije	Obrazložen je kašnjenja	Plani rani datum /rok završetka	Novi rok za realizaciju	Planirana sredstva / Utrošena sredstva	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja aktivnosti iz AP
2.1.1 Izrada analize o postojećem normativnog okvira za razvoj elektronskih servisa i potrebi sprovođenja	Izrađena je analiza postojećih zakona i podzakonskih akata potrebnih za razvoj elektronskih servisa. Na	Radna grupa pravosuđa Ministarstvo pravde SS TS UIKS	I kvartal 2021	Djelimično realizovano Analiza kao dokument nije urađena, ali je Radna grupa prepoznala normativne barijere i delegirala	Usled redukovano g znanja informatičara u Radnoj grupi iz ove oblasti izostalo je detaljna analiza ali	IV kvartal 2023	IV kvartal 2024	5.000 € / 0 €	Budžet Ministarstva pravde	U narednom periodu treba angažovati mješovite eksperte iz oblasti ICT-a i normativno pravnog okvira, koji će dati podršku predstavnicima institucija da u

izmjena i dopuna normativnog okvira potrebnog za uvođenje elektronskih servisa u pravosuđu.	osnovu nalaza analize pristupiće se podnošenju inicijative za usvajanje novih i izmjenu i dopunu postojećih zakona i podzakonskih akata potrebnih za uvođenje elektronskih servisa u pravosuđu.	MJU		prema MJU usklađivanje sledećeg normativnog okvira: 1. Zakon o elektronskom dokumentu 2. Zakon o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu 3. Zakon o elektronskoj upravi	su prepoznate glavne barijere i deligirane u cilju rješavanja.					okviru svojih nadležnosti izrade analizu potrebnih elektronskih servisa iz oblasti pravosuđa, u cilju uspostavljanja pune interoperabilnosti između ISP-a i podsistema.
2.1.2. Priprema predloga izmjena i dopuna Zakona o sudskim taksama	Predlog izmjena i dopuna Zakona o sudskim taksama je usvojen	Ministarstvo pravde Sudski savjet	I kvartal 2021	Nerealizovano Ovu aktivnost nije ni bilo moguće realizovati zbog političkih promjena rukovodnog kadra u državnim institucijama, kao i odloženog formiranja Radne grupe i Komisije za praćenje Program IKT 2021 - 2023	Česte političke promjene, kao i ne blagovremeno formiranje Komsije i Radne grupe za realizaciju Akcionog plana IKT Programa ova mjera se nije mogla	IV kvartal 2021	IV kvartal 2024	Nisu potrebna dodatna sredstva	Budžet Ministarstva pravde	Potrebno inicirati formiranje radnog tima, koji će zajedno sa predstavnicima Ministarstva finansija, u čijoj nadležnosti je Zakon o sudskim taksama, pripremiti predlog izmjena i dopuna. Sudovi trebaju da budu korisnici NS-NAT sistema preko kojeg će se dobijati

					realizovati u 2021.godini					sudske takse u realnom vremenu. Sudske takse trebaju da budu prepoznate kao administrativne, kako bi se mogle transakcije preuzimati NS-NAT sistemom
2.1.3. Usklađivanje normativno-pravnog okvira potrebnog za elektronsko arhiviranje i digitalizaciju arhiva u pravosudnim institucijama	Usvojene izmjene i dopune normativno pravnog okvira potrebnog za elektronsko arhiviranje i digitalizaciju arhiva u pravosudnim institucijama.	Ministarstvo pravde Sudski savjet Tužilački savjet Ministarstvo javne uprave, digitalnog društva i medija Uprava za izvršenje krivičnih sankcija	I kvartal 2021.	Nerealizovano Ova aktivnost je u nadležnosti Ministarstva kulture. Inicirani su zahtjevi za izmjenu, ali bezuspješno	U 2021. godini su inicirane od strane Ministarstva javne uprave, digitalnog društva i medija izmjene i usklađivanje Zakona o državnom arhivu, sa Zakonom o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu ("Službeni list CG", br:	IV kvartal 2021	IV kvartal 2024	Nisu potrebna dodatna sredstva	Budžet Ministarstva pravde	Potrebno je inicirati formiranje Radne grupe u Ministarstvu kulture, koja bi zajednost sa predstavnicima pravosudnih institucija izvršila izmjenu i usklađivanje.

					31/2017 I 72/2019) i Zakonom o elektronsko m dokumentu ("Službeni list CG" , br: 55/2008 i 40/211), koji tretiraju ovaj segment.					
2.1.4. Nabavka i razvoj SW rjesenja za e – filing sistem (ePodnesak) za ISP	Izvršena nabavka usluge razvoja i implementacije e-filing sistema. Na taj način je omogućeno podnošenje akata od strane lica koja nijesu primarna grupa korisnika ISP-a (advokati, vještaci, tumači, ali i fizička i	Ministarstvo pravde	I kvartal 2023.	Nerealizovano Ovu aktivnost nije bilo moguće realizovati jer je realizacija ove aktivnosti direktno zavisila od aktivnosti 1.1.1 – Implementacija informacionog Sistema za sudstvo	Aktivnost je planirana da se implementira nakon uspješne realizacije aktivnosti informacionog Sistema za sudove. (aktivnost 1.1)	IV kvartal 2023	IV kvartal 2024. godine	220.240,00 €	IPA	Kroz UNOPS projekat nakon završetka nadogradnje PRIS v2 sistema, treba inicirati realizaciju ovog projekta

	pravna lica koja imaju pravo pristupa predmetima u ISP-u.									
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Operativni cilj 3:	Razvoj novih sistema i unapređenje postojeće IKT infrastrukture pravosuđa, u cilju uspostavljanja efikasnog i digitalizovanog pravosudnog sistema									
Indikator učinka:	Početna vrijednost			Ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta			Ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta			
Uvećanje kapaciteta storage sistema u data centru i DR lokaciji (u %)	10%			20%			45%			
Prosječna starost računarske opreme u pravosuđu Crne Gore manja od pet godina.	Prosjek starosti računarske opreme u pravosudnim insttucijama je 7 godina			Prosjek starosti računarske opreme u pravosudnim insttucijama je 5,5 godina			Prosjek starosti računarske opreme u pravosudnim insttucijama je 4,5 godine			
Aktivnosti	Indikator Rezultata / Informacija o rezultatima	Nadležne institucije	Datum početka	Status realizacije	Obrazložen je kašnjenja	Planirani rok završetka	Novi rok za realizaciju	Planirana sredstva / Utrošena sredstva	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja aktivnosti iz AP

3.1.1. Nabavka i instalacija potrebne opreme u svrhu nadogradnje LAN mreže u sudovima i tužilaštvima	Kapacitet i brzina LAN/WAN infrastrukture zadovoljava potrebe funkcionisanja pod sistema ISP-a. (100/100 Mbps za institucije sa većim brojem korisnika, 50/50 Mbps za lokacije sa manjim brojem korisnik i za Data centar i Disaster Recovery lokaciju- lokacije za oporavak od katastrofa- 1Gbps/1Gbps)	Ministarstvo pravde Sudski savjet Tužilački savjet	I kvartal 2021	Realizovano LAN mreža uspostavljena u sudovima i tužilaštvima: Osnovni sud u Danilovgradu, Osnovni sud na Cetinju, Sekretarijat sudskog savjeta u Podgorici, Viši sud u Podgorici, Osnovni sud u Ulcinju, Sud za prekršaje u Ulcinju i Osnovno državno tužilaštvo u Ulcinju, Osnovni sud u Beranama i Osnovni sud u Kolašinu		IV kvartal 2021	IV kvartal 2022.	250.000 eura / 204.440€ eura	Budžet Ministarstva pravde	
3.1.2. Nabavka računarske opreme za sve institucije pravosuđa -	Oprema nabavljena i instalirana kod krajnjih korisnika	Ministarstvo pravde Sudski savjet Tužilački savjet Uprava za izvršenje	I kvartal 2021.	Realizovano Ovom nabavkom kupljeno je: 77 kućišta,		IV kvartal 2021		233.000 eura / 98.734 eura	Budžet Ministarstva pravde	U narednom periodu donijeti Plan nabavke računarske opreme pravosudnih institucija, u cilju

Održavanje i zamjena dotrajale opreme - faza I		krivičnih sankcija		80 monitora, 11 Notebookova						standardizacije konfiguracije opreme
3.1.3. Nabavka računarske opreme za sve institucije pravosuđa - Održavanje i zamjena dotrajale opreme - faza II	Oprema nabavljena i instalirana kod krajnjih korisnika	Ministarstvo pravde Sudski savjet Tužilački savjet UIKS	I kvartal 2022	Realizovano Ovom nabavkom je kupljeno: 299 kućišta, 323 Monitora, 24 Laptopa i 30 Notebook-ova		IV kvartal 2022	233,000€ / 269,465 € Potrošena sredstva su veća od planiranih iz razloga što su za 2021. dobijena umanjena sredstva	Budžet Ministarstva pravde		U narednom periodu donijeti Plan nabavke računarske opreme pravosudnih institucija, u cilju standardizacije konfiguracije opreme
3.1.4. Nabavka računarske opreme za sve institucije pravosuđa - Održavanje i zamjena dotrajale opreme - faza III	Oprema nabavljena i instalirana kod krajnjih korisnika	Ministarstvo pravde Sudski savjet Tužilački savjet UIKS	I kvartal 2023	Realizovano Ovom nabavkom je kupljeno: 215 kućišta, 194 Monitora, 15 Laptopa		IV kvartal 2023	233,000€ / 269,465 €	Budžet Ministarstva pravde		

3.1.5. Unapređenje tehničke komponente u istragama i suđenjima kroz uvođenje tehnike za snimanje postupka, prezentaciju digitalnih dokaza, svjedočenja sa udaljenih lokacija, saslušanje osumnjičenih, zaštićenih svjedoka, žrtava izvršenja krivičnih djela i sl. grupa svjedoka sa udaljene lokacije	Unapređenje m tehničke komponente u istragama i suđenjima omogućena su udaljena svjedočenja, prezentacija digitalnih dokaza, zaštićeni svjedoci, snimanje postupaka, ...	Ministarstvo pravde Sudski Savjet Tužilački savjet	III kvartal 2021. godine	Djelimično realizovano Za potrebe sudova I Državnog tužilaštva obezbijeden su mobilni prenosni sistemi za uspostavljanje komunikacije, koji uključuje integrisano rješenje mikrofona i kamere, kao i dva integrisana monitora manjeg formata. Ova oprema predstavlja osnovu za unapređenje efikasnosti i dostupnosti pravosudnog procesa	Jedan od faktora koji su uticali na kašnjenje ove aktivnosti je neblagovremeno dostavljanje i specifikacije od strane institucija, kao i odloženo potpisivanje ugovora sa izvođačem	III kvartal 2023	I kvartal 2024	400,000 € / 158.885 €	Budžet Ministarstva pravde	Potrebno je isporučene mobilne setove instalirati na strani pravosudnih institucija, i izvršiti testiranje povezivanja navedenih sistema sa Video konferencijskim sistemom UIKS-a.
3.1.6. Nabavka i implementacija opreme za sistem za elektronski	Specijalizovana oprema nabavljena i implementirana	Ministarstvo pravde	I kvartal 2021. godine	Realizovano Dobijena je donacija redudantnog	Pošto nijesu obezbijeđena budžetska sredstva u	IV kvartal 2022	IV kvartal 2022	100.000 € / 0 € Nijesu potrebna novčana sredstva €	Budžet Ministarstva pravde	Nedostatak budžetskih sredstava kompenzovan je kroz donaciju Vlade Kraljevine Norveške u 2022. godini, od

monitoring osuđenih lica				sistema za elektronski monitoring od strane Kraljevine Norveške s kojom je osim novog sistema isporučeno 100 domestic violence uređaja, za izvršenje mjere bezbjednosti zabrana prilaska žrtvama nasilja	2021. Preko navedene donacije je aktivnost realizovana u 2022.					700.000 USD u redundantnoj IKT opremi i Domestic violence uređajima, kojima se vrši nadzor u slučajevima kada je izrečena mjera bezbjednosti zabrana približavanja
3.1.7. Proširenje i unapređenje postojećeg Data centra u Vrhovnom sudu	Izvršena nabavka i instalacija nove serverske i mrežno komunikacione opreme.	Ministarstvo pravde Sudski savjet	I kvartal 2022.	Realizovano		IV kvartal 2022. godine		700,000 € / 250.403, €	Budžet Ministarstva pravde	
3.1.8. Nadogradnja postojećeg storage sistema u Data centru Vrhovnog suda,	Izvršena nadogradnja postojećeg sistema u Data centru, kao i sprovedena tenderska	Ministarstvo pravde Sudski Savjet Tužilački savjet	I kvartal 2021.	Realizovano U 2022. godini izvršeno elektronsko skeniranje 364.584 strana	Nadograđen je postojeći storage sistem u Data centru Vrhovnog suda od	IV kvartal 2022.	IV kvartal 2023.	500.000 € / 37.752 €	Budžet Ministarstva pravde	

kupovina dodatnih skenera, kao i nadogradnja software-a u cilju digitalizacije arhivske gradje pravosudja-faza I	procedura za nabavku usluge elektronskog skeniranja 1.000.000 stranica i popis 100 m arhivske građe pravosudnih institucija			u MP i 36 metara arhivske građe popisano, tako da se projekat nastavlja u 2023.	funansijskih sredstava sa aktivnosti 3.1.7					
3.1.9. Nadogradnja postojećeg storage sistema u Data centru Vrhovnog suda, kupovina dodatnih skenera, kao i nadogradnja software-a u cilju digitalizacije arhivske gradje pravosudja-faza II	Izvršena nadogradnja postojećeg sistema u Data centru, kao i sprovedena tenderska procedura za nabavku usluge elektronskog skeniranja 1.000.000 stranica i popis 100 m arhivske građe pravosudnih institucija	Ministarstvo pravde Sudski Savjet Tužilački savjet	I kvartal 2023.	Djelimično realizovano U 2023. godini izvršeno elektronsko skeniranje 641.922 strana u SS i popisano 36 metara arhivske građe, tako da je projekat nastavljen u 2023.godini pri čemu je digitalizovano 640.000 strana dokumentacije u Osnovnom državnom tužilaštvu	Nadograđen je postojeći storage sistem u Data centru Vrhovnog suda od funansijskih sredstava sa aktivnosti 3.1.14 Projekat digitalizacije se nastavlja u 2024. godini, obzirom da je Ugovor potpisan 03.10.2022.	IV kvartal 2023. godine	II kvartal 2024	500.000 €/212.645 € Digitalizacija arhivske građe: 133.300 € Kupovina opreme za Data centar Vrhovnog suda: 79.345 €	Budžet Ministarstva pravde	Nakon završenog elektronskog skeniranja i pohranjivanja arhivske građe u Sudskom savjetu, potrebno je u 2024.godini nastaviti projekat.

				Podgorica, koja je u listama registratorske građe označena za trajno čuvanje. U Sekretarijatu sudskog savjeta digitalizovano je 701.485 strana					
3.1.10. Izrada analize stanja postojeće mrežne i serverske opreme Data centra UIKS-a	Izrađena analiza postojeće mrežne i serverske opreme, na osnovu koje je pripremljena tehnička specifikacija koja definiše širenje i rad svih sistema čija se operabilnost zasniva na IT opremi.	Ministarstvo pravde UIKS	I kvartal 2022. godine	Realizovano Angažovan IT ekspert koji je uradio dokument Analize stanja mrežne komunikacione i serverske opreme UIKS-a.	I kvartal 2022.		1,000 € /0 € Nijesu potrebna novčana sredstva	Budžet Ministarstva pravde	

3.1.11. Nabavka mrežnih uređaja i serverske opreme u cilju unapređenja Data centra UIKS-a	Izvršena nabavka i instalacija nove serverske i mrežno komunikacione opreme.	Ministarstvo pravde UIKS	I kvartal 2022.	Realizovano Nabavkom kupljen jedan server i tri mrežna switch-a.		III kvartal 2022. godine		50,000 € / 49.995 €	Budžet Ministarstva pravde	
3.1.12. Unapređenje sistema kontrole pristupa u UIKS-u, kroz izradu projekta i neophodnih tehničkih specifikacija	Sistem kontrole pristupa urađen u skladu sa postojećim navikama i praksom u UIKS-u, kao i uz dokumentovanje svih privilegija i procedura koje se odnose na pomenuto. Unaprijeđeni sistem omogućava kontrolisanje kretanja službenika UIKS-a, kao i	Ministarstvo pravde UIKS		Djelimično realizovano Urađen projekat zatečenog stanja kontrole pristupa u UIKS-u	Razlog nererealizacije ove aktivnosti jeste u tome što nijesu dobijena dovoljna budžetska sredstva.	I kvartal 2023. godine	II kvartal 2024. godine	65.500 € / Projekat 3.000 €	Budžet Ministarstva pravde	Potrebno je u novoj IKT Strategiji pravosuđa 2024-2027. predvidjeti punu realizaciju ove aktivnosti.

	odgovornosti u slučajima zloupotrebe.									
3.1.13. Izrada projekta i instalacija protivprovalnog i protivpožarnog alarmnog sistema u UIKS-u	<p>Projekat izrađen u skladu sa tehničkom specifikacijom, protivprovalni i protivpožarni sistemi instalirani. Sistemi omogućavaju smanjenje rizika od požara i od neovlašćenog pristupa na svim objektima u UIKS-u.</p>	Ministarstvo pravde UIKS		<p>Djelimično realizovano</p> <p>Završena je izrada projekta i instalacija protivprovalnog i protivpožarnog alarmnog sistema u UIKS-u</p> <p>Kroz nabavku će biti obezbijeđeni senzori/detektori za čelije u kojima osuđenici borave, dok će se van čelija biti implementari javljači i sirene za izbunu. Specificirane su najbitnije komponentne ovog sistema, centrala sa softverom, kao</p>	Razlog u kašnjenju realizacije ove aktivnosti je ne blagovremeno dostavljanje specifikacije za ovu aktivnost od strane UIKS-a, kao i nedovoljno dobijena sredstva.	I kvartal 2023.	IV kvartal 2023.	155.000 € / 18.156 €	<p>Budžet Ministarstva pravde</p> <p>Projekat 3.000 € Dio Istražnog zatvora 15.156 €</p>	Potrebno je u novoj IKT Strategiji pravosuđa 2024-2027. predvidjeti realizaciju ove aktivnosti.

				i dodatne komponentne ključne za rad protiv požarnog sistema						
3.1.14. Implementacija pilot projekta IP telefonije u sudovima (faza I - Podgorica)	Pilot projekat implementacije IP telefonije za sudove sproveden. Projektom se postiže ušteda značajnih sredstva na godišnjem nivou uz pružanje bolje usluge korisnicima u sudovima.	Ministarstvo pravde Sudski savjet		Nerealizovano Od ove aktivnosti se odustalo, zbog nedovoljno dobijenih sredstava. Za ovu aktivnost je dobijeno 80.000 €, koje su preusmjerene za nabavku opreme za Data Centar Vrhovnog suda		I kvartal 2022.	IV kvartal 2023.	200.000 €	Budžet Ministarstva pravde	Potrebno je u novoj IKT Strategiji pravosuđa 2024-2027. predvidjeti realizaciju ove aktivnosti.
3.1.15. Realizacija projekta video nadzora UIKS-a – Analiza postojećeg stanja video nadzora	- Izrađena je analiza postojećeg stanja kojom je utvrđena trenutna situacija slabe, jake struje,	Ministarstvo pravde UIKS	II kvartal 2021. godine	Djelimično realizovano Za ovu aktivnost biće nabavljeno 11 kamera kompatibilnih sa postojećim	Jedan od razloga za kašnjenje ove specifikacije je neblagovremeno dostavljanj	IV kvartal 2023.	I kvartal 2024.	307.500 €/ 169.393€	Budžet Ministarstva pravde	Potrebno je u 2024. godini završiti ovu važnu aktivnost, te planirati nastavak u novoj IKT Strategiji pravosuđa 2024-2027.

cijelog UIKS-a i izrada projekta u cilju njegovog unapređenja	informatičke opreme i trenutnih i planiranih pozicija kamera. - Izrađen je projekat unapređenja sistema video nadzora kojim se jasno definišu mogućnosti i funkcionalnosti sistema u dijelu bezbjednosti i lakšeg monitoringa. oprema nabavljena i instalirana			sistemom i sa funkcionalnošću vještačke inteligencije (AI, 46 mega pixel, i vidno polje 30 stepeni) što omogućuje znatno snažniju klasifikaciju objekata, kao i ciljaniju evaluaciju snimaka	e specifikacije od strane UIKS-a.						
3.1.16. Adaptacija prostorija u UIKS za video konferencije- Izrada analize i tehničkih specifikacija	- Izrađena analiza i tehnička specifikacija na osnovu koje je utvrđen broj neophodnih prostorija u UIKS-u za	Ministarstvo pravde UIKS	III kvartal 2021.	Djelimično realizovano Pored ove aktivnosti u UIKS-u, u dijelu istražnog zatvora je	Realizaciju ove mjere nije bilo moguće završiti iz razloga što UIKS nije imao slobodnu prostoriju	II kvartal 2022.	IV kvartal 2024.	51,500 € / 18.538 € Projekat 2.169 € Izgradnja prostorije 16.369 €	Budžet Ministarstva pravde	Potrebno je da predstavnici UIKS-a u Radnoj grupi, pripreme specifikaciju za izradu potrebnih građevinskih radova, kao i specifikaciju za informaciono/komunikacione opremu u	

<p>u cilju adaptacije potrebne prostorije, neophodne opreme i građevinskih radova</p>	<p>video konferenciju, koje omogućavaju svjedočenja zatvorenika prilikom sudskih procesa ili sl.</p>			<p>započeta aktivnost Adaptacija prostorije za video konferenciju objektu Istražnog zatvora, kako bi se stvorili uslovi za video / online saslušanje pritvorenih lica.</p>	<p>za ovu namjenu. Otežavajuće okolnosti su mjesto realizacije aktivnosti (zatvor), kao i vremenski intervali koji dozvoljavaju realizaciju ove aktivnosti u Istražnom zatvoru nakon 19 h popodne.</p>					<p>Istražnom zatvoru, gdje je planirana videokonferencijska soba za saslušanje osuđenih lica.</p>
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---

<p>3.1.17. Nabavka agregata, rezervnog napajanja i neprekidnog izvora energije UIKS-a: Izrada analize, tehničke specifikacije potrebnih jedinica rezervnih napajanja i izvođenje radova na postavljanju sistema</p>	<p>- Izrađena analiza i tehnička specifikacija za unapređenje postojećeg stanja rezervnog napajanja na nivou UIKS-a Urađen i realizovan projekat potrebnih agregata, UPS-ova i njihovih kapaciteta, sa vremenskom potrošnjom energenata potrebnih za rad agregata.</p> <p>- UIKS pokriven sa rezervnim napajanjem i neprekidnim izvorom energije</p>	<p>Ministarstvo pravde UIKS</p>	<p>I kvartal 2022. godine</p>	<p>Realizovano Nabavkom izvršena kupovina dva agregata veće snage, više UPS-ova, kao i više razvodnih tabli i ormana za potrebe energetskog stabilnog napajanja UIKS-a.</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>	<p>153.000 € / 133.045 €</p>	<p>Budžet Ministarstva pravde</p>	
---	--	---------------------------------	-------------------------------	---	------------------------	-------------------------	------------------------------	-----------------------------------	--

3.1.18. Projekat saniranja kritičnih komponenti energetskog sistema UIKS-a: Izrada analize, tehničke specifikacije i saniranje svih kritičnih elemenata jake struje	- Izrađena je analiza postojećeg stanja jake struje sa termalnim snimanjem i pripremljene su tehničke specifikacije u cilju saniranja kritičnih komponenti energetskog sistema UIKS-a - Sanirani svi kritični elementi jake struje kako bi se smanjio rizik od samozapaljenja i ugrožavanja rada IT i druge opreme	Ministarstvo pravde UIKS	I kvartal 2021. godine	Realizovano Urađena analiza, tehničke specifikacije i saniranje svih kritičnih elemenata jake struje . Izvođač radova je sanirao kritične elemente jake struje, kako bi se smanjio rizik od samozapaljenja i ugrožavanja rada energetskih sistema i druge opreme, informacione opreme, pri čemu su izvedeni obimni radovi na poboljšanju energetske mreže u UIKS-u.	IV kvartal 2021		55.000 € / 33.952 €	Budžet Ministarstva pravde	
---	---	---------------------------------	------------------------	--	-----------------	--	---------------------	----------------------------	--

Operativni cilj 4:		Unapredjenje informacione bezbjednosti u ISP-u prema međunarodnim i nacionalnim standardima, kojima se garantuje visok nivo zaštite osjetljivih podataka u okviru pravosuđa								
Indikator učinka:		Početna vrijednost			Ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta		Ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta			
Certifikovana tri organa pravosuđa u skladu sa standardom ISO 27001:2014		2021 Usvajanje Politike informacione bezbjednosti u sudstvu i tužilaštvu			2022 Imenovani ISMS menadžeri, sproveden interni i eksterni auditing u tri organa pravosuđa		2023 Certifikovana tri organa pravosuđa			
Aktivnosti	Indikator Rezultata / Informacija o rezultatima	Nadležne institucije	Datum početka	Status realizacije	Obrazloženje kašnjenja	Planirani rok završetka	Novi rok za realizaciju	Planirana sredstva / Utrošena sredstva	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja aktivnosti iz AP
4.1.1. Uvođenje standarda bezbjednosti MEST ISO/IEC 27001 informacija u pravosudnim institucijama i usklađivanje politike bezbjednosti sa ovim standardom	Kontinuitet u implementaciji standarda MEST ISO/IEC 27001, sprovedene aktivnosti na certifikaciji pravosudnih institucija i IKT službi/odjeljenja u pravosuđu, shodno navedenom standardu	Ministarstvo pravde TS SS UIKS	I kvartal 2022.	Djelimično realizovano Radna grupa je usvojila GAP analizu trenutnog stanja u pravosudnim institucijama u kojima se uvodi ISO/IEC 27001:2022, sprovedene su planirane obuke za : ISMS menadžera, Internog	Pošto se ova aktivnost finansira kroz IPA II program, Delegacija EU nije sprovela proceduru javne nabavke .Iz tog razloga obaviješteni smo da je	IV kvartal 2022. godine	II kvartal 2024.	100,000 € / 0€	IPA	Potrebno je u saradnji sa Delegacijom EU ubrzati napore kako bi UNOPS počeo sa radom. Dodatno, Radna grupa treba

				<p>auditora za standard ISO/IEC 27001:2022, Internog auditora za standard ISO/IEC 27701:2019, Internog auditora za standard ISO/IEC 27005:2022, GDPR nivo DPO , Osnovna obuka rukovodstva pravosudnih institucija za savladavanje osnovnih smjernica za uspostavljanje, primjenu, održavanje i stalno poboljšavanje sistema menadžmenta</p>	<p>planiran indirektni menadžment za realizaciju IPA II sredstava, u saradnji sa UNOPS organizacijom u 2023. godini</p>					<p>ažurirati i pripremiti specifikacije za procedure javnih nabavki.</p>
<p>4.2.2. Izrada dodatne dokumentacije i redefinisane postojećih procedura koje proizilaze iz ISO 27001 standarda u UIKS-u</p>	<p>Kontinuitet u implementaciji standarda MEST ISO/IEC 27001, koji je započeo 2018. godine i na čijoj daljoj implementaciji je potrebno raditi.</p>	<p>Ministarstvo pravde UIKS</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>Realizovano Kontinuitet u implementaciji standarda ISO 27001 u okviru kojeg su redefinisane postojeće procedure, kao i urađeni interni pravilnici</p>		<p>IV kvartal 2022. godine</p>	<p>10,000 € / 10.000 €</p>	<p>Budžet Ministarstva pravde</p>		

	Dopunjene i redefinisane postojeće procedure i pravila u svim segmentima poslovnih procesa UIKS-a									
4.2.3. Izrada Business Continuity plana UIKS-a	Angažovan ekspert koji će izraditi dokument koji se odnosi na Business continuity plan.	Ministarstvo pravde UIKS	III kvartal 2022.	Realizovano Urađen i usvojen BC plan UIKS-a		IV kvartal 2022. godine		5,000 € / 5.000 €	Budžet Ministarstva pravde	
4.2.4. Izrada plana odgovora na incidente u UIKS-u	Angažovan ekspert koji će uraditi plan odgovora na incidente koji se mogu desiti na nivou Informaciono komunikacionih tehnologija UIKS-a	Ministarstvo pravde UIKS	III kvartal 2022.	Realizovano Urađen i usvojen Plan odgovora na incidente UIKS-a		IV kvartal 2022. godine		5,000 € / 5.000 €	Budžet Ministarstva pravde	
4.2.5 Sistem autentifikacije eksternih i internih korisnika za IS sudova	Implementacija bolje indentifikacije eksternih i internih korisnika, koja ce se bazirati na SSO i PKI infrastrukturi radi podizanja ukupne bezbjednosti	Ministarstvo pravde SS	III kvartal 2021.	Realizovano Izvršena nabavka rješenja, razvoj SSO sistema završen na osnovu dokumenta		IV kvartal 2022.		470,000 € / 284.186€	Budžet Ministarstva pravde	

	korisničkih naloga, servisa, mrežnih uređaja i ostale infrastrukture. - Olakšanje rada korisnika i pristupa neophodnim servisima, kroz implementaciju SSO, uz istovremeno povećanje bezbjednosti cijelog sistema			Poslovne analize.						
4.2.6 Uspostavljanje i ažuriranje systemske dokumentacije svih ključnih komponenti ISP-a (tehnička dokumentacija svih podsistema, tehnička dokumentacija serverskih resursa, tehnička dokumentacija mrežno-komunikacione infrastrukture)	Sistemska dokumentacija ažurirana i dostupna svim nadležnim osobama u skladu sa odredbama „Politike informacione bezbjednosti informacionog Sistema pravosuđa”.	Ministarstvo pravde TS SS UIKS	I kvartal 2022.	Djelimično realizovano Započeta izrada systemske dokumentacije ISP-a shodno dinamici razvoja njegovih podsistema	Rok za realizaciju ove aktivnosti je pomjeren iz tehničkih razloga, jer podsistemi ISP-a nisu funkcionalni i razvijeni.	IV kvartal 2022.	IV kvartal 2024.	Nisu potrebna dodatna sredstva	Budžet Ministarstva pravde	Potrebno je uraditi kompletnu systemsku dokumentaciju svih podsistema ISP-a nakon završetka uspješne implementacije podsistema ISP-a u 2024. godini.

NALAZI EVALUACIJE

Nakon okončanja implementacije Programa razvoja IKT pravosuđa 2021-2023 urađena je njegova eksterna evaluacija, zbog složenosti i obuhvata, ali i zbog obezbjeđivanja većeg stepena objektivnosti. Time su se obezbijedili nalazi koji su predstavljeni u završnom izvještaju, kao i obezbjeđena adekvatna osnova za kreiranje potencijalno novog strateškog IKT dokumenta.

U skladu sa tim, Ministarstvo pravde je iz svog budžeta obezbijedilo novčana sredstva za angažovanje međunarodnog eksperta koji je kao nezavisni evaluator sačinio Finalnu (ex-post) evaluaciju sprovođenja Programa razvoja IKT pravosuđa 2021-2023. Evaluacija je sprovedena u periodu jun - septembar 2023., kombinacijom kvantitativnih i kvalitativnih metoda, uključujući dokumentacionu analizu i dubinske intervjuje, a sa ciljem da se ocijeni relevantnost, efektivnost, efikasnost, uticaj i održivost.

Evaluacija je ispitavala realizaciju Programa i Akcionog plana u odnosu na pet kriterijuma:

- ❖ Relevantnost - Razmatra odnos između potreba i problema u pravosuđu i ciljeva Programa. Stvari se mijenjaju tokom vremena – određeni ciljevi mogu biti ispunjeni ili zamijenjeni; potrebe i problemi se mijenjaju, pojavljuju se novi
- ❖ Efektivnost - U kojoj mjeri su ciljevi Programa ostvareni ili se očekuje da će biti ostvareni
- ❖ Efikasnost - Efikasnost razmatra odnos između resursa korištenih Programom i promjena koje su proizvele, bilo da su pozitivne ili negativne. Efikasnost mjeri izlaze -- kvalitativne i kvantitativne -- u odnosu na ulaze.
- ❖ Uticaj - Uticaj se odnosi na promjene za koje se očekuje da će se dogoditi uslijed implementacije Programa i Akcionog plana
- ❖ Održivost - Održivost se odnosi na nastavak koristi od Programa nakon završetka njegove implementacije

Proces evaluacije se sprovodio u tri faze: početna i desk faza, terenska faza i faza sinteze.

Glavni cilj ove evaluacije je bio da se pruži Ministarstvu pravde i drugim učesnicima u realizaciji Programa:

- ukupna nezavisna ocjena ukupne uspješnosti Programa, obraćajući posebnu pažnju na učinak ostvarenih rezultata na postavljene ciljeve Programa
- preporuke za poboljšanje sadašnjih i budućih aktivnosti.

Rukovodilac evaluacije je bilo ovlašćeno lice Direktorata za IKT pravosuđa i bezbjednost podataka. Evaluaciona referentna grupa je bila postojeća Radna grupa za praćenje implementacije Programa, koja je nadgledala sprovođenje evaluacije.

Uloga rukovodioca je bila da rukovodi radom evaluacione referentne grupe i osigura da se proces planiranja i sprovođenja evaluacije odvija u skladu sa planiranom dinamikom.

IKT Program je primarno posvećen razvoju i unapređenju infomacionog Sistema pravosuđa ISP, kao jedinstvenog sistema sudova, državnih tužilaštava, Uprave za izvršenje krivičnih sankcija i Ministarstva pravde, pri čemu je evaluator predložio glavne preporuke/sugestije/nedostatke za realizaciju Program razvoja informaciono-komunikacionih tehnologija pravosuđa 2021-2023 sa pripadajućim Akcionim planom.

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Relevantnost
<p>Aktivnosti i rezultati Programa i Akcionog plana su u skladu sa opštim ciljem Strategije reforme pravosuđa i postizanjem njenih ciljeva, naročito ciljeva u okviru oblasti 3.2: Jačanje efikasnosti pravosuđa. Programirane aktivnosti u većem obimu tretiraju unapređenje efikasnosti pravosuđa, a u manjem obimu se bave segmentima poput kvaliteta i odgovornosti pravosuđa. Ciljevi i aktivnosti Programa i Akcionog plana su komplementarni i relevantni za strateški kontekst razvoja Crne Gore iskazan kroz Pravce razvoja Crne Gore 2018 – 2021, Strategiju razvoja informacionog društva Crne Gore 2016-2020 i Strategiju pametne specijalizacije 2019-2024. Može se konstatovati da je Program dao doprinos realizaciji ciljeva postavljenih u ovim strateškim dokumentima koji su vezani za informacionu bezbjednost i digitalnu infrastrukturu, ali su izostali rezultati usmjereni ka uspostavi elektronskih servisa koji bi olakšali pristup građana i poslovne zajednice pravosuđu i omogućili dvosmjernu komunikaciju sa pravosudnim tijelima.</p> <p>Što se tiče relevantnosti i povezanosti sa procesom integracije u EU, Informacioni sistem pravosuđa prepoznat je kao sistem od posebnog značaja za crnogorsko društvo i napredak Crne Gore na putu ka evropskim integracijama. Izvještaji Evropske komisije o Crnoj Gori u proteklih nekoliko godina su posebno apostrofirali preporuke u cilju realizacije mjera iz pregovaračkog poglavlja 23, koje se odnose na uspostavljanje novog informacionog sistema pravosuđa u cilju povećanja efikasnosti pravosudnih institucija, dobijanja pouzdane statistike, omogućavanja razmjene podataka i smanjenja prosječnog trajanja sudskih i tužilačkih postupaka, poboljšanja sistema upravljanja ljudskim i finansijskim resursima, te unapređenjem IKT infrastrukture. Sve ove preporuke korespondiraju sa postavljenim ciljevima Programa, naročito sa operativnim ciljevima 1 i 3.</p>
Efektivnost
<p>Operativni cilj 1 je djelomično ostvaren. Završen je razvoj i implementacija podsistema Ministarstva pravde i podsistema UIKS-a, ali je izostao završetak razvoja i implementacija podsistema za sudstvo. Sudski savjet je donio odluku da se pristupi nadogradnji, modernizaciji i optimizaciji postojećeg informacionog sistema PRIS, kao prelazno rješenje za prevladavanje negativnih uticaja izostanka realizacije novog podsistema za sudstvo. Implementacija sistema poslovne inteligencije je započela u avgustu 2023.godine i nije izvjestan njen završetak do kraja 2023.godine. Generalno posmatrajući, izostala je uspostava pune interoperabilnosti prevashodno zbog izostanka realizacije novog podsistema za sudstvo i nove ESB platforme za razmjenu podataka između podsistema ISP-a.</p> <p>Realizacija operativnog cilja 2 je također djelimična. Crna Gora je uspostavila pravni okvir i gradivne blokove za primjenu elektronskih usluga za građane i poslovne subjekte u oblasti javne uprave i pravosuđa. Ipak, zbog neuspostavljanja sudskog podsistema, koji treba da posluži kao ključni „backend“ sistem u dvosmjernoj elektronskoj komunikaciji sa građanima, nije bilo moguće razviti i uvesti upotrebljive elektronske servise, integrisane sa pravosudnim web portalom, portalom e-Uprave i pružateljima elektronske identifikacije, namjenjene građanima i poslovnoj zajednici.</p> <p>Najkonkretniji rezultati su ostvareni u pogledu unapređenja postojeće ICT infrastrukture pravosuđa Crne Gore (operativni cilj 3). Prosječna starost računarske opreme svedena je na 5,62 godine, čime je skoro dostignut planirani indikator učinka u 2022. godini, koji je definisan na 5,5 godina. Uspješnom</p>

realizacijom nabavki serverske i storage opreme, uvećan je kapacitet storage sistema u data centrima pravosuđa od 20%, što je bio i indikator učinka operativnog cilja 3 za 2022.godinu.

Kada je u pitanju unapređenje bezbjednosti ISP-a (operativni cilj 4), realizovane su mahom tehničke mjere poput nabavke softverskog rješenja za identifikaciju eksternih i internih korisnika podsistema ISP-a za sudove, te dio organizaciono-regulatornih mjera koje se tiču uvođenja ISO 27001 standarda u UIKS-u. Međutim, nisu izrađene i usvojene Politike informacione bezbjednosti u sudstvu i tužilaštvu, niti je proveden interni i eksterni audit i certifikacija tri organa pravosuđa u skladu sa standardom ISO 27001:2014.

Kvantitativni pokazatelji realizacije aktivnosti Akcionog plana su sljedeći: realizovano je 37% aktivnosti, kod 28% aktivnosti realizacija je još u toku, 5% aktivnosti je djelomično realizovano, odustalo se od realizacije 5% aktivnosti, dok je 25% aktivnosti nerealizovano.

Zabilježeno je veliko kašnjenje u provođenju brojnih aktivnosti, naročito aktivnosti koje su se sprovodile kroz ugovor potpisan između UNDP-a i kompanije ATOS IT Solutions and Services d.o.o. Kašnjenje je prisutno i u nekim aktivnostima koje finansira budžet Crne Gore.

Glavni faktori koji su uticali na djelomično ostvarivanje ili neostvarivanje ciljeva su nedostatak dovoljnog broja kvalifikovanog ICT osoblja, niske plate informatičkog osoblja, nealocirana sredstva u državnom budžetu, nemogućnost iskorištavanja donatorskih sredstava - nedostatak potrebnih stručnih kapaciteta u Delegaciji EU vezano za sprovođenje tenderskih procedura, te nedovoljni tehnički i profesionalni kapaciteti ICT kompanije – izvođača u projektu razvoja softvera i implementaciju IT rješenja u oblasti pravosuđa.

U procesu planiranja i implementacije Programa i Akcionog plana su u dobroj mjeri identifikovana i adresirana međusektorska pitanja. Tako se očekuje da aktivnosti Programa posredno doprinesu unapređenju zaštite žrtava izvršenja krivičnih djela, a naročito žrtava nasilja u porodici i zaštićenih svjedoka.

Efikasnost

Od Programom planiranih 7.325.171,00 € odobreno je 3.588.876,00 € ili 49% planiranih sredstava. Znatno umanjeni iznos odobrenih sredstava je uglavnom uzrokovan budžetskim ograničenjima organa Crne Gore i nemogućnošću realizacije IPA II sredstava. Postotak utrošenih u odnosu na odobrena sredstva iznosi 77% ili u apsolutnim brojkama utrošenih 2.768.228,55 € u odnosu na 3.588.876,00 € planiranih sredstava. Neutrošena sredstva su većim dijelom direktna ili indirektna posljedica nerealizovanih faza razvoja sudskog podsistema i nerealizacije odnosno kašnjenja u realizaciji određenog broja već spomenutih aktivnosti. Visok postotak utroška odobrenih sredstava iz državnog budžeta ukazuje na dobro i pravovremeno planiranje nabavki finansiranih iz ovog izvora, prvenstveno u domenu realizacije operativnih ciljeva vezanih za unapređenje IT infrastrukture i informacione bezbjednosti.

Ako se izuzmu plaćeni troškovi za realizovane faze u razvoju sudskog podistema, koji nisu dali konkretan rezultat jer ova aktivnost nije upješno okončana završetkom razvoja i implementacijom ovog podsistema, procjena evaluatora je da su sva ostala sredstva uložena namjenski u svrhu ostvarenja zadanih ciljeva za aktivnosti zbog kojih su pokrenuti.

Prema utvrđenim nalazima, a na osnovu predočenih podataka I informacija, da se zaključiti da su institucije u sektoru pravde nastojale u procesima nabavki postići troškovnu efikasnost uz preciziranje kriterija najboljeg odnosa cijene i kvaliteta i uslova koji trebaju garantovati kvalitetno izvršenje ugovora i pravovremenu podršku u garantnom roku. Prema dostavljenim informacijama, Ministarstvo pravde je

postalo vlasnik svih „custom-made“ informacionih sistema koji su do sada razvijeni u sklopu realizacije Programa i Akcionog plana. Na ovaj način su crnogorski organi u mogućnosti da u budućnosti ravnopravno pregovaraju uslove daljeg razvoja i održavanja sistema sa kompanijama koje su ih razvijale ili sa drugim potencijalnim kompanijama, bez vendor lock-ina.

Prostora za napredak ima u pogledu racionalizacije troškova IT infrastrukture i dijeljenih servisa koji se trebaju provesti uspostavom zajedničkih data centara i razvoja dijeljenih servisa poput ERP-a, Sistema izvještavanja koje bi koristile sve institucije u ovom sektoru, u mjeri u kojoj je to moguće imajući u vidu ustavne i zakonske nadležnosti institucija. U budućnosti bi bilo korisno, uz znatnija ulaganja za nastavak obnavljanja računarske opreme, provesti standardizaciju hardverskih konfiguracija, kako bi se postigle niže cijene za veću količinu opreme (po principu ekonomije obima).

Brojne objektivne okolnosti poput nedostatka ljudstva i niskih plata u odjeljenjima za ICT, kašnjenja u formiranju operativnih tijela zaduženih za sprovođenje Programa i Akcionog plana, te česte promjene organizacione strukture za ICT u Ministarstvu pravde Crne Gore su otežavale upravljanje projektima i koordinaciju aktivnosti. Ovim objektivnim okolnostima treba dodati institucionalnu podijeljenost odgovornosti za održavanje i upravljanje pojedinim segmentima IT infrastrukture ili nepostojanje jasne podjele odgovornosti za neke IT servise. Ako se uzmu u obzir svi prethodno navedeni faktori, koji su otežavali proces upravljanja Programom i koordinacije programskih aktivnosti, evaluator je mišljenja da je Radna grupa pokazala zadovoljavajući nivo koherentnosti i efektivnosti rada na operativnom nivou. Predstavnici Radne grupe su konstruktivnim pristupom rješavali operativna pitanja koja su omogućila pravovremeno pokretanje i uspješnu realizaciju javnih nabavki u segmentu IT infrastrukture. Nedostaci u radu Radne grupe su primjetni u aktivnostima koje su zahtjevale normativno regulisanje pravila korištenja, administriranja, razvoja i održavanja ISP-a i njegovih podsistema, izradu i donošenje politika iz domena informacione bezbjednosti, kao i izmjenu normativnopravnog okvira za elektronske servise i digitalizaciju postupaka i procesa u pravosuđu. To je bilo i za očekivati budući da je najveći broj članova Radne grupe su inženjeri u oblasti informaciono komunikacionih tehnologija.

U nekim situacijama, poput problema vezanih za realizaciju aktivnosti iz IPA II fondova, je izostala adekvatna reakcija tijela zaduženih za strateški nadzor nad provođenjem Programa. Mišljenje evaluatora je da je Komisija za praćenje sprovođenja Programa i Ministarstvo pravde trebalo, putem mehanizma nacionalnog IPA koordinatora, eskalirati rješavanje ovog problema na strateškom nivou sa šefom Delegacije EU.

Uticaj

Program razvoja informaciono-komunikacionih tehnologija pravosuđa za period 2021 – 2023 nije definisao indikatore učinka odnosno uticaja sprovedenih aktivnosti cjelokupnog Programa razvoja informaciono-komunikacionih tehnologija pravosuđa na unapređenje efikasnosti, uštede vremena, transparentnosti i odgovornosti pravosudnih organa, te lakšeg pristupa pravosuđu za građane i poslovni sektor Crne Gore. Iz tog razloga nije moguće pratiti učinak provedenih aktivnosti uspoređivanjem raspoloživih statističkih pokazatelja o efikasnosti rada sudova, tužilaštava i drugih institucija iz sektora pravde na početku implementacije Programa (2020.godina) i u toku implementacije (2022.godina).

Nakon ranije implementiranog softverskog rješenja podsistema za tužilaštva, u toku realizacije Programa uspješno su razvijeni i implementirani podsistemi za Ministarstvo pravde i Upravu za izvršenje krivičnih sankcija. Ipak, neispunjavanje ugovornih obaveza od strane ugovarača za razvoj softverskog rješenja podsistema za sudstvo i Enterprise Service Bus platforme je, pored direktnog uticaja na sudski sistem i nemogućnost iskorištavanja svih potencijala elektronske razmjene podataka između pravosudnih

institucija i ostvarenja pune interoperabilnosti između podсистема ISP-a, imao negativan efekat i na realizaciju aktivnosti vezanih za unapređenje statističko-analičkih kapaciteta pravosudnih organa, te uspostavu elektronskih servisa za građane i poslovne subjekte u Crnoj Gori. Bez pouzdanog elektronskog sistema upravljanja predmetima, koji će optimizovati poslovne procese u sudovima, smanjiti količinu administrativnih i repetitivnih operacija, te uspostaviti sveobuhvatan i pouzdan model podataka za pravosudnu statistiku i analitiku, neće biti moguće pratiti performanse sudova na adekvatan način, te donositi kvalitetne strateške odluke koje će ići u pravcu unapređenja efikasnosti pravosuđa. Također se ne mogu uspostaviti elektronski servisi koji će građanima i poslovnom sektoru omogućiti da brže i lakše komuniciraju i razmjenjuju dokumente sa sudovima, a sudovima da koristeći usluge kvalifikovane elektronske dostave riješe višedecenijske probleme koji su vezani uz tradicionalne načine sudske dostave, te na taj način značajno skrate dužinu trajanja postupaka u mnogim vrstama predmeta. Izostanak realizacije aktivnosti vezane za uspostavljanje novog podсистema za sudove je imao negativan uticaj i na implementaciju Akcionog plana za poglavlje 23 u procesu pridruživanja Crne Gore Evropskoj Uniji. Kako bi se donekle prevazišli prethodno opisani problemi Sudski savjet se odlučio na hitno pokretanje aktivnosti nadogradnje, modernizacije i optimizacije postojećeg informacionog sistema PRIS.

Uspostavljeni podsystemi u UIKS-u i Ministarstvu pravde će, uz unapređenje infrastrukturnih uslova naročito u zatvorima, doprinijeti efikasnijem radu zaposlenika u ovim institucijama na poslovima koji su podržani ovim podsystemima. Puni efekti uvođenja se ne mogu očekivati u prvih par godina, jer još uvijek traje faza učenja u kojoj korisnici sagledavaju mogućnosti, potencijale i nedostatke sistema i daju prijedloge za njegovo unapređenje.

Rezultati Programa nisu proizveli nikakav konkretan uticaj na građane i poslovni sektor.

Sprovođenje skeniranja arhivske građe u sektoru pravde ima hvale vrijedan efekat na okolinu, jer se smanjuje potreba za printanjem ili cirkulisanjem papirne arhivske građe.

Realizovana unapređenja IKT infrastrukture će u svakom slučaju olakšati obavljanje svakodnevnih poslova korisnicima u pravosudnim institucijama. Nadogradnje mrežnih i sistema za obradu i pohranu podataka će poboljšati brzinu odziva, ali i pouzdanost rada informacionih sistema i baza podataka. Završavanje digitalne infrastrukture se mora nastaviti u godinama koje dolaze, na šta ukazuju i ciljevi svih relevantnih strategija razvoja u Crnoj Gori, te izvještaji i preporuke Evropske komisije u procesu ispunjavanja uslova iz poglavlja 23. i 24.

Implementirane mjere informacione bezbjednosti iz operativnog cilja 4 doprinose podizanju stepena otpornosti informacionog sistema pravosuđa na „cyber“ napade i ostale prijetnje poput prirodnih katastrofa, fizičkih oštećenja opreme, neovlaštenog pristupa i kompromitiranja sistema i podataka. Ako se ovome doda činjenica da pravosudni informacioni sistemi nisu pretrpili „downtime“ ili gubitak podataka tokom „cyber napada“ na crnogorske institucije u avgustu 2022.godine za razliku od informacionih sistema javne uprave, može se utvrditi da poduzete mjere informacione bezbjednosti proizvode pozitivan efekat na zaštitu kritične infrastrukture u kojoj se procesuiraju i pohranjuju povjerljivi i drugi podaci od interesa za državu Crnu Goru, te lični podaci građana Crne Gore i stranaca.

Održivost

Nedostatak dovoljnog broja kvalifikovanog ICT osoblja i neadekvatan radnopravni status ICT profesionalaca u sektoru pravde predstavlja veliki izazov za održivost postignutih rezultata naročito s aspekta ljudskih resursa potrebnih za administriranje i održavanje uspostavljenih informacionih Sistema i IT infrastrukture u sklopu programskih aktivnosti.

Jako ograničena finansijska sredstva za održavanje i dalje unapređenje informacionih sistema i IT infrastrukture predstavljaju drugi veliki izazov u pogledu održivosti. Iako sredstva često nisu dovoljna za ugovoravanje većeg broja sati adaptivnog i korektivnog održavanja, već uglavnom pokrivaju potrebe reaktivnog održavanja, može se konstatovati da su Ministarstvo pravde, Sudski savjet i Vrhovno državno tužilaštvo u svojim budžetima za 2024.godinu predvidjeli sredstva za održavanje ključnih softverskih rješenja i IT infrastrukture za obradu, pohranu i prenos podataka.

Uspostavljanje održivog okvira za upravljanje pravosudnim informacionim sistemom Crne Gore zasnovanog na jačanju ljudskih potencijala u oblasti ICT-a i zadržavanju stručnih ICT kadrova, te diverzifikaciji izvora finansiranja nastavka digitalne transformacije i održavanja postojećih IT sistema i infrastrukture mora postati jedan od strateških ciljeva u sektoru pravosuđa koji će biti rješavan na najvišem nivou izvršne, zakonodavne i sudske vlasti.

PREPORUKE

Broj	Generalne preporuke
GP.1	Informacioni sistem pravosuđa mora biti usklađen sa potrebama svih institucija iz sektora pravde i strateškim pravcima razvoja ovog sektora vezanim za ostvarenje operativne efikasnosti, kvalitativnih unaprjeđenja, informacione bezbjednosti, kontinuiteta poslovanja i efektivnosti troškova. Prilikom implementacije projekata iz budućeg programa treba definirati realno ostvarive, kritične faktore uspjeha i ključne pokazatelje na osnovu kojih se može procijeniti njihov učinak .
GP.2	IKT Program odnosno strateški plan zahtjeva sponzorstvo, te jasnu i nedvosmisleni podršku i koordinaciju rukovodstva svih institucija uključenih u implementaciju. Treba postojati svijest i podrška rukovodstva institucija o važnosti provođenja informatičkih programa / projekata digitalne transformacije.
GP.3	Unaprijediti proaktivost i koordinaciju rada u projektima uvođenja informacionih sistema, kako bi se postigla puna interoperabilnost i izbjeglo dupliranje IT infrastrukture i softverskih rješenja. Uvesti dijeljene servise koji će se koristiti u svim institucijama sektora pravde, u mjeri u kojoj je to moguće imajući u vidu ustavne i zakonske nadležnosti institucija, po uzoru na sistem poslovne inteligencije.
GP.4	Međuinstitucionalna saradnja se treba poboljšati u procesu donošenja strateških odluka poput uspostave održivog institucionalnog okvira za održavanje i podršku informacionim sistemima i IKT infrastrukturom, u skladu sa ustavnim i zakonskim nadležnostima institucija, te u toku planiranja i dizajniranja interoperabilnih softverskih rješenja koja će razmjenjivati podatke sa drugim podsistemima i eksternim sistemima.
GP.5	Potrebno je proaktivno upravljati promjenama. Da bi korisnici, ali i vanjski akteri prihvatili promjene koje sa sobom nosi svako uvođenje informatičkih rješenja, moraju biti od samog početka uključeni u dizajniranje promjene. Potrebno je osigurati više obuke o fleksibilnom upravljanju projektima orijentisanim na rezultate.

GP.6	Prilikom implementacije Programa i pojedinačnih projekata neophodno je pratiti i zadovoljstvo kako internih korisnika, tako i vanjskih aktera. U novom Programu predvidjeti aktivnost anketiranja zaposlenika u pravosuđu, građana i poslovne zajednice o kvalitetu i pouzdanosti postojećih elektronskih usluga, te prikupljanja povratnih informacija koje bi poslužile za razvoj novih elektronskih usluga i kanala komunikacije.
GP.7	Uočeno je kašnjenje u realizaciji brojnih aktivnosti koje su vezane za implementaciju donatorskih sredstava. Zbog toga je potrebna bolja koordinacija sa donatorima i izbor adekvatnog metoda implementacije donatorskih sredstava koji će osigurati agilnost u upravljanju projektom i procesima nabavki koje su često sastavni dio svakog projekta digitalne transformacije.
GP.8	Informacioni sistemi (kako oni koji su uspostavljeni u okviru ovog Programa, tako i oni implementirani ranije) se u budućnosti moraju kontinuirano unaprjeđivati kako bi bili u mogućnosti odgovoriti promijenjenim potrebama institucija u pogledu izmjena zakona i zakonom propisane nadležnosti, organizacijskih promjena, promjena u radnim postupcima, te kako bi bili u korak sa tehnološkim trendovima i standardima.
GP.9	Uvođenje svakog informacionog sistema obično kao posljedicu ima promjenu poslovnih procesa koja se mora inkorporirati u interne pravilnike koji reguliraju radne postupke obuhvaćene tim informacionim sistemima. Tim pravilnicima je također neophodno regulisati pitanja vezana za kontrolu pristupa i poslove administriranja predmetnih informacionih sistema.
GP.10	Implementacije informacionih sistema zahtjevaju značajna ulaganja koja se mogu osigurati bilo iz državnog budžeta bilo iz donatorskih fondova uz koordinaciju istih. Nastaviti sa praksom diverzifikacije izvora finansiranja procesa digitalne transformacije i u budućnosti. U tu svrhu je potrebno jačati kapacitete institucija u sektoru pravde za pripremu i implementaciju donatorskih projekata, te po potrebi angažirati vanjske stručnjake koji mogu svojim znanjem i iskustvom značajno pomoći u ovom procesu.
GP.11	Nastaviti osiguranje potrebnih finansijskih resursa za redovno godišnje održavanje informacionih sistema, ključne IKT infrastrukture (poslije isteka garantnog perioda) i rješenja kojima se provode tehničke mjere informacione bezbjednosti.
	Preporuke vezane za jačanje informatičkih kadrovskih kapaciteta u sektoru pravde
IP.1	Nedostatak dovoljnog broja kvalifikovanog IKT osoblja i neadekvatan radnopravni status IKT profesionalaca predstavlja veliki izazov za održivost postignutih rezultata, ali i uspjeh budućih strateških planova za nastavak digitalne transformacije crnogorskog pravosuđa. Jedna od centralnih aktivnosti budućeg Programa treba da bude detaljna analiza kadrovskih kapaciteta za digitalnu transformaciju i organizacionog okvira za upravljanje IT sistemima u sektoru pravde Crne Gore. Analiza treba da predloži nekoliko modela za organizaciju upravljanja IT sistemima u sektoru pravde navodeći prednosti i nedostatke svake od predloženih opcija. Analiza bi također trebala da predloži modernizaciju relevantne zakonske regulative koja bi omogućila motiviranije radno okruženje za IT profesionalce u sektoru pravde. Bez namjere da prejudicira konačno rješenje ili favorizira bilo koju od opcija, evaluator u ovom dokumentu predlaže nekoliko opcija za unapređenje postojećeg modela upravljanja digitalnom

	<p>transformacijom sektora pravde u Crnoj Gori. Projekat tehničke pomoći koji bi se finansirao iz fondova Evropske Unije se nameće kao dobar modalitet za provođenje gore spomenute analize, jer bi omogućio predlaganje dobrih praksi upravljanja IKT-om u sektoru pravde iz država članica EU koja bi bila primjeniva u Crnoj Gori.</p>
IP.2	<p>Prva opcija: Osnivanje Direkcije za IKT</p> <p>Direkcija za IKT bi se osnovala kao zasebna državna institucija u okviru sektora pravde, sa sopstvenim menadžmentom. Kao takva Direkcija za IKT bi bila odgovorna za upravljanje zajedničkom IKT infrastrukturom, dijeljenim servisima, te upravljanje projektima u dijelu u kojem je to izvodivo imajući u vidu poštovanje principa nezavisnosti pravosudne vlasti. Ovakva organizacija bi omogućila uspostavljanje jasne hijerarhije odgovornosti za implementaciju svih aktivnosti iz domena uvođenja informacionih sistema, IT infrastrukture i informacione bezbjednosti. To bi također omogućilo kvalitetnije planiranje i provođenje svih informatičkih projekata i nabavki na održiv i troškovno efikasan način.</p>
IP.3	<p>Druga opcija: Jačanje postojećih informatičkih upravljačkih kapaciteta u svakom podsistemu (sudovi, državna tužilaštva, Uprava za izvršenje krivičnih sankcija) uz definisanje jasne podjele odgovornosti u domenu razvoja, održavanja i podrške informacionim sistemima, IT infrastrukturom i informacionom bezbjednosti na način da se:</p> <ul style="list-style-type: none"> • IKT službe/odjeljenja u svim podsistemima pozicioniraju visoko u organizacionoj strukturi svakog „podsistema“, tj, da za svoj rad odgovaraju i podnose izvještaj rukovodiocu institucije. • Unaprijedi radni status informatičkog osoblja uključujući povećanje plata i uvođenje drugih beneficija, što bi pozitivno uticalo na motivaciju IT stručnjaka da ostanu i budu proaktivni, agilni i inovativni u obavljanju svojih radnih obaveza. • Izradi i usvoji nova organizaciona struktura, gdje je to neophodno na način da se obuhvate sve ključne funkcije za razvoj i održavanje informacionih sistema i infrastrukture su upravljanje IT uslugama, upravljanje projektima, upravljanje aplikacijama, IT infrastruktura i upravljanje operacijama, IT bezbjednost, service desk i upravljanje dobavljačima IT usluga. • Popune sva radna mjesta u skladu sa usvojenom sistematizacijom radnih mjesta u svim „podsistemima“. • Regulišu i razgraniče administrativne uloge i odgovornosti u domenu razvoja, održavanja i podrške informacionim sistemima, IT infrastrukturom i informacionom bezbjednosti između različitih informatičkih službi u sektoru pravde Crne Gore.
IP.4	<p>Treća opcija: Osnivanje javno-privatnog preduzeća (državni je vlasnik 51%, dok je privatni sektor u vlasništvu 49% preduzeća). Takva kompanija bi pružala stručnu i tehničku podršku sektoru pravde Crne Gore u planiranju, projektovanju, podršci i održavanju informacionih sistema i IT infrastrukture. Zbog svog koncepta javno-privatnog vlasništva, kompanija bi bila sposobna da privuče i zadrži kvalifikovane IT stručnjake.</p>

	Preporuke vezane za implementaciju preostalih aktivnosti Programa i Akcionog plana
OP.1	<p>Posebnu pažnju treba posvetiti svim do sada djelimično realizovanim i nerealizovanim aktivnostima, te intenzivirati rad na njima u cilju postizanja vidljivih rezultata u procesu digitalizacije pravosuđa u Crnoj Gori. Preporuka je da se:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razmotriti mogućnost tehničke nadogradnje postojeće ESB platforme Ministarstva pravde ili mogućnost korištenja ESB platforme Sudskog savjeta koja je razvijena 2022.godine, te migraciju postojećih web servisa • Ubrzati administrativne procedure povezane sa različitim nabavkama opreme, softvera i usluga u cilju realizacije preostalih aktivnosti iz Akcionog plana koje su uslovljene ovim nabavkama.
OP.2	<p>U mjeri kojoj je to dopuštaju rokovi za implementaciju Sistema poslovne inteligencije, sinhronizovati aktivnosti sa projektom nadogradnje i modernizacije PRIS-a, kako bi unapređenja njegovog modela podataka, realizovana za vrijeme trajanja BI projekta, bila inkorporirana u model data warehouse sistema.</p>
	Preporuke vezane za novi Program razvoja IKT-a u sektoru pravde
PP.1	<p>Potrebno je što je odmah započeti sa izradom novog Programa razvoja IKT-a u sektoru pravde kako bi se osigurao kontinuitet procesa digitalne transformacije i strateški osnov za nova ulaganja iz državnog budžeta i donatorskih projekata. Radnom timu za izradu novog Programa je značajna podrška eksperta ili pravnog lica sa višegodišnjim iskustvom u IKT segmentu pravosuđa. Nalazi i preporuke evaluacije postojećeg Programa mogu također poslužiti kao vodilja za definisanje ciljeva i aktivnosti novog Programa.</p>
PP.2	<p>Rješenje da svaki „podsistem“ gradi vlastiti data centar i zapošljava vlastite administratore iziskiva velike troškove koji nisu opravdani, te je neophodno uspostaviti privatni oblak za sektor pravde sastavljen od par data centara. Na privatnom oblaku bi sve institucije u sektoru pravde mogle koristiti zajedničku, pouzdanu i skalabilnu IT infrastrukturu za hosting „podsistema“ i zajedničkih, dijeljenih servisa, u mjeri u kojoj je to moguće imajući u vidu ustavne i zakonske nadležnosti institucija. Ovakva infrastruktura treba biti sposobna da podrži i zahtjevnije namjene koje sa sobom donose nove disruptivne tehnologije poput umjetne inteligencije, mašinskog učenja i „big data“.</p> <p>Ovaj pristup bi omogućio:</p> <ul style="list-style-type: none"> - maksimalnu standardizaciju infrastrukture za obradu, pohranu i backup podataka uz poštivanje specifičnih potreba pojedinih institucija - logičko upravljanje serverskim, skladišnim i mrežnim resursima smještenim na više geografski udaljenih lokacija, korištenjem „cloud orchestration“ tehnologija. - kreiranje virtualnih instanci, namjenskih servera (multi-tenant baza podataka, „middleware“, „business intelligence“ sloja) ili resursa privatnog oblaka za potrebe različitih institucija iz sektora pravde uz mogućnost izbora odgovarajućeg operativnog sistema zavisno od namjene virtualne mašine odnosno aplikativnog rješenja koje će biti na njoj instalirano. - brzo kreiranje razvojnih okruženja i razvijanje modernih web i „cloud native“ aplikacija, uz mogućnost dinamičkog skaliranja resursa prilikom povećanog opterećenja, korištenjem platformi za upravljanje aplikacijskim kontejnerima. Ovakva okruženja trebaju omogućiti razvoj modernih, naročito mobilnih

	<p>aplikacija koje mogu odgovoriti zahtjevima elektronskih servisa namjenih građanima i poslovnoj zajednici.</p> <ul style="list-style-type: none"> - ekonomičniju izradu sigurnosnih i arhivskih kopija i uspostavu disaster recovery site-a primjenom geografski disperzne infrastrukture oblaka. - smanjenje troškova održavanja infrastrukture u privatnom oblaku - lakše nadziranje i odbranu konsolidovane IT infrastrukture od eksternih uticaja i cyber prijetnji. <p>Prilikom projektovanja i uspostavljanja privatnog oblaka treba se voditi računa o usklađenosti sa zahtjevima ISO 27001 standarda bezbjednosti informacija i ISO 27017 standarda fokusiranog na bezbjednost u oblaku.</p> <p>Pravosudne institucije su već poduzele dobar korak u pravcu konsolidacije data centara donoseći odluku da DR lokacija za sudski podsistem bude projektovana na način da podrži zahtjeve i ostala 3 podsistema.</p>
PP.3	<p>Poticati razvoj zajedničkih, dijeljenih programskih rješenja i aplikativnih platformi za istovrsne poslove institucija u sektoru pravde (finansijsko poslovanje, planiranje i izvršenje budžeta, planiranje i provođenje nabavki, upravljanje ljudskim resursima) u svrhu standardizacije poslovnih operacija, kvalitetnijeg upravljanja promjenama, povećanja efikasnosti rada institucija i ostvarivanja ekonomičnosti troškova.</p> <p>U ovom smislu, a po uzoru na uspostavu zajedničkog sistema poslovne inteligencije za sektor pravde, preporučuje se iskoristiti tehnološku osnovu i aplikaciju HRMIS-a Sudskog savjeta za upravljanje ljudskim resursima u tužilaštvima, UIKS-u i Ministarstvu pravde. Na ovaj način bi se optimizovali troškovi hostiranja i održavanja dijeljenih informacionih sistema kao što je HRMIS. U isto vrijeme elektronsko upravljanje ljudskim resursima u tužilaštvima bi bio korak naprijed u efektivnijem praćenju procesa imenovanja, napredovanja, obuke, ali etičkih pitanja i disciplinskih postupaka i sankcija vezanih za državne tužioce u Crnoj Gori.⁵¹</p>
PP.4	<p>U cilju postizanja pune interoperabilnosti između podsistema ISP-a potrebno je staviti fokus na dizajn, razvoj/nadogradnju i implementaciju ESB platforme za sigurnu razmjenu podataka ili iskorištavanje potencijala postojeće platforme Sudskog savjeta (ukoliko ispunjava sve tehničke uslove). ESB platforma ima za cilj standardizovati proces razmjene između podsistema ISP-a, te između podsistema ISP-a i sistema javne uprave (komunikacija pravosudni ESB – GSB) ili sistema MUP-a (komunikacija pravosudni ESB – ESB MUP-a) na tehnološkom i semantičkom nivou. Pravosudni ESB će olakšati integraciju novih web servisa i njihovu konzumaciju od strane drugih podsistema i eksternih sistema, te omogućiti kreiranje agregiranog odgovora od više podsistema/web servisa za određeni upit. Uspostava pune interoperabilnosti između podsistema ISP-a u budućnosti će doprinijeti ostvarenju preporuka Evropske komisije da se nastavi sa povećanjem efikasnosti krivičnih istraga uspostavljanjem interoperabilnog sistema sa jedinstvenom funkcijom pretraživanja.</p>
PP.5	<p>Preporučuje se integracija pravosudnog ESB-a i pravosudnih elektronskih usluga s nacionalnim horizontalnim elementima e-Uprave i sa GSB-om uspostavljenim pod okriljem Ministarstva za javnu upravu u svrhu razmjene informacija između institucija</p>

⁵¹ Izvještaj Evropske komisije o Crnoj Gori za 2022.godinu (str.21) ukazuje na potrebu da Tužilački savjet zauzme proaktivniji pristup rješavanju pitanja u okviru državnog tužilaštva, uključujući u pogledu profesionalnog rada šefova državnih tužilaštava i samih državnih tužilaca, uključujući njihovu odgovornost i profesionalnost.

	sektora pravde i drugih državnih institucija. Ova integracija će nametnuti “ponovnu upotrebu IT rješenja” kao jedno od ključnih načela Evropskog okvira interoperabilnosti.
PP.6	Preispitati potrebu za implementaciju vlastitog Certificate Authority za elektronsko potpisivanje u pravosuđu kad postoji kvalifikovani trust service provider u Crnoj Gori. Umjesto izgradnje vlastite PKI infrastrukture unutar sektora pravde, preporučuje se korištenje postojeće PKI infrastrukture MUP-a za izdavanje kvalifikovanih elektronskih certifikata koji će se koristiti za autentikaciju eksternih korisnika na elektronske usluge, te elektronsko potpisivanje dokumenata. Po istom principu je potrebno iskoristiti i ostale gradivne blokove za elektronsku dostavu, elektronsko sanduče i elektronsko plaćanje koji su uspostavljeni ili će u narednom periodu biti uspostavljeni putem projekata e-Uprave.
PP.7	Unapređenje podsistema za Ministarstvo pravde, UIKS i tužilačkog podsistema na bazi povratnih informacija i prijedloga korisnika prikupljenih u prvim godinama korištenja ovih softverskih rješenja.
PP.8	S obzirom na manjkavosti i nedostatke data modela postojećeg PRIS-a koji će se preslikati i na buduću datawarehouse sistema poslovne inteligencije, u novom Programu će biti neophodno planirati fazu 2 implementacije ovog sistema koja će obuhvatiti nadograđeni data model PRIS-a nakon što se isti implementira u sudstvu, te promjene u data modelima ostalih podsistema, ukoliko se iste dese u međuvremenu.
PP.9	Uspostaviti elektronski sistem za vođenje odluka Sudskog i Tužilačkog savjeta o disciplinskog odgovornosti sudija i tužilaca u skladu sa nalazima i preporukama Evropske komisije o Crnoj Gori za 2022.godinu, kako bi doprinijeo konzistentnoj primjeni zakona i uspostavljene prakse Savjeta prilikom donošenja odluka o etičkim pitanjima i disciplinskoj odgovornosti sudija i tužilaca. ⁵²
PP.10	Implementacija sistema za upravljanje predmetima koji se rješavaju putem alternativnog načina rješavanja sporova kako bi se podržao nastavak pozitivnog trenda u alternativnom rješavanju sporova (ADR) i unaprijedili kapaciteti Centra za alternativno rješavanje sporova u nadzoru ovog procesa. ⁵³
PP.11	Implementacija modula za online obradu i upravljanje specijalizovanim sudskim sporovima (parnice male vrijednosti, nesporni zahtevi, pripremne faze za rješavanje porodičnih sukoba)
PP.12	Uvođenje online suđenja koristeći telepresence rješenja.
PP.13	Dizajn i implementacija informacionog sistema za upravljanje notarskim predmetima i uspostava elektronske razmjene podataka sa sudskim podsistemom i podsistemom Ministarstvom pravde

⁵² Izvještaj Evropske komisije o Crnoj Gori za 2022.godinu (str.23) naglašava da transparentnost rada Sudskog savjeta treba dodatno unaprijediti objavljivanjem potpuno obrazloženih odluka o unapređenjima, imenovanjima i disciplinskim slučajevima.

⁵³ Izvještaj Evropske komisije o Crnoj Gori za 2022.godinu ukazuje da je implementacija novog zakona koji predviđa obavezno korištenje ovog mehanizma za vrste predmeta koji su pogodni za alternativno rješavanje slučajeva, počela u avgustu 2020. U 2021. godini sistem alternativnog rješavanja slučajeva je nastavio da se širi, sa 1 315 postignutih nagodbi (2020: 1 269). U 2021. bilo je 6 106 prijedloga za medijaciju koji su prethodili sudskom sporu (2020.: 1 540).

PP.14	Uvođenje elektronskog servisa za online plaćanje sudskih taksi koristeći informacijski sistem za elektronsko plaćanje NS-NAT koji je uspostavilo Ministarstvo javne uprave. Pored ispunjavanja tehničkih preduslova vezanih za implementaciju novog sudskog podsistema, potrebno je izvršiti izmjene Zakona o sudskim taksama (aktivnost 2.1.2 Akcionog Plana koja još nije realizovana). Putem NS-NAT sistema građani i pravna lica bi plaćala sudske takse, a sudovi bi dobijali, kroz sudski podsistem, informacije u realnom vremenu o izvršenim platama iz NS-NAT sistema.
PP.15	U sklopu sistema za upravljanje ljudskim resursima u sudstvu i tužilaštvu implementirati softverski modul za online testiranje kandidata za sudijske i tužilačke pozicije. Na ovaj način se doprinosi povećanju transparentnosti i objektivnosti u procesu izbora nosilaca pravosudnih funkcija.
PP.16	Nastavak aktivnosti digitalizacije arhivske građe i usklađivanje Zakona o državnom arhivu sa Zakonom o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu i Zakonom o elektronskom dokumentu. Realizacija ovih aktivnosti će otvoriti prostor za elektronsko potpisivanje skenirane arhivske građe i njeno trajno čuvanje u elektronskom obliku. Ovime će se osloboditi dio dragocjenog arhivskog prostora u pravosudnim institucijama, jer će se stvoriti uslovi za ekološki prihvatljivo uništavanje trajne arhivske građe u papirnom obliku.
PP.17	Nastaviti sa procesom obnavljanja informatičke infrastrukture i u narednim godinama, jer još uvijek postoje određene količine zastarjelih računara, printera, štampača i ostale korisničke opreme. U budućnosti bi bilo korisno planirati znatnija ulaganja za nastavak obnavljanja računarske opreme, kako bi se, uz standardizaciju hardverskih konfiguracija, postigle niže cijene za veću količinu opreme (po principu ekonomije obima) koja sada ne bi bila podijeljena po lot-ovima za svaki podsistem posebno. Znavljanje digitalne infrastrukture mora biti kontinuirano na šta ukazuju i ciljevi svih relevantnih strategija razvoja u Crnoj Gori, te izvještaji i preporuke Evropske komisije u procesu ispunjavanja uslova iz poglavlja 23. i 24.
PP.18	Izvršiti nadogradnju LAN mreže u sudovima za prekršaje, te sudovima i tužilaštvima koji još uvijek imaju neadekvatnu LAN infrastrukturu. Uvesti optičke veze u svim sudovima i tužilaštvima koji još uvijek ne poseduju iste za povezivanje na pravosudnu WAN mrežu.
PP.19	Nastavak saniranja preostalih komponenti energetskog sistema UIKS-a.
	Preporuke vezane za implementaciju sudskog podsistema
SP.1	Glavno područje intervencija u sljedećim godinama kako bi se postigli ciljevi i maksimalni efekti je vezano za realizaciju razvoja sudskog sistema. Imajući u vidu činjenicu da je Sudski savjet donio odluku o nadogradnji, modernizaciji i optimizaciji postojećeg informacijskog sistema PRIS, nije izvodljivo, a niti svrshodno planirati razvoj novog podsistema za sudstvo u narednom strateškom planu, iz više očiglednih razloga. Fizički je neizvodljivo da isti ljudski resursi paralelno provode aktivnosti nadogradnje postojećeg PRIS-a, te planiraju projekat u učestvuju u dizajniranju i implementaciji novog sistema. Drugi razlog su ograničena finansijska sredstva budžeta

	Crne Gore, koja su u ovom trenutku dostatna samo za realizaciju nadogradnje i modernizacije postojećeg PRIS-a.
SP.2	Iskustva stečena i konkretni outputi nadogradnje i modernizacije postojećeg PRIS-a, poput, primjera radi, unapređenog data modela, se mogu iskoristiti za planiranje novog projekta razvoja sistema za upravljanje predmeta u većem obimu.
SP.3	Dugoročno rješenje, a i opredjeljenje Odjeljenja za IKT i multimediju Sekretarijata Sudskog savjeta jeste razvoj novog sudskog podsistema, koji treba omogućiti cjelovitu reviziju i uvođenje novih funkcionalnosti koje trebaju unaprijediti efikasnost i kvalitet rada sudija i sudskog osoblja. Imajući u vidu planiranu dinamiku nadogradnje PRIS-a, razvoj novog sistema za upravljanje predmetima u sudovima bi mogao započeti od 2027.godine.
SP.4	Sljedeći set preporuka je primjenjiv i za slučaj nadogradnje postojećeg PRIS-a i razvoj novog sudskog sistema za upravljanje predmetima. Iste su već prepoznate od strane Odjeljenja za IKT i multimediju Sekretarijata Sudskog savjeta i ugrađene u Plan realizacije aktivnosti nadogradnje, modernizacije i optimizacije postojećeg PRIS-a.
SP.5	Potrebno uključiti zahtjeve za učešćem pravnih stručnjaka (internih i/ili eksternih) sa iskustvom u radu sa pravosudnim organima u procese analize poslovnih procesa i dizajna softvera, kako bi projekt menadžeri i softverski arhitekti bolje razumjeli kompleksnost softverskog rješenja koje treba razviti.
SP.6	Kroz projektne zadatke se treba predvidjeti fazni dizajn i agilni razvoj softverskih rješenja po modulima koji pokrivaju najzastupljenije sudske postupke poput krivičnog, parničnog, vanparničnog, izvršnog, prekršajnog postupka I upravnog spora. Zbog toga je potrebno razvoj sudskog sistema podijeliti u iteracije po vrstama sudskih postupaka. U postojećem ToR to nije urađeno, a kasnije se prepoznala potreba za razdvajanjem. Proces izrade poslovne analize je trajao godinu dana, umjesto 3,5 mjeseca kako je inicijalno predviđeno projektnim planom.
SP.7	Kvalitetno urađena poslovna analiza u početku projekta, je ključni faktor za uspješnu implementaciju. Budući da se sudovi nalaze u uslovima koji se stalno mijenjaju, novi sistem mora omogućiti agilnost, odnosno sposobnost i spremnost na prilagodbu ako i kada je potrebno tokom svog životnog vijeka.
SP.8	Sistem upravljanja predmetima mora biti dizajniran da optimizuje poslovne procese u sudovima, smanji količinu administrativnih i repetitivnih operacija, te uspostavi sveobuhvatan i pouzdan model podataka za pravosudnu statistiku i analitiku. Sistem bi trebao dati sucu i osoblju upute o tome koje sljedeće korake u konkretnom postupku treba poduzeti i u kojim rokovima. Mjerila CEPEJ-a moraju biti ugrađena u module za izvještavanje kako bi se mogle proizvesti osnovne i napredne statistike o učinku i kvaliteti rada institucija i pojedinaца, u stvarnom vremenu.
SP.9	Podaci i interfejs u novom sistemu trebaju biti vizualizirani na način da korisnici dobiju informacije bliske akciji koju trebaju poduzeti. Treba uspostaviti jedinstvena i dosljedna načela front-office dizajna za cijeli sistem. Sistem treba projektovati tako da bude dostupan osobama s invaliditetom kako u front officeu tako i u back officeu.

SP.10	Za budući projekat razvoja novog sudskog podsistema iskoristiti postojeći dokument poslovne analize, u mjeri u kojoj je to moguće, te započeti sa projektom manjeg opsega – proof of concept (modul građanske materije) u kojem bi izvođač dokazao da posjeduje kapacitete za nastavak projekta u ostalim materijama.
SP.11	Prije razvoja novog sistema za upravljanje predmetima u sudstvu, razmotriti sve prednosti i nedostatke iskorištavanja postojećeg Oracle middleware-a ili prelaska na open source rješenja za razvoj, BPM, DMS, BRM, application/web server itd.
SP.12	<p>Sudski podsistem treba implementirati postupno i inkrementalno, počevši od najmanjeg mogućeg pilota - jedan sud, jedna vrsta predmeta - i zatim povećavati pilotiranje korak po korak. Pilot sud treba izabrati na temelju njegove spremnosti da prihvati nove načine rada.</p> <p>Tokom pilot faze treba procijeniti sve tehničke aspekte, relevantnost funkcionalnosti i predloženi dizajn kako bi se mogao izgraditi konzistentan proizvod tokom njegovog životnog ciklusa. U pilot fazi treba sagledati posljedice uvođenja novog sistema i ažurirati plan upravljanja promjenama prema nalazima iz ove faze.</p> <p>Sveobuhvatni komunikacijski plan koji će podržati implementaciju sistema trebao bi pratiti plan implementacije.</p>
SP.13	<p>Osposobljavanje korisnika za sudski podsistem potrebno je planirati na sistematski način imajući u vidu činjenicu da će isti zamijeniti sistem koji je u sudovima već dugo u upotrebi, te da su korisnici navikli raditi s njim. Osposobljavanje će morati biti prilagođeno određenim korisničkim ulogama ili individualnim sposobnostima, te bi trebalo planom obuka obuhvatiti praktičan rad s polaznicima u sistemu.</p> <p>Takođe je važno da obuka bude dostupna dovoljno dugo kako bi se osiguralo da svi korisnici mogu samostalno raditi u novom sistemu. Osim posjedovanja tehničkih vještina, treneri bi trebali imati osnovna pravna znanja prilagođena funkcionalnostima sistema i korisnicima suda koje treba obučavati, tako da mogu razumjeti njihove probleme i komunicirati s njima na konstruktivan način.</p>
SP.14	<p>Potrebno je provoditi aktivnosti upravljanja promjenama u obliku webinarima, radionica, fokus grupa i prezentacija na licu mjesta kako bi se povećala svijest predsjednika sudova i osoblja u svim sudovima u vezi s usvajanjem nadograđenog i/ili novog sudskog podsistema.</p> <p>Proces upravljanja promjenama treba provoditi u svim kategorijama poslova na čije će prakse uticati nadoraćeni/novi sistem u sudovima, na svakom hijerarhijskom nivou unutar tih kategorija poslova, i to u isto vrijeme.</p>
SP.15	Tek po realizaciji prethodno spomenutih aktivnosti vezanih za uspostavu potpuno funkcionalnog sistema za upravljanje predmetima u sudovima može se pristupiti implementaciji elektronskih servisa namjenjenih građanima poput e-filing i e-delivery.

DOKUMENTACIJA KOJA SE UPOREDO ANALIZIRALA/UPOREĐIVALA SA PROGRAMOM RAZVOJA IKT PRAVOSUĐA 2021-2023 :

- Program razvoja informaciono-komunikacionih tehnologija pravosuđa 2021-2023 sa pripadajućim Akcionim planom
- Prvi godišnji izvještaj o realizaciji IKT Programa za 2021. godinu
- Nacrt drugog godišnjeg izvjestaja o realizaciji IKT programa za 2022. godinu
- Strategija informaciono-komunikacionih tehnologija pravosuđa 2016 – 2020 sa pripadajućim Akcionim planom (prethodna strategija)
- Prijedlog završnog izvještaja o realizaciji mjera predviđenih Akcionim planom za sprovođenje Strategije informaciono-komunikacionih tehnologija pravosuđa 2016-2020
- Izvještaj Evropske komisije o Crnoj Gori za 2022.godinu
- Evaluacija pravosudnih sistema (2020 – 2022) koju je provela Evropska Komisija za efikasnost pravosuđa Savjeta Evrope (CEPEJ) za Crnu Goru
- Strategija reforme pravosuđa 2019-2022
- Pravci razvoja Crne Gore 2018 – 2021,
- Strategija razvoja informacionog društva Crne Gore 2016-2020
- Strategija pametne specijalizacije 2019-2024
- Pravila rada u svrhu implementacije Sporazuma o unaprjeđenju saradnje u oblasti suzbijanja kriminala
- Sporazum o unaprjeđenju saradnje u oblasti suzbijanja kriminala
- Planovi i izvještaji Sekretarijata Sudskog savjeta o tehničkom i funkcionalnom unapređenju postojećeg sistema za upravljanje predmetima u sudovima